

MA'JIL

Banyalbufar

Nova Era Nº4 Desembre 1996
Edició de 150 exemplars numerats i 20 personalitzats

Publicació trimestral de l'Associació **MA'JIL**
07191 Banyalbufar, carrer Font 2 - Fax (971) 45 68 58
C.I.F.: G-07789266
Dipòsit legal: PM 1345-93

Consell de Redacció
Benet Alberti
Jaume Albertí
Miquel Ambrós
Xisco Busquets
Maria Rosa Compte
Guido Dettoni
Vicent Seguí

Disseny i Realització
Soporte Informático de Baleares, s.l.

amb el suport de

ASSOCIACIÓ CULTURAL
BANY - AL - BAHAR

ASSOCIACIÓ AMICS
DE BANYALBUFAR

SUMARI

EDITORIAL

EDITORIAL PREMSA FORANA

NOTÍCIES DEL POBLE

NOTÍCIES DE LA SALA

CORRESPONDÈNCIA

MISSATGE DE NADAL

Molt Honorable Sr. Jaume Matas

SA PLAÇA

Taulell d'Anuncis

Ajuntament de Banyalbufar

Biblioteca de Banyalbufar

Prensa Forana

Felicitació festes de Nadal

Associació Cultural Bany-Al-Bahar

Foc a la barraca

Juanjo Pla

El proper consell de cultura

Ramon Mondéjar i Coll

Pregó: Evocació de Banyalbufar

Gaspar Valero i Martí

Per bon camí

Francesc Albertí i Picornell

Carta astral de MA'JIL

Mana Joana Vives

MA'JIL el perfum

El regal de Driade

Driade

IDEES, OPINIONS I SUGGERÈNCIES

Manipulació i manciada de la Font de la Vila

Jaume Albertí i Albertí

Les obres municipals del PP

Jaume Albertí i Albertí

COSTUMARI

El cant de la sibil·la

Miquel Ambrós i Albertí

NATURA

La difícil reconquesta del paisatge

Uli Werthwin

La reina del bosc

Xavier Canyelles

HISTÒRIA

Crònica d'un naufragi

Benet Albertí Genovart

DE PINTE EN AMPLE

Son Bunyola protagonista del debat d'autonomia

Jaume Albertí i Albertí

GAI SABER

Pedazos de vida

Ana Isabel Seguí Cañamás

La tardor a Banyalbufar

Jaume Albertí de Son Salvà

Prou!

Margalida Santaner

Les Quatre Reines

La Reina d'ors

Miquel Ambrós

CÒMIC

El Teléfon mòbil és gratuït

Empar Rosselló

Ara fa un any

Ara fa un any que posàvem en marxa la Nova Era de **MA'JIL** amb la voluntat ferma de continuar l'esforç d'uns joves que havien tingut l'encert i el coratge d'iniciar aquesta publicació i de millorar-la. Han passat dotze mesos d'aquella festa a l'hotel *Marivent* quan el Moro enlairava la revista oferint-la a tot el poble de Banyalbufar entre els aplaudiments dels presents.

El Consell de redacció està content de la feina que s'ha fet, i això fonamentalment per aquests motius:

la publicació ha tingut una bona acollida entre el públic, com ho demostra el fet que els 150 exemplars editats s'hagin exhaurit cada vegada;

el poble de Banyalbufar no ha fallat;

gràcies a l'esforç i la imaginació de tots els col·laboradors, el contingut de la publicació ha mantingut un nivell acceptable;

té un disseny gràfic original;

ha comptat amb la col·laboració desinteressada de *Soporte Informático de Baleares s.l.*, que s'ha encarregat d'imprimir, compondre i relligar la publicació;

no disposa de genis que enlluernin o de primeres plomes que s'imposen pel seu nom, escriguin el que escriguin. Disposa, això sí, de la il·lusió i imaginació d'un col·lecciónaire que treballa pel gust de fer la feina ben feta;

han aportat el seu ajut financer les dues associacions del poble i l'*Associació de Premsa Forana de Mallorca*.

Entram ara en el segon any i volem fer canvis, perquè és llei de vida. Ja ho explicàvem en part als lectors en la carta que se'ls va enviar fa poc. Però això no basta; cal que **els subscriptors es converteixin en patrocinadors**. No es una qüestió de paraules únicament, sinó d'un canvi de mentalitat.

Tots els qui ens han donat suport saben bé que una revista com **MA'JIL** no té i no pot tenir lucre. No acceptam ni subvencions de les autoritats públiques, ni diners de la publicitat. I ho feim, perquè **la revista no sigui d'uns quants (ja que qui paga mana), sinó de tot el poble**. Per tant, si la revista va endavant, ho deu a tots aquells que la patrocinen amb la seva aportació econòmica, conscients que els seus doblers acaben beneficiant la comunitat d'on han sortit, i aquests són els qui la reben periòdicament.

Això és el que volem dir quan hem parlat de passar de subscriptors a patrocinadors.

Aquesta nova mentalitat es concretarà d'aquesta manera: a partir del 1997 desapareixeran les còpies numerades; a cada exemplar s'escriurà el nom i llinatge del patrocinador. Amb això volem vincular més estretament la revista a cada un de vosaltres i defensar-la com a patrimoni de tots, no com a passatemps d'uns quants.

Ara bé, comptam, com ja dèiem en la carta, amb el suport de tots vosaltres. Tot respectant la llibertat de cadascú, continuau adquirint la revista; si no **MA'JIL** hauria de plegar. Sabem que no tot ho feim bé, que potser hi ha coses que no us agraden, però, com bé sabeu, estam oberts tant a les vostres crítiques com al vostre encoratjament.

Banyalbufar ha experimentat molts canvis aquests darrers anys i ha d'evolucionar més encara. Per això **necessita MA'JIL, és a dir, us necessita a vosaltres**.

Bones Festes
Feliç Any Nou!

EDITORIAL CONJUNTA DE L'ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA

La premsa forana: de premsa folclòrica a premsa ignorada

Des dels anys 1978-80, en què es treballava molt per constituir i posar en marxa la nostra Associació, fins a l'actualitat han passat prop de vint anys. Els objectius aconseguits des de llavors són molts. Tal vegada el més important ha estat la consolidació i la unió de l'APFM (Associació de Premsa Forana de Mallorca).

Aquests darrers anys el sòtil de les publicacions associades s'ha mantingut entorn de les cinquanta, amb els alts i baixos propis d'una entitat tan diversa com revistes hi ha associades. Amb els anys s'ha aconseguit que les institucions hagin participat d'aquest creixement i consolidació fins al punt que els ajuts econòmics han pogut satisfer més d'una revista en crisi. També és veritat que per als setmanaris aquests ajuts no han estat més que testimonials, i és en aquest aspecte on volem centrar la nostra queixa.

La premsa diària de Palma absorbeix la pràctica totalitat de la publicitat que les grans institucions públiques, Govern Balear i Consell Insular de Mallorca, destinen per promocionar-se i/o donar a conèixer els seus objectius. No debades la premsa diària rep el que està en el seu dret a l'hora de demanar publicitat. La premsa forana rep justament les miques d'aquests ajuts institucionals.

Fins ara els polítics han firmat pocs concerts econòmics amb l'APFM, i la majoria ha estat per la seva contribució a la normalització lingüística, tot i que la premsa forana havia estat pionera en aquesta tasca. La seva difusió actual en català és possible gràcies a l'esforç comú de moltes de les publicacions associades. Cinquanta revistes que, per mitjana mensual, sumen un total de 98.000 exemplars de tiratge, i molt més de difusió i lectura. I encara pareix que demanem doblers a un cap de cantó amb un capellet de palmes. També som conscients que la nostra premsa no pot viure determinada pels ajuts institucionals i que ens hem d'espavilar, o sigui, no dormir a la serena, com diuen pel poble.

Hem mantingut una fidelitat constant a les institucions, que molt sovint no ens han valorat suficientment. A l'hora de respectar els concerts hem complert i hem procurat ser equànimes amb tothom, i aquesta equanimitat ha permès la unió dins l'Associació. Però davant el futur imminent que ens espera, en què la professionalització i la competència farten trontollar les petites revistes associades i les que puguin néixer, cal pegar un crit ben fort perquè les institucions ens tinguin en compte a l'hora de distribuir els barems publicitaris que marquen. Ho repetim: la premsa forana no pot ser ignorada per les retallades pressupostàries. El nostre compromís va molt més enfora i hem mostrat proves evidents de complir els nostres convenis. Als pobles, on la premsa diària no tracta directament la informació i no té la fidelitat que ofereix la premsa forana, aquesta sempre serà una garantia per a les persones que hi viuen.

Esperem, doncs, que amb vistes a l'any que ve les autoritats polítiques ho tinguin més clar. ■

Els Amics de Banyalbufar i l'associació Bany-Al-bahar s'uniren per fer la festa de la "bunyolada". Mentre els Amics aportaven el material, osigui, els bunyols, vi dolç i altres begudes, Banyal-Al-Bahar hi va posar la música i el ball. Animats pels ritmes i el cant de l'agrupació Voramar, varen ser molts els assistents que es cansaren ballant jotes i boleros. Sabeu on es fa fer? **Idò, al pàrquing, perquè a fora plovia i feia fred**, de manera que es va descartar la Plaça com a lloc de bulla. Una manera com una altra per **aprofitar el monstre urbanístic** que ens llegà l'Ajuntament anterior.

L'associació Bany-Al-Bahar no té aturall. Organitzaren durant la tardor dues excursions: una a Estellencs, pel vell camí de les collidores, que es va haver de suspendre a causa del mal temps, i l'altra als miradors de l'Arxiduc, sota el guiatge d'en Gaspar Valero. En aquesta ocasió gaudirem d'un temps magnífic i poguérem visitar s'Estaca i part de la costa de Valldemossa. **Enhorabona a les senyores del poble**. Anaren sempre a davant, mentre que els joves anaven a darrera, a més, varen animar l'autocar durant el viatge amb els seus cants. I llavors diuen que només els joves saben anar de marxa.

Sabeu que l'equip de govern va anar a veure el delegat d'Obres de les Illes Balears? Segur que no. Això vol dir que tampoc no coneixeu la seva proposta de millora de la nostra cala de l'Arenal. No us la perdeu, que és una joia, no sabem si de deliri o de beneitura. Vosaltres mateixos judicau. **Vol fer un espigó que vagi del Cós fins a la Punta grossa** amb una entrada perquè les barques puguin entrar al port. Obriria un túnel per dins el cos que sortiria a la Taula dels moros, i això seria el camí d'accés a la Cala, i convertiria la platja d'ara en una mena de passeig marítim amb arbres. Què vos pareix? **O està per tancar l'esmentat personatge o, quan féu el projecte, duia unes quantes copes sobrees.** Encara que faci esclatar de riure, pareix que n'estava convençut.

A partir del 10 d'octubre tenim una **secretària nova** als Ajuntaments de Banyalbufar i Estellencs. El seu nom és **Eulàlia Mas Espinosa**. Segons tenim entès, coneix bé l'ofici i és eficient en la feina, i d'això ens n'alegram. Ja era hora de tenir un servei tan important com el de secretaria en mans competents. **Una vegada més es confirma que les dones en saben més que els homes i ho fan millor.** La feina, malpensats!

Al ple del 9 de novembre l'Ajuntament, després de no acceptar les al·legacions llevat de la d'en Francesc Albertí (Paco Bessonet), va aprovar les noves normes subsidiàries amb el vot positiu de l'equip de govern i l'abstenció de l'oposició. Ara estan en la comissió d'Urbanisme del Consell Insular de Mallorca. Esperam que aquest no les canviï. Si és així, el 9 de novembre de 1996 haurà estat un dia històric. ■

Jaume Albertí, autor, junt a Ramon Rosselló, del llibre *Historia d'Esporles*.

Recoge los orígenes de la rivalidad entre este pueblo y Banyalbufar
Publicado el primer libro dedicado a la historia medieval de Esporles
Los autores son los investigadores Jaume Albertí y Ramon Rosselló

PARTIMU HOMAR

PALMA — La tradicional rivalidad entre Esporles y Banyalbufar tiene sus orígenes al sur de la Isla. Mucho antes de nosotros los historiadores Jaume Albertí y Ramon Rosselló en su volumen *Historia d'Esporles*. Argel-ESP-96. El libro, editado por Editorial Muntaner, ha presentado el pasado jueves en el Casal de Cultura de Esporles.

Esta estructura en tres volúmenes, la primera es una interpretación revalorada de una selección de documentos pertenecientes a la época medieval; la segunda es la reproducción de los documentos medievales, transcripciones y resúmenes; y el tercer trata un milenio de historia, cronología y síntesis de la documentación.

La presentación está a cargo de Paco Tinas, secretario de Esporles, y el profesor ex-celso de Guada Bofill, profesor de la UIB. Este trabajo se ha realizado gracias a una subvención de Paco Tinas, que le encargó a Jaume Albertí, durante su

mandato, el actual alcalde. Jaume Tinas, ha trocado la idea y el Ayuntamiento ha colaborado al igual que el CIM, en la edición del volumen.

Historia d'Esporles recoge, entre otros temas, las pugnas entre Esporles y Banyalbufar por la propiedad administrativa.

Para realizar la investigación, Albertí y Rosselló han consultado diversos archivos de Mallorca y de la Península, con el Arco de la Corona d'Aragó en Barcelona y el Archivo Histórico Nacional en Madrid.

SESSIÓ ORDINÀRIA DE DIA 9 DE NOVEMBRE DE 1996

Assistents.

President: Antoni Mora Vich.

Regidors : Ramon M. Mondéjar Coll, Joan Lluís Vives Vich, Joan Gabriel Font Sastre, Miquel Pujol Martorell, Sebastiana Camps Sastre.

Secretari: D. Llorenç A. Picornell Vives

LECTURA DE CORRESPONDÈNCIA

Entre d'altres:

* De la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports, del Govern Balear, la resolució per la qual es denega l'ajuda sol·licitada per l'Ajuntament de Banyalbufar per a cursos de Català, per a manca de crèdit en el pressupostos de 1.996.

* De la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del Consell Insular de Mallorca, l'ordre d'abonament de 500.000,- pessetes a l'Ajuntament de Banyalbufar, per ajudar a cobrir les despeses del Festival de Música Clàssica 1.995.

PRESA DE POSSESIÓ DE LA SECRETÀRIA

El regidor de Funció Pública informa sobre el nomenament de Donya Eulàlia Mas Espinosa, com a Secretària-Interventora de l'Agrupació per al sosteniment en comú de la plaça de Secretaria-Intervenció.

Acte seguit comunica la proposta feta pels dos batles que componen la Comissió de l'Agrupació referent a la modificació dels dies d'assistència i al percentatge d'aportació de cadascun dels Ajuntaments.

Proposta que després de ser analitzada per la Corporació és aprovada per unanimitat. Aquesta és la proposta:

1.- Modificar els dies d'assistència de la Secretaria-Interventora a cadascun dels Ajuntaments, establint com a nou calendari el següent:

Dilluns Dimarts Dimecres Dijous Divendres

Altern Estellencs Banyalbufar Banyalbufar Estellencs

2.- Modificar el percentatge d'aportació dels Ajuntaments a l'Agrupació, d'acord amb la redistribució horària. Així cada Ajuntament pagarà el 50% de les despeses de l'Agrupació.

FESTES LOCALS

Els reunits, per unanimitat, trien com a Festes Locals per l'any 1.997, les següents: 31 de març, segona festa de Pasqua, i 8 de setembre, festa de la Patrona.

HORARIS COMERCIALS

Els reunits acorden per unanimitat proposar a l'honorable Conseller d'Agricultura, Comerç i Indústria que tot el Terme Municipal de Banyalbufar sigui zona turística per tal que sigui exclòs de la limitació d'horaris que estableix aquest Decret.

AL-LEGACIONS A L'APROVACIÓ INICIAL DE LES NN SS

- El Regidor d'Urbanisme Sr. Don Joan Lluís Vives pren la paraula per explicar que, durant el període d'exposició pública de l'aprovació inicial de les noves normes subsidiàries, s'han presentat vuit al·legacions, de les quals fa un breu resum:

- La presentada per Donya Ventura Montaner Alonso, en nom i representació del Sr. Trevor Michael Abbot,

- La presentada per el Sr. Axel Ball, en nom i representació de Son Bunyola S.L., que demana una modificació de les Normes, encaminada a possibilitar la construcció d'un Hotel de 90 habitacions afectant una superfície de 40 Hectàrees a la finca de Son Bunyola

- La del Sr. Axel Ball, en nom i representació de Son Balaguer S.L., que demana una modificació de les NN SS encaminada a possibilitar la construcció d'un hotel de 35 habitacions, afectant una superfície de 17 has. a la finca de Son Valenti.

- La presentada per el Sr. Axel Ball, en representació de Son Balaguer S.L., que demana una modificació de les NN SS.

- La presentada per el Sr. Axel Ball en nom i representació de Son Creus S.L., que demana una modificació de les NN SS.

- La del Sr. Francesc Albertí Picornell, que demana que completi la documentació de les NN SS amb els noms i referències a categories dels camins que s'assenyalen, així com la incorporació a aquestes d'uns itineraris que es consideren equivalents amb interès als grafiats an el plànol que acompanyen.

- La presentada per Don Jeroni i Don Lucas Batlle Ferrer.

- La presentada per Don Pedro Luis, Maria Teresa i Maria Gual de Torrella Vidal.

Es posa el tema a votació i els reunits, amb els quatre vots favorables dels Regidors del Equip de Govern i l'abstenció dels dos Regidors del Grup Popular, acorden:

- Assumir l'informe de l'Arquitecte i desestimar totes les al·legacions excepte la presentada per Francesc Albertí.

BASES PER AL CONCURS DE LA PEIXETERIA

A continuació, el Sr. Batle explica als reunits que, després de publicar al BOCAIB les bases que adjudiquen la concessió d'utilització d'un local, que és propietat Municipal (peixeteria), no es va presentar cap proposta; per tant, d'acord amb l'assessor jurídic del Ajuntament, s'han modificat les bases, sobretot pel que fa a l'import de la licitació, que en lloc de esser una quantitat fixa, serà una quantitat de 800 pessetes més IVA, per dia utilitzat.

Després d'aclarir una sèrie de dubtes a la regidora Sra. Camps, es passa a la votació. Els reunits per unanimitat aproven el plec de condicions tècniques i el plec de condicions econòmico-administratives que haurà de regir l'adjudicació de la concessió per usar i explotar els dos llocs de venda de peix fresc i congelat al local, que és propietat de l'Ajuntament de Banyalbufar, situat al carrer Baronia sense número. ■

Benvolguts amics de **Ma'jil**,

amb el present escrit voldria manifestar la meua sorpresa en llegir al darrer número de la vostra revista que us va venir de nou que en Ramon Mondéjar i els nins de l'hotel menjassin mortadella i formatge en la berenada organitzada per l'associació **Bany-al-bahar** el propassat mes d'agost a la torreta. Més encara si es té en compte que una pàgina abans, parlant de deixalles, deieu: "Ens hem d'avesar a creure, vatuadell!" Resulta que els pasquins editats per l'esmentada associació invitant a aquest acte deixaven ben clar que ells posarien el pa i les tomàtigs, mentre que els assistents podien dur el companatge.

Idò bé, a tos aquells que no acaben d'entendre el fet de la mortadella i el formatge, diria només dues coses. O bé no saben llegir o bé són uns *gorreros de cuidado*. Està ben demostrat que sabeu llegir; per tant, també deu ser veritat allò que ve. **Tan sols participau on us conviden sense haver de posar res de la vostra part.**

I ja que m'he decidit a escriure, també us voldria dir que és demencial que una revista com **Ma'jil** tudi espai amb pardalades com la d'abans, que a més us posen en evidència; en canvi, no publicau una sola paraula sobre el torneig de la Tomàtiga, una competició que fa més de 18 que es juga, i això que enguany un equip ha aconseguit un fet històric. **No serà que, a més d'aprofitats, sou també uns mals perdedors?**

Francesc Xavier Vives i Vich
pare de dos nins que menjaven formatge
i component de l'equip **Tricampió** de la Tomàtiga, "Gracias, Milán".

Estimat Xesc,

Seguint en el to irònic o sarcàstic de la teva carta, t'agrairia que en lloc de *gorreros de cuidado*, una forasterada, ens diguessis *gorrers de campionat*, que és més mallorquí. A més, no podem ser mal perdedors si ningú de nosaltres no va participar en el torneig de la Tomàtiga.

Consell de Redacció

**Enviau la vostra
correspondència a
MA'JIL, Carrer Font 2
07191 Banyalbufar
o bé al Fax (971) 45 68 58**

Sr. Director de **Ma'jil**,

Donant-li les gràcies per anticipat, agrairia la publicació, a la secció corresponent, de la següent nota:

En nom de l'Associació Cultural **Bany-Al-Bahar** i en relació a l'escrit que sota el títol *Visca el Consell de Cultura* fou publicat en el passat número de **Ma'jil**, voldria aclarir:

Que, sense entrar en el contingut de l'esmentat escrit i manifestant d'antuvi que qualsevol pot realitzar qualsevol tipus d'activitats o manifestacions culturals, sense necessitat d'identificar-se com "Associació Cultural", sí que vull precisar que **Bany-Al-Bahar**, a diferència d'altres entitats que cita l'autor, no té més objectius o finalitats fundacionals que les de promoure, desenvolupar, organitzar, etc. actes o activitats culturals.

Que, pel que fa a les subvencions que **Bany-Al-Bahar** ha rebut de l'Ajuntament de Banyalbufar, vull dir que mai les ha rebudes com una "quantitat global", com assenyala l'autor, sinó que han estat concedides després d'haver presentat, explicat i detallat un projecte anual de feina, acompanyat del corresponent pressupost. No falta dir que després i en funció de les disponibilitats el projecte s'ha realitzat i, per tant, justificat l'ajut.

Que, com tothom sap i els exemples són molts i clars, els pocs mitjans de què disposa **Bany-Al-Bahar** sempre han estat i estaran a l'abast de qualsevol persona o entitat que els demani i en faci bon ús.

Francesc Albertí i Picomell
President de l'Associació

Benvolgut Consell de Redacció:

He cregut oportú aprofitar aquest apartat per donar resposta a tres preguntes formulades a la pàgina 7 del passat número 3 de **Ma'jil**:

Suposant que el Bon Jesús fos el capellà de Banyalbufar:

- 1- Deixaria el local parroquial als joves?
 - 2- Deixaria que na Marta Ambrós pogués emprar el piano municipal que està dins l'església?
 - 3- Perquè són tres els joves que van a missa?
- Vet aquí les meves respostes:

1. És ver que actualment els dos locals parroquials, que no són massa grans, són els únics espais que podrien "solucionar" el problema de la manca d'un local per a joves. Però la realitat és que ni són llocs públics ni estan destinats a aquestes funcions. Com ja sabeu s'utilitzen per fer exposicions, actes culturals, catequesi, torneigs de ping-pong o assaigs de boleros, entre altres coses; per això si destinassin els locals parroquials a una sola funció, tot això desapareixeria. A més, també manca un local per a gent gran. Per tant crec que el Bon Jesús actuaria d'una manera coherent davant aquesta situació.

2. Que na Marta Ambrós utilitzi el piano municipal no crec que, en principi, sigui cap problema. El que, al meu parer, passa és que si deixam que només una persona utilitzi certes instal·lacions també hem de ser justs amb l'altre gent que segur vol fer el mateix, i això de moment pens que és difícil de realitzar en un poble tant petit i amb manca de llocs de reunió. En tot cas crec sincerament que amb un permís i horari a convenir no és cap impediment l'ús del piano. Segur que el Bon Jesús deixaria el piano a na Marta.

3. La frase: "Només hi ha tres joves que van a missa", em crida molt l'atenció, tant per la seva originalitat com per la seva manca de fonament. En primer lloc hauríem de saber a qui deim joves. Quan deim que el futur de Banyalbufar està en mans dels joves, en aquest grup s'inclou també el batle i, per tant, tots els de la seva edat. En aquest cas puc assegurar que a missa hi van molts joves.

Ara bé, si quan deim joves ens referim solament a al·lots de 18-25 anys, així n'hi van uns 4 o 5. En tot cas, però, no cal oblidar tampoc els més petits, els quals són un munt i van sempre a missa. De tota manera crec que és un poc absurd parlar sobre aquest tema ja que cada un és lliure de fer el que vulgui i ningú no té dret a "controlar" el que fan els altres, ni que això sigui un costum molt lligat a la nostra cultura.

Una abraçada.

Xavier Canyelles

Estimado Consejo de Redacción:

Soy suscriptora de la revista **MA'JIL**, desde la primavera pasada. Me gusta mucho el diseño y lo que se cuenta; es una manera, para mí, de estar informada sobre lo que pasa en Banyalbufar.

Pero cuando recibí el N° 3, el pasado Domingo 8 de este mes, me llevé una desagradable sorpresa al leer en el Editorial lo siguiente: "Tenim la mostra dels que es varen construir a s'Arbossar. Els seus propietaris no baixen al poble ni per comprar pa, com aquell que diu. Però això sí: un d'ells amenaça amb un ca i una pistola si qualcú s'acosta al xalet. Es això el que volem per al nostre paisatge?".

Se me ocurren un montón de cosas, que espero me salgan ordenadas y me dirijo al Consejo de Redacción, autor de la página de Editorial.

1.- La primera cosa que no entiendo es la relación que pueda haber entre cuidar del paisaje y bajar al pueblo. Estoy absolutamente convencida de que son dos cosas independientes.

2.- El Consejo de Redacción desconoce muchas cosas sobre los propietarios de s'Arbossar; por ejemplo: que algunos de ellos (concretamente mi marido y yo) elijimos Banyalbufar para casarnos. Que nuestra hija asiste todos los Domingos a las clases de Catequesis que se imparten en el pueblo. Que otros (mis cuñados) son unas de las personas que más colaboran activamente, con hechos concretos, para intentar impedir el desastre ecológico de la Selva Amazónica.

Que estamos felices por la firmeza demostrada por el Ayuntamiento, ante la propuesta de construcción desmesurada en Son Bunyola.

Que ningún propietario de s'Arbossar ha amenazado nunca a nadie, ni con perros ni con pistolas; si éso fuera así ¿me podrían decir por qué casi no podemos comer setas? ¿Por qué se llena la finca, los fines de semana, de buscadores de setas cuando es la temporada?

También se nos llena la finca de excursionistas, gente que monta a caballo, etc. Nunca les hemos impedido el paso a estas personas.

A los únicos que les hemos dicho que "por aquí no se pasa", ha sido a los motoristas, que van a toda pastilla, con el consiguiente riesgo para los niños que viven aquí y el taladramiento auditivo de todos los que queremos gozar de la paz del campo.

En fin, ya me he extendido bastante y no les quiero aburrir; solamente quería señalar que antes de escribir sobre personas, hay que informarse bien. Precisamente les escribe alguien que sufre al ver los horrores que están haciendo con nuestro más preciado capital en Mallorca -el paisaje-. Léase ampliación de la carretera Deià-Sóller, etc., y que sabe lo difícil que es cuidar de un sitio en el que se caen los bancales, costosísimos de reparar y un largo etcétera.

Un saludo afectuoso para todos,

Margarita Lafuente

S'Arbossar, 16 de Diciembre de 1996

MISSATGE DE NADAL 1996

Benvolguts ciutadans,
Benvolgudes ciutadanes,

Permeteu-me que avui entri a ca vostra i que vos transmeti el missatge de pau i de concòrdia que tots, en aquests dies de Nadal, ens desitjam.

Dit això, reconec que no puc evitar -ni com a individu ni com a president de la Comunitat-, d'incitar-vos a l'observació de l'entorn i a la reflexió. No és gaire difícil en aquestes dates, ja que el fet d'acabar un any i de començar-ne un altre de nou sembla que ens empeny a examinar el passat i a projectar el futur.

A mi, és evident que em pertoca examinar, en primer lloc, l'àmbit col·lectiu i reflexionar-hi: ¿on som i on hem arribat com a poble, com a societat?

Jo crec que, enguany, amb l'increment de competències i, per tant, de serveis als ciutadans, hem fet una altra gran passa cap a la consolidació de l'autogovern a les nostres illes.

De la mateixa manera, enguany, també els consells insulars han avançat en el camí de la consolidació. I, a Mallorca, a més- s'ha iniciat una situació de convivència política entre forces d'ideologia diferent, que demostra que a les illes hi ha una cultura política capaç de permetre, tot i les diferències, el funcionament democràtic i normal.

Dins el món econòmic, el diàleg entre treballadors, empresaris i Administració ha estat un fet tangible, cosa que constitueix, crec jo, un altra mostra de maduresa i, en definitiva, de convivència.

I a més, l'any ens ha duit dades importants: mai en la història no havíem tengut tanta de gent fent feina ni tan poc atur. És cert, per més que això no ens ha de fer oblidar que, de cada vegada, hi ha contrastes més poc estables i que encara queda molta gent que no té un lloc de feina.

Hem de reconèixer, però, que l'any ha presentat inestabilitat política, especialment en el partit que dóna suport al Govern. És una situació que no desitjava ningú i que s'ha produït, encara que joestic convençut que aviat serà història.

Però, des d'un altre punt de mira, sé molt bé que aquestes festes es lliguen tradicionalment a la vida familiar. I jo, que em consider una persona molt casolana, que viu amb intensitat especial la relació amb els seus, crec que, en aquests moments, a les Balears es produeix una evolució, un canvi en la vida de les famílies. És un canvi positiu en molts d'aspectes. Per exemple:

- * ha canviat el paper de les dones, que han incrementat la presència en la vida pública, sense abandonar el seu rol en la família.
- * hi ha més respecte al dret de cada persona a fer allò que considera important, amb llibertat.
- * hi ha més sensibilitat social davant les situacions que pateixen els que són menys afavorits, etc.

Però també, hi ha canvis culturals, canvis de model de conducta, que ens haurien de preocupar, que a mi em preocupen, i que ens haurien de fer reflexionar:

- * Em preocupa molt, per exemple, la formació dels nostres infants, de cada vegada més en mans de la televisió.
- * Em preocupa que el diàleg familiar minvi. Vull dir que hi ha una moda, un model, que ni tan sols és espanyol ni llatí, que s'ha anat implantant gràcies a molts de factors; però és un model que redueix el diàleg familiar al mínim i això fa que les relacions entre les persones es deterioran d'una manera considerable.
- * Em preocupa que les persones grans no puguin omplir millor el seu temps lliure, ja que, per moltes ajudes públiques que hi hagi, no hem d'oblidar que ells són responsabilitat nostra, són responsabilitat sempre dels fills

Nadal crec que és el moment perfecte per fer un gest i un propòsit: els pares i les mares hem de dedicar temps als nostres, als fills, al diàleg, si no volem que la manca de comunicació, pugui generar en un moment determinat situacions de fractura social, de manca de cohesió, d'individualisme exagerat.

I també ho és per a una altra consideració: vivim en una societat tolerant, que respecta les creences de tots. Això és cert. Ens ho hem guanyat. Però també ho és que s'han introduït en les nostres vides pautes de conducta molt materialistes, sense cap espiritualitat. Fins a tal punt, que

sembla com si tot hagués de sortir d'un compte corrent o d'un balanç.

Jo crec que l'home és un ésser transcendent i que no tot és material quantificable.

Per això, deixau-me remarcar la importància de les relacions personals, basades no tan sols en el benefici o en la simpatia, sinó també en l'amor.

Deixau-me que lamenti situacions penoses i tanmateix reals: la droga. Molts de joves han perdut la vida per aquesta lacra. Hi hem de lluitar en contra de manera efectiva. Però, encara més important: recordau que la responsabilitat primera d'un pare és el seu fill i que hi hem de saber establir un contacte, un clima de relació adequat, que el posi enfora d'aquest perill.

Deixau que faci una crida als responsables de molts d'infants que no reben una atenció mínima.

I, a més, vull reclamar la vostra atenció sobre la implantació de models socials violents (de vegades, de violència manifesta i, de vegades, de violència latent, implícita). No ens hem de deixar guanyar la partida. Nosaltres, les Illes Balears, som un pobre molt tranquil, molt tolerant. No hem de permetre que ningú ens introduesqui ni un gram de violència.

Ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears,

Encara que vos hagi assenyalat punts de reflexió, de preocupació, jo crec que tenim raons suficients per ser optimistes. Sobretot, perquè la majoria continua pensant que ningú no ens regalarà res i que és necessari fer feina cada dia si volem tirar endavant. Mentre pensem això, segur que no ens equivocarem.

Per això, el desig que vos faig arribar per al 97 és de feina per a tots en pau i concòrdia. Que l'Any Nou sigui millor per a tots.

Moltes gràcies.

Jaume Matas Palou
President de la Comunitat Autònoma

Taulerell d'Anuncis

RECOLLIDA DE FEMS

Dilluns, dimecres i divendres.

Dipositau

les bosses entre les 21 i les 23 h. del dia anterior a la recollida.

Usau

bosses resistents i ben tancades.

Port des Canonge

dilluns i divendres.

RECOLLIDA DE MOBLES I TRASTOS VELLS

Els dijous de la 1ª setmana completa de cada mes
Si fos festiu, es farà el dia següent.

HORARI D'ATENCIÓ AL PÚBLIC A L'AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de les 9 a les 14 h.

Dissabtes de les 9 a les 13'30 h.

Horabaixes: dijous de 17 a 20 h.

Telèfons: 618017 - 618142 - Fax: 618191

ASSISTENTA SOCIAL

Cada dijous de les 9 a les 15 h.

ARQUITECTE MUNICIPAL

Dijous alterns de les 9 a les 15 h.

TREBALLS TEMPORALS DE COL·LABORACIÓ SOCIAL

L'Ajuntament ofereix treball a persones residents en el municipi que cobrin la prestació contributiva d'atur o el subsidi per haver-la esgotada.

Interessats

dirigiu-vos a les oficines municipals en hores d'atenció al públic.

**PREMSA
CORONA**

**BIBLIOTEQUES DE MALLORCA
- Centre Coordinador -**

**Consell Insular
de Mallorca**

Biblioteca de Banyalbufar

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA
- Centre Coordinador -

DARRERES NOVETATS MÉS SIGNIFICATIVES
A LA BIBLIOTECA DE BANYALBUFAR

Pere Fullana et al.: Els historiadors i l'esdevenir polític d'un segle a Mallorca (1839-1939)

Josep Mª Quadrado: Assaigs literaris.

Ingri i Edgar Parin d'Aulaire: Pocahontas

Fernando Schwartz: El desencuentro. (Premi Planeta)

Antoni Quintana: La festa de l'Estendard dins la història de Mallorca.

Bonifaci Molada: La vida eremítica a Mallorca.

Rafel Crespi: Per què has vingut?

Caterina Valriu: El carnaval a Mallorca

Miquel Mas: Camí de Palau

Gabriel Janer Manila: Les cançons eròtiques del camp a Mallorca.

Gaspar Valero: Palma, ciutat de llegenda

Paul Hoffman: La revenja d'arquimedes

CH. A. Eastman: L'ànima de l'indi

Sebastià Trias et al.: Valldemossa

Pere Salas-Martínez Sáez: Després de la desgràcia

Consell Insular
de Mallorca

FOC A LA BARRACA

Juanjo Pla

És un risc alt definir col·lectius humans per les seves característiques comunes, perquè al cap i a la fi cada ésser humà és una peça original i pot recrear la seva individualitat; no obstant, existeixen certes característiques majoritàries diferenciadores i comunes en amplis territoris geogràfics.

Els valencians som un poble extremadament mediterrani. Ho dic així perquè la nostra mediterraneïtat és extrema. Estam més prop del sud d'Itàlia que de Catalunya. Tenim una vitalitat arravatadora i alhora arrastram la intel·ligència d'un pessimisme irreductible. Els valencians podem desplegar l'esforç individual o col·lectiu més enèrgic i més tard abandonar, retirar-nos, renegar o... CREMAR TOT EL QUE HEM ACONSEGUIT.

Els valencians combinam il·lusió amb desesperació i en aquesta lluita dialèctica de contraris donem a la nostra vida dues màximes que ens diferencien dels pobles més propers. El gresol d'aquests dues característiques és un profund sentit de l'humor i l'ús de la ironia com a targeta aristocràtica de la nostra saviesa popular.

Em reconec absolutament en aquests dos senyals diferenciadors. Faig ús de l'humor per ampliar la capacitat dels meus pulmons i enfortir el meu cor. La ironia és pràctica quotidiana per distanciar-me i no sucumbir a la pobresa d'esperit i a la mediocritat dominant. Però ni l'humor ni la ironia són per a mi símptomes d'immobilitat o de submissió. Pos un preu altíssim a la meua llibertat i arracon l'humor i la ironia per deixar passar la meua força (física i intel·lectual) quan la consciència em dicta que ens trepitgen massa. Som un ca vell i he errat per molts carrers en la meua vida abans de quedar-me en aquest tros de paradís, que és Banyalbufar.

Conec i reconec la fam de poder des d'aquells que pretenen grans objectius fins als que es barallen per petites i ridícules parcel·les. El nostre poble, que és petit, ofereix petites opcions de poder, però té una poderosa opció per als qui són autènticament valents: conèixer-se a fons a la vora del Poder indomable de la naturalesa. En aquesta opció hi ha lloc per a tothom, i ningú no ha de fer la traveta, ni prohibir, ni criticar el proïsme.

És tan bell el nostre poble que pareix mentida que estigui tacat per la pobresa dels desig elementals de l'home, però evidentment això és un miratge d'ànimes cànides o romàntics de pas. Ara som jo un vell i enquimerat romàntic sedentari que sap i es dona el gust d'expressar el que pensa.

Tomant, doncs, al dret d'expressar el que pans, és a dir, la meua llibertat d'expressió, he d'agrair el tarannà lliure i respectuós que aquesta revista del nostre petit poble demostra. Aquí, en aquest càlid espai, em sent com a casa, i com a bon valencià deix ben a lloure la ironia i l'humor. Així som i així moriré.

He pres, doncs, com a títol d'aquest article una dita popular valenciana que enclou una càrrega molt forta d'insubmissió, incredulitat i humor esquinçat. Si els meus amics de **MA'JIL** m'ho permeten, continuaré sota aquesta retolació irreverent: *Foc a la barraca* escrivint a cada número per deixar caure alguns aforismes de pròpia collita.

ASSOCIACIÓ CULTURAL
BANY - AL - BAHAR

Banyalbufar, dia 12 de Febrer de 1956

Bany- Al- Bahar

desitja

a tots els banyalbufarins

i banyalbufarines

unes Bones

Festes

Nadalenques

1996

EL PROPER CONSELL DE CULTURA

Ramon Mondéjar i Coll
Regidor de Cultura de l'Ajuntament

Davant les manifestacions que han aparegut als darrers números de la revista **MA`JIL**, bé firmades per en Pere Pistoles, per en Xisco Busquets o per la mateixa redacció, vull sortir a defensar la postura que he duit a terme durant aquets 500 dies més o manco, al front de la Regidoria de Cultura.

És ver que al Programa Electoral del grup Independents per Banyalbufar es deia que es crearia un Consell de Cultura, però s'ha d'entendre que per crear aquest organisme oficialment s'han de tenir ses coses ben clares.

Durant aquest temps al front del càrrec, podria afirmar que s'han fet més coses, que en èpoques passades on la regidoria de Cultura era un simple nom. Crec que l'Èquip de Govern sempre ha estat obert a tot tipus de diàleg amb les diferents associacions per dur a terme els seus programes. I no ha passat com altres anys on realment no existia aquesta regidoria, on es feien les coses segons el parer dels governants. Jo mateix vaig ésser testimoni com a representant d'una Associació en diverses ocasions com eren rebutjades la gran majoria d'idees que aportàvem per dur a terme una planificació cultural al municipi per part d'anteriors equips de govern.

Com es pot dir que dins l'àrea de Cultura no s'ha fet el mateix que dins altres àrees?

Si volguéssim enumerar, podríem començar amb: Presentació del llibre *Historia de Banyalbufar s.XIII a S.XVI*, Festes Patronals, Bunyolades, Colcada dels Reis 95, Sant Antoni 96, Ballades Populars, Setmana Cultural Juliol 95, Excursions, Exposicions fotogràfiques, Conferències.

Hem aconseguit tornar a entrar dins la xarxa de biblioteques del CIM. Convocarem una plaça de Bibliotecari, s'està catalogant l'arxiu municipal gràcies a un conveni amb el CIM, s'han duit a terme els Concerts a Banyalbufar, s'ha potenciat els cursos de català, s'han subvencionats publicacions relacionades amb Banyalbufar,...

I totes aquestes activitats sempre col·laborant amb les diferents associacions del poble.

Després de tot això ens demanareu: i per què no s'ha fet sota una única direcció d'un Consell de Cultura?

És ver que seria perfecte que es pogués coordinar tot des d'un únic lloc i el meu compromís com a màxim responsable és que així sigui, però s'ha d'entendre la situació particular de Banyalbufar: un poble de 500 habitants no es pot comparar amb Esporles amb més de 3.000 persones.

Les diferents associacions que hi ha al poble tenen un interès lògic en fer coses, però a vegades, quan es vol preveure les activitats anuals, tenen "por" que les altres sàpiguen que farà una o que farà l'altra.

Jo crec que el que he fet fins ara ha estat un poc de coordinador d'activitats, ja que sempre que s'ha plantejat fer alguna activitat per part de les associacions, s'ha intentat que fos en benefici del poble. I que jo sàpiga no hi ha hagut mai cap intromissió d'una associació dins una altra a l'hora de fer activitats, des que som regidor de Cultura.

A més a més, la darrera bunyolada va ésser un èxit per part de les dues associacions que es varen posar d'acord per trobar un dia bo per a la celebració.

I el que es diu sobre la infraestructura, Sr. Busquets, tots ens coneixem i la infraestructura que l'Ajuntament té sempre l'ha posada a disposició de tothom, la seva, no la d'altres associacions.

Que vostè dirà que s'hi hagués el Consell tot podria ésser de tothom. Això s'hauria de veure.

El Consell de Cultura ha de dinamitzar el poble, cosa que indirectament s'està fent. Però tothom estaria disposat a participar d'un Consell on s'hauria d'exposar uns davant els altres les programacions anuals?

Crec senyors de la revista **MA`JIL** que la creació d'un Consell de cultura és necessari, però preparat amb el cap no amb els peus. Ara bé, si vostè o vostès creuen que la Regidoria de Cultura no ha fet res, que no hi ha hagut cap tipus d'activitat, etc...etc...és per pensar dues coses: O que vostès no circulen pel poble o que alguns redactors de la revista veuen les coses des d'un únic punt de vista.

Reflexioni un poc, senyor Busquets, pensi el que es fa i el que escriu, participi un poc més de la vida cultural i no vulgui ésser protagonista.

Jo li puc assegurar que Banyalbufar tindrà un Consell de Cultura, on participaran totes les associacions i on es debatrà tot l'àmbit cultural del municipi, però on tothom haurà de mostrar les seves cartes.

Esper que si vostè és designat per part d'alguna associació a forma part d'ell, participi d'un manera molt activa. ■

Pel que fa al quart element, el foc, volem fugir com de pesta cemuda dels incendis que lamentablement calcigen, de tant en tant, algun indret dels nostres pinars i alzinars; per contra, ens decantam per identificar simbòlicament aquest foc amb l'alé vital, amb l'esclafor del batec d'aquest poble que camina i que avança sense perdre els senyals d'identitat.

Es fa difícil parlar de Banyalbufar i no fer referència al paisatge. Personalment, tocat greument per la dèria de trescar camins i carenes, Banyalbufar ha constituït per a mi des de sempre un punt de referència, fins a tal extrem que constituï durant alguns anys no una simple estació de pas, sinó una destinació digna de ser assaborida detingudament, amb estades pausades. Diuen que qui té, reté; i és segurament per això que ara estic aquí amb tots vosaltres.

Entenc el paisatge banyalbufari des de dos punts de vista: el primer és el paisatge salvatge, estrictament natural, mentre que el segon és el paisatge humanitzat. Per al primer, no calen descripcions. Basta cercar l'angle adient de la nostra balconada i deixar partir la mirada a la recerca del plaer visual. Us recoman un itinerari imaginari: situats en una bona talaia, davallau la vista cap a la línia de costa en ventall, de sud-oest a nord-est: potser abastareu des de sa Dragonera fins a més enllà de la Foradada, vers el cap Gros o de Muleta, ja dins el terme de Sóller; després, podeu capbussar la mirada dins la mar fins a tocar uns dels millors horitzons que es poden dissenyar en el món que ens ha tocat viure; a continuació, enlairau els ulls per la volta celeste que us conduirà a la línia de carena de la mola de Planícia, dels Puntals i dels seus contraforts i estreps; allà, hi trobareu penyes disformes, cingles verges de peïja humana, roquissars i esclatxes ocupades per espècies vegetals relictas, com els teixos (*Taxus baccata*) i els boixos (*Buxus balearica*), entre d'altres. Des dels cims, heu de continuar coster avall: hi trobareu alzinars i pinars espessos, amb rotlles de sitja de carboner i foms de calç, testimoni d'autosubsistència d'un passat molt recent, amb racons ben representatius de la muntanya mitjana mallorquina, com els Aljubets de Planícia, un autèntic monument degut a la mà mestra de l'anònima enginyeria popular. No debades estam parlant, tot plegat, de l'ambient cantat per Joan Alcover al seu poema *La Serra*:

Oh esquerpa cadena de puigs gegantins!
Ginebrons balsàmics, estepes i pins
sitges que negregen sota l'alzinar;
soleiada ardenta que besa el pinar... (5)

Per acabar el recorregut visual, només resta entrar en els estatges més baixos dels costers: l'olivar, que fa partió amb el bosc i que fins fa pocs anys proporcionava la matèria primera de les tafones de les possessions, i, a continuació, sense sortir necessàriament de l'ombra de les oliveres, les marjades esglaonades, sovint amb horts i safareigs, ens reconduiran al nostre punt de partida imaginari.

La cita de l'arxiduc Lluís Salvador, aquí i ara que parlam de paisatge, es fa del tot obligada. Quan a la seva magna obra titulada *Die Balearen* ens descriu el recorregut d'Estellencs a Banyalbufar, s'atura a la talaia de les Ànimes o del Verger i ens diu: «aquest indret pot qualificar-se de paradisiac; a més, jo diria que és el més bell de Mallorca. Des d'aquí es domina la costa des de la punta de sa Dragonera per un costat i per l'altra fins al cap Gros de Sóller. Cada vegada que vaig a aquest meravellós lloc, qued aclaparat per la seva bellesa, com si fos la primera vegada que el veig»(6).

Però, hem dit que el paisatge banyalbufari té dos punts de vista; i per això ens queda parlar de la segona part: el paisatge humanitzat. Com diu Bartomeu Guasp en el poema ja citat a l'encapçalament:

Des de la costa, escalonant-se,
marges i marges per amunt...
Sos nets terrers mostren, besant-se
pomposament i en fresc conjunt,

ufans vinyets, vasta hortalissa
posant-hi arreu un to festiu
la clara llum bellugadissa
ara a l'entrada de l'estiu. (7)

Les marjades de Banyalbufar no es contemplen, s'admiren. Sembla com si els ciclops o altres herois aixecadors de murades d'alguna epopeia homèrica haguessin fet estada en aquesta contrada. Jo crec que no anam del tot errats ja que, efectivament, és factible confirmar l'existència d'aquests herois; però, amb orgull, podem afirmar que no necessàriament s'han congriat en cites mítiques ni en textos llunyans: aquests herois són els antics habitants de Banyalbufar, són els avantpassats que treballaren la terra fins a brodar-la, amb patiment i amb esperança.

Per il·lustrar el paisatge humanitzat de Banyalbufar, us vull referir algunes cites antigues, com la de l'historiador Joan Binimelis, que en 1595 ens diu que Banyalbufar és un «lloc de molt de regal i frescor... és dotat de bellíssimes fruites i moltíssimes aigües amb què es reguen tants d'horts. Aquí és el lloc on es fan els vinblancs millors de l'illa i moltes malvasies que arriben fins a 4.000 quarters. Aquí es crien aquells murtons tan anomenats per tota l'illa i fora d'ella... La principal collita és molt d'oli, en la qual s'hi solen collir fins a 8.000 trullades...» (8). El mapa del Cardenal Despuig, de fa dos-cents deu anys, també ens parla de Banyalbufar com un «lugar ameno por su situación y por su fertilidad, abunda de azeite y frutas exquisitas que son su cosecha principal, la tiene también de varios vinos exquisitos»; el mapa afegeix un comentari sobre la bona qualitat de l'aigua "para el blanqueo de ropas e hilo en que se exercitan sus naturales».

Per altra banda, el viatger anglès Charles W. Wood, en 1886 escrivia al seu llibre *Cartes des de Mallorca*: «Davant la nostra vista apareix el poblet de Banyalbufar, i aviat travessam els seus llargs i tranquils carrers. Cap altra vila de Mallorca està tan ben situada, reposant entre roques i turons que s'estenen pels voltants i, davall, sempre a la vista, l'incomparable i canviant mar. Tots aquests costers estan dedicats al cultiu de la vinya. Malgrat això, la costa està coberta de bosc». Continua Woods amb alguna impressió que pot resultar interessant per a l'etnologia: "Hi havia xarxes penjades a la porta oberta de les cases, possiblement per protegir-les dels moscards, encara que impedièen l'entrada de l'aire. Donaven al lloc un aspecte curiós, com de poble de pescadors en vacances, amb les xarxes posades a eixugar. Les dones, assegudes rere les xarxes, ens miraven passar mentre filaven, o deixant passar mandrosament el temps; pareixien dones orientals...»(9).

No hi sobrarà, en aquest ventall de cites, la glosa popular, com en altres exemples, la seva inspiració sintetitza en poques paraules un món compost de realitats i de sensacions:

Banyalbufar, vida mia
si hi anau dematinet,
podreu comprar bon gerret,
de domàtiques un esplet
i sa millor malvasia. (10)

Joan Binimelis, Antoni Despuig, Charles Woods i també la literatura popular, ressenyen els aspectes principals de la manera de viure ancestral de Banyalbufar: la vinya, la fruita i l'hort, l'oli de les tafones, la manufactura tèxtil, i la pesca. Ja sabem que després de la fil·loxera de finals de segle passat, la vinya desaparegué gairebé completament i fou substituïda, ja entrat el segle vint, per un cultiu planificat i intensiu hortícola, bàsicament de tomàtiques; també seria interessant parlar del món dels pescadors, amb la Confraria de Pescadors de Banyalbufar. Són temes en els quals ara no entraré; són aspectes que no tenen cabuda en aquesta *Evocació* però que si hi apareixen esmentats per encoratjar futurs estudis monogràfics o possibles pregons d'altres anys.

Un aspecte relacionat amb el paisatge i amb la comunicació és la xarxa viària. Em plauen els vells camins de Banyalbufar: el recuperat camí del Correu és una joia viària que ens parla de temps antiquíssims que es remunten almenys al sistema de comunicació existent en època islàmica entre la Madina Mayurqa, és a dir, la ciutat de Mallorca, i Bany al-Bahar. Per altra banda, el camí del Port des Canonge per la volta del General crec que és insuperable paisatgísticament, potser només comparable a les rutes del Miramar lulià i arxiducal. Hi ha també tota una xarxa de comunicació que ens endinsa per l'olivar i per la muntanya, com el camí de la font del Garbell i de Planícia. En conjunt, constitueixen una mostra de l'enginyeria viària tradicional i, per tant, convé conservar de totes totes aquests camins, quan més intactes millor.

I, què me'n direu de les possessions del terme: ses Mosqueres, Son Valentí, Son Balagueret, Son Coll, Son Bunyola, Son Creus, s'Arboçar, es Rafal, i Planícia, entre d'altres. Són testimoni d'una avior foravilera de casta forta: clastres, tafones, torres de defensa..., un patrimoni i una personalitat a conservar i a revaloritzar, si es possible, lluny del trossejament especulatiu i de la bunquerització dels nou rics.

Dins la vila, s'han d'esmentar alguns centres d'interès, com l'església parroquial de Santa Maria, del segle XVII, punt de referència de la religiositat banyalbuferina. Un monument de primer ordre és la torre de la Baronia, bell exemplar de l'arquitectura civil del segle XVI. La Baronia pot ser considerada uns dels eixos històrics i identificatius del poble; centre de la vida feudal d'altres èpoques, apareix documentada en la primera meitat del segle XIV en mans d'Amau de Torrella; les seves pedres conserven la memòria dels senyors de Banyalbufar, com Umbert des Fonollar o les famílies Lloscos, Berga i Cotoner. Del nucli urbà o dels voltants, també vull recordar elements carregats de personalitat, com l'urbanisme arcaic i típic dels carrerons tortuosos i esglaonats, el redol des Penyal, els antiquíssims molins d'aigua de la Cala, a més de les síquies, els safareigs i les marjades, ja esmentats; al sud-oest del poble, és remarcable la torre del Verger o de les Ànimes, talaia de defensa del segle XVI... Tots aquests elements, i altres que no esment, constitueixen un patrimoni a valorar. Per cert, i com a parèntesi que no vull oblidar, trobareu moltíssima explicació sobre aquests temes històrics en un llibre esplèndid acabat de publicar per Ramon Rosselló i Jaume Albertí, *Història de Banyalbufar. Segles XIII-XVI*, que recoman a tothom, i especialment als habitants de Banyalbufar.

En definitiva, i no vull donar consell a ningú que no en demani, consider que la riquesa de Banyalbufar, el seu actiu més avaluable, és un conjunt excel·lent i harmònic de patrimoni natural i de patrimoni històric-artístic, de paisatge globalitzat amarat per un clima generalment suau. *Vius i ungles* davant una possible arribada de la balearització a Banyalbufar, de l'esquarterament descontrolat del territori i de la despersonalització irreversible. Amb imaginació i amb planificació consensuades, sempre amb presència de la veu del poble, sortirem endavant de la millor manera possible.

Des de fora del municipi, o millor dit, des d'una posició tangencial, que segueix amb interès allò que passa a Banyalbufar, puc observar un poble actiu, ple de vida i de dinamisme. Abans d'acabar, vull esmentar l'importantíssim paper d'entitats com l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar i l'associació Amics de Banyalbufar, essencials per a la vertebració cívica i social del poble. Lligades a elles, hi ha hagut recentment moviments de reivindicació del patrimoni artístic i de l'ecologia, com l'actuació en defensa de la talaia del Verger o de ses Ànimes, coneguda popularment com sa Torreta. Intuïm un devenir amb ganes de modernitat, però l'autèntica modernitat: la que no és traïdora amb el patrimoni del passat ni de la natura, la que no ven un aumud de tranquil·litat per una barcella de renou. Que sigui per molts d'anys i que la frase dedicada per l'Arxiduc Lluís Salvador a Banyalbufar, fa cent-quinze anys, romangui com a emblema: "Banyalbufar és al mateix temps un poble per a la tranquil·litat i per a la llibertat" (11).

Gràcies per haver-me escoltat i que les festes us aprofitin a tots.

Notes:

- (1) Llabrés, J.; Vallespir, J.: *Els nostres arts i oficis d'antany*, vol. VII (1986), p. 284
- (2) Oliver, M. dels S.: *La ciutat de Mallorca* (1987), p. 44
- (3) Carbonero Gamundí, M. A.: *L'espai de l'aigua* (1992), p. 231-250
- (4) Barceló Pons, B.: "Banyalbufar. La vida de un municipio de la montaña de Mallorca", a: *Boletín de la Cámara de Comercio, Industria y Navegación*, 620 (1958), p. 95-115.
- (5) Alcover, Joan: *Cap al tard* (1981), p23
- (6) Habsburg-Lorena, Ll. S. *Las Baleares descritas por la palabra y el dibujo* (1984), II, 215
- (7) *Rosada*. Palma: Moll, 1955
- (8) Joan Binimelis: *Història del Regne de Mallorca*. Versió original recollida per R. Rosselló i J. Albertí a *Història de Banyalbufar* (1995), p. 237-239
- (9) Charles W. Woods: *Letters from Mallorca*, p. 239-41
- (10) Recollida per Llabrés, J. i Vallespir, J. a *Els nostres arts i oficis d'antany*, vol. VII (1986), p. 284
- (11) Habsburg-Lorena, Ll. S. *Las Baleares descritas por la palabra y el dibujo* (1984), II, 215

PER BON CAMÍ

Francesc Albertí i Picornell

A vegades, quan un camina aviat i decidit per tal de guanyar temps al temps, no veu o no té en compte les referències que marquen el camí. Per això sempre és d'agrair trobar fites que senyalin o confirmin que vas bé, que segueixes per bon camí.

Això, doncs, és el que ens ha succeït aquests darrers dies als membres de la Junta Directiva de l'Associació Cultural **Bany-Al-Bahar**. Hem trobat unes fites clares que sens dubte ens animen a seguir caminant pel traçat que fa sis anys vàrem emprendre. M'explicaré.

En un espai de dues setmanes, els mitjans de comunicació anunciaven que **Al-Mayurqa**, grup de música popular que havia actuat a Banyalbufar a la "Setmana Cultural - 1995" i el dia 3 de Febrer d'enguany, i **Montserrat Torrent**, organista que ha participat en els "Concerts a Banyalbufar - 1996", acabaven de ser guardonats amb premis concedits per institucions de gran prestigi.

En efecte, el dia 18 de novembre s'anunciava que Montserrat Torrent havia estat guardonada amb el *Premi Nacional de Cultura de Catalunya*, apartat de música. Aquest és un premi que concedeix anualment la Generalitat de Catalunya i està considerat, dins el seu àmbit, com el màxim guardó que pot rebre un artista.

Montserrat Torrent, que el dia 14 de setembre havia fet sonar l'orgue de Banyalbufar com ningú dels qui érem allà mai no havia sentit, feia uns dies que ens havia escrit dient: "Encara que la meua breu estada a Banyalbufar comença a allunyar-se en el temps, no és pas així el meu record, que és extraordinàriament viu, tan per la bona acollida vostra, pel paisatge... com per l'orgue, certament fora de sèrie..."

Quinze dies més tard, dia 4 de desembre, es comunicava que la cançó titulada *Mai l'amor és impossible*, interpretada per **Al-Mayurqa**, havia obtingut el cap de setmana anterior i per votació popular el *Premi Cerverí a la millor lletra de cançó de 1996*. Aquest premi està concedit per la "Fundació Prudenci Bertrana" de Girona i per Catalunya Ràdio.

La cançó escrita per Toni Roig, membre d'**Al-Mayurqa**, està inclosa en el CD "Projecte Roig" que el grup havia presentat a Banyalbufar l'estiu de 1995 i que, donat l'èxit i la bona acollida, va repetir per Sant Blai d'enguany a una ballada popular a la Plaça de la Vila.

A Banyalbufar, en un raconet de l'illa d'allò més petit i de molt pocs recursos, hem gaudit de l'oportunitat de veure, sentir i fruit de persones i actuacions que, cada una en el seu estil, han estat premiades i reconegudes per institucions d'allò més grans i importants. No hi ha hagut cap altre poble en tot Mallorca que ho hagi pogut fer.

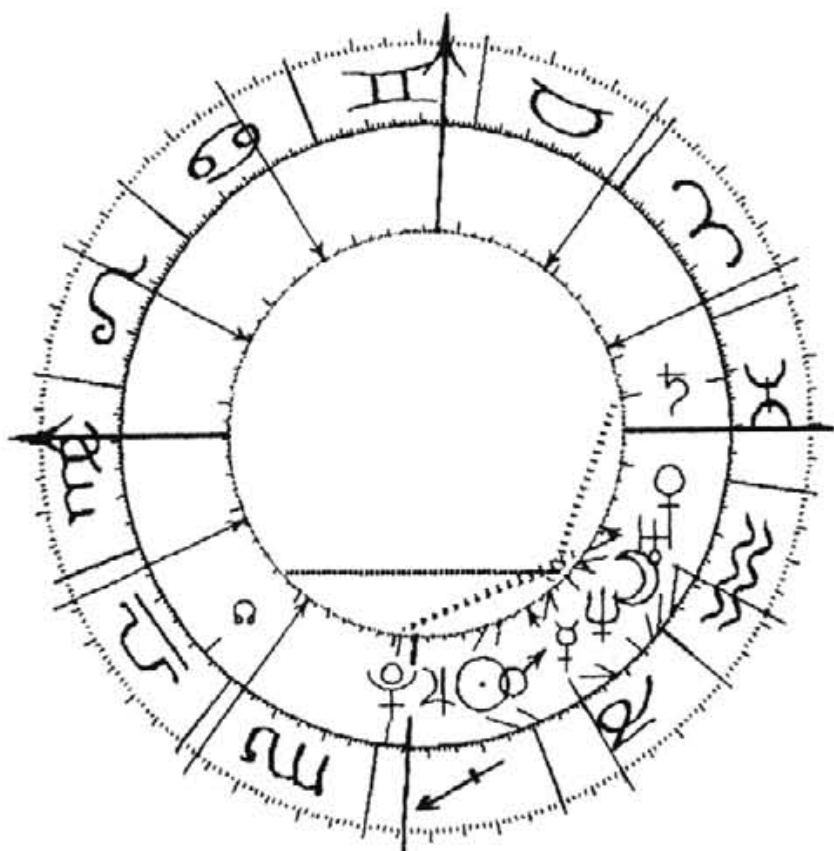
Això són els fets. Les reflexions i els comentaris són cosa de cadascú. ■

CARTA ASTRAL DE MA'JIL

Maria Joana Villas

Astròloga i presidenta de l'Associació astrològica Ishtar

Novembre 1996.

MA'JIL és una publicació creada sota el signe de Capricorn, auster però segur i ferm, per tenir l'ascendent a Verge ens dona a entendre que és una empresa de servei públic.

Té moltes possibilitats de triomf donat que hi ha una sèrie de persones que estan lluitant, gent creativa i de ment clara.

Grans resultats es veuran als finals de 1998. No és a descartar una nova visió a finals de 1996.

El públic és majoritàriament femení i és aquí on és important que les persones que regeixen la revista tinguin present aquesta part femenina.

"MA'JIL": EL PERFUM
*El regal de Driade a Banyalbufar
per l'aniversari de MA'JIL*

Per l'elaboració del perfum "Ma'jil" hem tingut hem compte la seva carta astral.

Quan elaboram un perfum astrològic personal miram d'ajustar-nos a les indicacions que es desprenen del planisferi còsmic; en efecte, cada planeta, cada grau a les cases i als signes ens parla de vibracions especials, d'energies concretes fluint per canals subtils, els punts aràbics ens informen de "notes" que s'han de tocar, cordes que han d'ésser pulsades per a obtenir una harmonia, una simfonia líquida, això és un perfum: una partitura d'olors.

Per a elaborar "Ma'jil" hem hagut d'esforçar-nos ja que es trobàvem davant d'un sistema complex, una carta locomotora amb la majoria dels planetes concentrats, un projecte que costarà, però que valdrà l'esforç que s'haurà de fer i del qual tots els que hi participin obtindran un profit personal i vital com no haurien pogut ni somiar.

Guiats pel plànol còsmic començarem a barrejar les essències, tasca difícil, però l'olor de les terres de muntanya, el soroll del poble de Bany-al-Bahar, l'aroma dels seus habitants ens conduí sense error fins el resultat que ara tens a les teves mans.

"Ma'jil" és un perfum fresc i dolç, com la gent de la Serra. Amb impregnacions de Ruda, d'Heura, de fustes orientals i d'arrels d'orquídies salvatges. Un aroma persistent sense ser embafador. Un olor que es pot sentir trescant per les terres de Banyalbufar i trepitjant les plantes quan arriba la primavera.

Estam agraïts a **MA'JIL** per la confiança de haver-nos comanat aquest perfum. Banyalbufar sempre ha estat amable amb noltros, i noltros volem tornar aquesta gràcia amb una fórmula que sense dubte suggerirà a tos aquells que l'olorin una sensació de neteja, de vida. Aquest és el nostre regal pel primer aniversari de **MA'JIL**.

**!!!SALUT, FORÇA I UNIÓ!!! poble de Bany-al-Bahar
manteniu-vos dins aquest camí.
Tots els que vos seguim
us ho agraïrem,
sou un exemple i una lliçó**

Gràcies

DRIADE

**Agraïm a l'equip humà de Driade s.l., N' Antoni Garcia i Na Isabel
Capó el regal que es fan i es plau presentar-vos seguidament
aquesta empresa**

Consell de Redacció MA'JIL

DRIADE: el mite.

Les Driades són esperits de la Natura. Mitad fades, mitad nimfes.

Nascudes en temps immemorials de les noces entre Venus i Júpiter, foren assignades pels Druides a la vigilància dels boscos, la seva vida durava el mateix que la del arbre al que s'encomanaven.

Tradicionalment armades amb destrals de doble tall, canviaren aquestes pel pòlen de foc, tras un encontre amb el Mestre Ambrosius Taliesin a l'illa d'Avalón.

Driade S.L. va nèixer d'un ¿ somni ?:

... aixó era i no era que un moro es trobava per les montanyes de la serra de Tramontana cercant plantes medicinals per guarir la salut del seu Senyor, perquè era el metge personal del Sultàn de Medina Mayurka, quan la nit el trobà enmig de les montanyes i sense refugi.

No poguent fer-hi res més que posar-se a dormir, decidí jeure fins a l'arribada de l'alba, moment al que tornaria a la seva tasca de recollida.

Durant la nit tingué somnis intranquils, prenyats de murmuris i imaginacions, nuvols onírics que pululaven per un cel caleidoscòpic.

Era encara nit fosca, quan es despertà sentint xiuxiueigs i soroll d'ales, pensà que es trobava dormint però prengué ràpida consciència que no, que estava perfectament despert i que el que sentia era cert.

Mirà al seu voltant, més enllà de la seva vista un llum, quasi una espira blava, pulsant. Mogut per la curiositat es desplaçà fins al llum, reptant i arrossegant-se com una serp hi arribà.

Va llevar una fulles del davant. Allò que va veure el deixà bocabadat: un ésser alat, una fada petita d'ales delicades, de colors tornasolats refulgia vibrant a la foscor. Seia damunt una flor blanca i pel que semblava es rentava els cabells i la cara amb unes gotes de robada diamantina depositada pel vent nocturn sobre els pètals velluts.

*El moro botà tot d'una com un moix des de'l seu amagatall per capturar l'èsser, però aquell es donà la volta i tot i enfrontant-lo li digué: **¡ atura't ! ¿ què penses fer?...;** el moro es turbà, conscient de la tropelia que havia estat a prop de fer i empagait just encertà a dir: **jo, ho sento, no sabia, no volia, ...;** L'èsser amb dolçor li digué: **no t'amoinis, t'entenc, ¿ volies capturar-me ?;** el moro just pogué articular un : **sssii..***

*Dumt tot aquest temps altres essers iguals que s'havien anat acostant enrevoltaren l'home que es trobava al·lucinat per tanta bellesa i lluminositat. Tots els essers li dedicaven somriures i vibraven les ales fent un soroll que resonava pels farallons de pedra com si un milló d'abelles volàs: **zzzzzzzzzzzz***

*La primera fada el parlà de nou: ¿ **quí ets ?;** l'home respongué: **som el metge personal del Sultàn de Medina Mayurka i havia arribat fins aquí cercant herbes medicinals pel meu Senyor.***

*La fada li tornà a demanar: ¿ **i pensaves que jo podria servir-te de medicina ?;** el moro encara s'hi trobava avergonyit, però respongué: **en veure't tan vital i vibrant vaig pensar que si podia capturar-te, tu series el millor remei per mantenir la salut del meu Senyor.***

Les fades riqueren a gust, altres essers s'acostaren curiosos. N'hi va haver que fins i tot s'atreviren a palpar juganerament el turbant del moro, per a correr un instant després fins a l'espesura. Un segon després es deixà sentir una cançó, quasi una letania:

*... en un temps sense principi i sense fi, tu ja existies,
en un lloc sense espai i sense límits, tu ja existies,
en una dimensió sense contingut ni continent, tu ja existies.*

*Nom, número i forma, nimfa alada del mon terciari,
paraula, murmurí d'aigua i d'aire.*

¡¡¡ Poder d'amor i vida desperta del teu somni !!!

¡¡ Obre les ales, dispersa els ions !!

¡¡ Congregau-vos fullets, el cercle ja ha començat a ballar!!

Acabada la cançó tots els essers desaparegueren, es podria dir que es disolgueren, entre les mates.

L'home es sentia morir, encaçà la fada preguntant que es quedés. La fada li contestà: ¡ no puc, el sol torna a sortir, he d'anarme'n ! ; - el moro desitjà que la seva vida acabés - ¡ dona'm una solució, el meu Senyor necessita la teva vitalitat, morirà si no hi torn amb un remei...- li digué.

*La fada s'aturà a l'aire. Va vibrar un segon i es posà sobre l'hombro de l'home. Suament li xiuxieujà: **agafa la robada sobre els pètals, a la flor a la que em banyava, dula al teu Senyor i posala damunt el seu cor i a l'instant es guarirà, fes-ho abans que el sol ilumini el prat ...** - i dit això sortí volant com un llamp deixant enrera l'al.lucinat moro, qui encara no acabava de creure's-ho totalment.*

Així i tot agafà la robada de la flor i partí immediatament cap al palau. Aplicà l'elixir sobre el cos malalt del Sultàn, damunt el cor. A l'instant li tornà el color a les galtes, s'aixecà d'un bot del llit, abans mortuori i abraçà el metge, qui ara plorava de goig.

Diuen les llegendes que el Sultàn morí de vell i que provà de cobrir d'or i diners al metge qui ho rebutjà, tot i retirant-se a les montanyes, i que visqué més de tres cents anys, fins que finalment morí.

Però xerrant amb alguns pastors, diuen que recentment l'han vist trescant les roques i replegant la robada a la llum de la Lluna.

Segurament només són rondalles, perquè al cap i la fi, la robada és tan sols aigua.

DRIADE S.L.: la realitat.

Driade S.L. és una empresa que fa la seva feina profana al món dels perfums destilant les essències aromàtiques de les plantes medicinals, actualment produeix 48 de pures, de les quals per combinacions obté 21 fórmules de tractament de malalties, 9 perfums amés amés de 19 preparacions de cosmètica natural.

Els procediments d'extracció no són molt diferents dels que es feien servir un temps enrera, destilació en un corrent de vapor d'aigua. Aquesta preparació no altera les propietats de la planta donat que la temperatura es gradua al mínim i no s'afegeix cap tipus de producte químic o conservant, colorant, ...

El que Driade fa es diu "Aromateràpia". Pot ser sona a novetat però no és així perquè l'aplicació de les essències aromàtiques és tan antiga com l'història de l'humanitat i Mallorca, terra privilegiada, n'és un exemple viu d'això. Hi ha arxius escrits de l'ús de les essències a terres tan antigues com Egipte.

L'aromateràpia és l'ús terapèutic de les essències de les plantes, arbres, fulles, flors, fruits, llavors, arrels...

Pel que es veu la molècula aromàtica impacta els centres directrius al cervell i fa que aquest envii ordres molt concretes de recuperació de la salut i de lluita contra el agents patògens sense la desavantatja d'haver de prendre, per boca, cap sustància.

L'aromateràpia és, podríem dir, el sistema de l'home nou, més subtil, menys material, més sensible per l'entorn, per la natura, la Mare.

Per qué per elaborar una essència no es necessita contaminar. Planta + tècnica + aigua = essència. El resultat és planta sense essència = compost.

Driade treballa en tres camps ben concrets:

- * Producció d'olis essencials i perfums naturals.
- * Formació en teràpies i tècniques naturals: massatge, fitoteràpia, aromateràpia, ...
- * Consultoria Tècnica Medioambiental.

Driade extrau les "essències" de les plantes, flors, fruits, fustes i llavors i elabora amb elles fórmules d' "AROMATERÀPIA" i de COSMÈTICA NATURAL, sempre sense cap tipus d'aditiu, conservant, colorant, ...

L' Aromateràpia és la ciència i l'art de l'extracció i l'ús dels olis essencials de les plantes medicinals. Les Essències són el més pur, el més concentrat, eo millor, el darrer que pot extraure-se d'una planta.

L'aplicació de les Essències a la Cosmètica evita l'experimentació sobre animals, en efecte, pot ésser lícit matar els animals per la nostra vanitat, però, ¿ es moralment acceptable ?, les plantes ens ofereixen possibilitats inimaginables i a elles els complau col·laborar.

Driade ha dedicat grans energies a la Formació de Professionals en Teràpies Naturals. Medicina Natural, Massatge, Aromateràpia, Rei-ki, Cromoteràpia, Gemoteràpia, són alguns dels cursos que imparteix des de l'any 1991, data del seu neixement.

Driade està allotjada a Internet (e-mail: driade@ctv.es) on molt prest obrirà una sèrie de pàgines Web virtuals interactives dedicades a la Medicina Natural i les Teràpies Alternatives en diversos idiomes i a la Consultoria Medioambiental. Podeu accedir a la bustia electrònica i fer-hi consultes, de moment és un servei de franc.

A l'any 1994 Driade creà una ONG, AMRITA (Associació Mediterrània per la Recerca i l'Investigació de les Teràpies Antiques), dedicada a treballar per la naturalesa i el manteniment de la salut. Al 1996 ha entrat professionalment a l'Assessorament a Empreses sobre mesures de Control Medioambiental, elaborant i supervisant projectes i plans d'Impacte a l'Entorn, principalment al camp de la Hosteleria.

PERFUM:

una introducció necessària.

Francesca Bestard

Paraula d'arrel llatina: per fumare; (pel fum).

Hi havia un altre temps quan l'humanitat es trobava més aprop dels Deu, quan els homes feien sacrificis per tal d'agradar-los, per obtenir els seus favors, que descobriren la cremació de les plantes aromàtiques.

Els homes decidiren que si aquells aromes subtils els eren gustosos a ells, essers mortals, també ho serien als seus Creadors, els Elohim i que transportarien més fàcilment les seves peticions en ales del fum que pujava cap al cel, morada divina.

Desenvoluparen tot un Art adreçat a la combinació harmònica de diferents tonalitats d'olor i fruit d'aquells descobriments elaboraren un complex sistema fonamentat en els sentits.

A mida que els temps i els avançaments tècnics anaven desenvolupant-se, els que a les hores eren només Sacerdots esdeviniren també Metges i Guardors.

Usaven les plantes medicinals per al guariment de les malalties. En aquest sentit els Egipcis foren els primers i els més grans perfumers i metges. Fixem-nos en aquest fet per l'importància que tenia per ells el manteniment incorrupte del cos, vehicle de l'ànima. Cos perdut = ànima perduda als dominis de Typhoon, el menjador d'ànimes. Aplicaven les essències de més qualitat sobre el cadàver i el momificaven amb les més concentrades fórmules d'olis aromàtics vegetals. Fins als nostres dies han arribat mostres objectives de la cura d'aquesta feina i dels seus resultats.

A Pèrsia els Sacerdots Zoroastrians dispersaven els aromes per cridar els Deu, per convocar les seves magnífiques presències, i una vegada fetes les consultes astrològiques adients barrejaven els perfums per obtenir l'aroma més poderós.

Cada planta fou així assignada a un planeta, cada grau expressava una dosificació, cada aroma corresponia a una energia particular i tot plegat es composava com una melodia líquida, una simfonia olorosa que cantava una lloa als Creadors.

A Israel el Suprem Sacerdot era ungit amb l'Oli Sacramental, fórmula extremadament secreta amb divulgació penada de mort, i impregnat amb aquest perfum penetrava dins el Tabernacle, llest per adorar a Deu, Yahveh Tzabaoth.

A Índia els adoradors de Shiva cremen sàndal als peus del Deu per obtenir la protecció d'ell i del seu fill Ganesh.

Al budisme l'offeriment del perfum és una de les set passes de l'adoració.

I no hi ha cultura o religió que no tengui les seves plantes místiques ja sigui per alterar la consciència o per induir un sentiment numinós als seus fidels.

A mida que l'humanitat es desenvolupà tecnològicament, l'extracció de les essències esdevingué un cada vegada més complex sistema.

Abans els aromes s'extreien per un bast sistema d'ebullició i condensació dins un pot tancat i deixat enfriar a la robada.

Els Àrabs, pares de l'Alquímia (al-kimiya= recerca de la Pedra Filosofal, l'Or dels Filòsofs) inventaven l'alambic, el pelicà, la retorta, el matraç, ... i amb aquestes eines destilaren els més purs aromes de plantes, de fruits, de flors abans imaginades.

Els estris de laboratori que avui usam són fills més o menys directes d'aquells dels Alquímistes.

Els humans cerquem les coses que ens agraden i que complauen els nostres sentits. Certes fragàncies quan són d'aroma delicat produeixen sensacions subtils, emanacions perceptives que alliberen els nostres poders, ajudant-nos a entrar en contacte amb allò que ens enrevolta.

Tots recordam el suc de taronja de la mare abans d'anar a costura cada vegada que ens en feim un. O tal vegada aquella experiència transcendent per la nostra vida quan ensumam romaní, o farigola.

L'aroma enganxa directament amb el nostre ésser més profund, l'animal que olora abans de menjar, per marcar el territori, per cercar parella...

L'aroma és energia en dispersió, un dit que ens toca la fibra sensible i ens fa vibrar com un instrument de corda.

Químicament una essència no és més que un conjunt de molècules volàtils, però, qui pensa en química quan sent l'aroma de pi a l'estiu? ■

MANIPULACIÓ I MANUCLADA DE LA FONT DE LA VILA

Jaume Albertí i Albertí

Crec necessari que la nostra revista **MA'JIL** -fent honor al seu nom- es preocupi i sigui conscient de l'actual situació en què es troba la utilització i gestió de l'aigua de la font de la Vila.

Personalment sempre m'ha atret l'estudi i disseny hidràulic del nostre poble, encara que fins ara sols ho he escorcollat des d'un punt de vista estrictament històric. La història m'ha demostrat que l'ús de l'aigua de la font de la Vila per part dels regants pagesos -únics propietaris legítims de l'aigua- sempre s'ha desenvolupat amb igualtat entre tots els seus components, sense monopolitzadors, o més ben dit, sense cap reducte caciquil.

Banyalbufar contarà con una comunidad de regantes

Jaume Albertí Banyalbufar
Una regata de la Font de la Vila de Banyalbufar aprofitarà per presentar una comunitat de regants amb representants de tots els regants de la zona. La iniciativa, que té com a objectiu principal defensar els interessos de la Vila que regants, és una iniciativa que s'ha desenvolupat a Banyalbufar.

La creació d'una comunitat de regants a Banyalbufar és un projecte que té com a objectiu principal defensar els interessos de la Vila que regants, és una iniciativa que s'ha desenvolupat a Banyalbufar.

El canal secant de rega de Banyalbufar en el regant de la Vila.

Diario de Mallorca, Sábado 11 de junio de 1994

A l'actualitat els propietaris de la font de la Vila vénen sofrint -junt a la desaparició i degradació gradual del tot el sistema Ma'jil- la barra d'unes quantes persones que volen fer-se amb la representació d'una comunitat inexistente i, per tant, sense cap portaveu legítim que pugui parlar en nom de tots.

Per explicar la meua indignació davant els darrers fets que han succeït, caldrà que em remunti al mes de juny de l'any 1994 quan a la biblioteca municipal es concentraren uns quants regants de la font de la Vila per constituir una comunitat que aglutinaria i defensaria tots els seus interessos. La motivació de les persones que encapçalaren tota aquesta farsa d'intencions -la comunitat encara no ha estat constituïda- sols era la de recaptar doblers entre els propietaris d'aigua per poder satisfer les necessitats (?) d'encanonar la sèquia de baix.

De tot d'una vaig ser recelós envers aquesta proposta. En primer lloc pel propi desenvolupament de la reunió on, per exemple, una persona no volia ésser secretari de la comunitat "perquè jo ja en tenc un de secretari!", i en segon lloc, per la mateixa finalitat de la reunió que, com ja he dit, no fou la de crear una comunitat de regants, sinó encanonar i desgraciar un patrimoni hidràulic mil·lenari.

El temps -crec- m'ha donat la raó. L'argumentació que la sèquia estava neta per sempre ha estat veritat pel que fa a la porció per on corre l'aigua -perquè lògicament a un lloc tapat no hi entra brutor-; emperò una sèquia és quelcom més que una construcció per on passa un líquid. Ara la brutor se situa damunt la sèquia i als voltants d'aquesta, fent-se físicament impossible un recorregut per tota la xarxa. No hagués estat millor proposar una quota anual per a tots els components de la promesa comunitat de regants, destinada a pagar les despeses que suposa el manteniment de les sèquies comunes?

Així mateix aquest estiu particulars ja han patit les conseqüències de l'encanalament d'una sèquia, quan aquesta s'ha embossat provocant un gran esllavissament de terra a Ca'n Fura.

De tota manera el que més m'ha indignat ha estat la notícia de la concessió de 120 milions de pessetes a la comunitat de regants de Sóller per part de la Conselleria d'agricultura per tal "d'optimitzar l'aigua i evitar que s'encanonin més trams i desaparegui la tradicional visió de l'aigua circulant pel seu curs". Per què a Banyalbufar els pseudo-representants dels regants mai no s'han plantejat la possibilitat de protegir aquest patrimoni cultural? Segurament a aquestes persones els interessa més que arribi l'aigua neta -per això molts defensaven l'encanonament- per així omplir les seves piscines, aljubs, i cisternes, relegant a un segon terme la seva finalitat principal que és la d'omplir safareigs i regar les marjades.

Els regants de Sóller rebran 120 milions per no encanonar les seves sèquies. I Banyalbufar no es mou per res

Anem ara a la darrera exemplificació del caciquisme i monopolisme que pateixen els regants de la font de la Vila. Els protagonistes del fet han estat per una part el batle Antoni Mora, i per l'altra quatre persones que es feien passar per representants (representants de qui?) dels regants de la font de la Vila.

El fet succeït anà així. El batle va posar una porta memetàlica a la sortida de l'ull de la font de la Vila amb la intenció de facilitar l'entrada a la font -abans s'havien de aixecar unes lloses de marès- per així

mantenir en condicions el seu interior. De tot d'una es va crear un malestar entre una sèrie de persones -la majoria "fundadors" de la fantasmagòrica i etèria comunitat de regants-, i el batle formalitzà una reunió amb aquests representants o portaveus (?) de tots els regants de la font de la Vila.

L'actitud del batle va esser en tot moment dialogant explicant que la seva actuació anava encaminada a facilitar l'accés a la font i per això oferí una clau de la porta als quatre delegats (?), amb la condició que una còpia es quedàs a l'Ajuntament per poder accedir-hi sense cap dificultat si qualsevol dia sorgia algun problema.

Restes de l'ull de la font de la Vila, amb la clau de la porta.

120 millones para las acequias de Sóller

Agricultores reclaman el aspecto tradicional de las cauces de agua

El Ayuntamiento de Sóller, Mallorca, ha acordado invertir 120 millones de euros en la renovación de las acequias de la zona. Los agricultores reclaman que se mantenga el aspecto tradicional de los canales de agua.

El Día del Mundo, Viernes, 22 de
Noviembre de 1996

Els emissaris de no sé qui rebutjaren l'oferta al·legant que ells, portaveus dels regants de la font de la Vila, no es fiaven de l'Ajuntament. El batle, claudicant davant unes persones que no representen ningú, es va equivocar, va decantar la porta i se l'endugué a l'aljub de la font de la vila.

Qui són ells per acudir a una reunió amb l'Ajuntament i parlar en nom dels regants de la font de la Vila? Qui són ells per criticar una actuació del batle efectuada per millorar l'accés a la font, mentre han callat durant molts anys amb les actuacions dictatorials de l'anterior Ajuntament? O no se'n recorden quan l'anterior batle tapà amb ciment la finestra per on es veia el cabal d'aigua que anava a l'aljub municipal. O no se'n recorden quan l'anterior batle situà una cadena amb pany al grifó de la font de la Vila, perquè cap regant -amb tota legitimitat- el pogués manipular. On eren aquestes persones quan tot això succeï? Perquè no feren potatedes? Qui són ells per no fiar-se del batle quan, al saine de la reunió de creació d'una comunitat de regants, proposaren fer president d'honor a l'anterior batle de l'Ajuntament?

Senyors, la manipulació i manuciada dela font de la Vila, són propis d'altre temps, i no estic precisament parlant de l'època franquista, sinó de l'etapa Jaumista. ■

Els emissaris de no sé qui, rebutjaren l'oferta al·legant que ells, portaveus dels regants de la font de la Vila, no es fiaven de l'Ajuntament

Qui són ells per acudir a una reunió amb l'Ajuntament i parlar en nom dels regants de la font de la Vila?

El batle, claudicant davant unes persones que no representen a ningú, es va equivocar va decantar la porta i se l'endugué a l'aljub de la font de la vila)

LES OBRES MUNICIPALS DEL PP

-Manual de com fer-se ric-

Jaume Albertí i Albertí

Ja és ben hora que qualcú exposi en públic i sense por els expolis que han sofert els nostre doblers municipals -doblers de tots- per part de l'ex-govern del Partido Popular.

Em vull referir a les obres públiques que l'ex-tinent de batlle Miquel Tomàs Álvarez ha anat realitzant -des de la seva posició privilegiada- al nostre municipi.

Com exemple de l'expoli abans esmentat explicaré les dues darreres obres que aquest senyor -amb la seva empresa anomenada EDPASA- ha realitzat a Banyalbufar, i quin sistema a emprat per fer-ho possible.

Aquestes dues darreres obres municipals han estat la cotxeria del camió de fems i sa Canal Nova. Ambdues obres foren adjudicades per unanimitat al ple municipal a l'empresa constructora banyalbufarina Construccions Jaume Albertí, la qual posteriorment subcontractà les obres a l'esmentada empresa EDPASA.

Estant així les coses, el grup polític *Independents per Banyalbufar* -aleshores a l'oposició- exigí la dimissió del tinent de batlle perquè aquest -per la seva condició de polític- no podia executar cap mena d'obra per anar contra la lei. No cal dir que, si bé el tinent de batlle del PP es posà força intranquil, no acceptà la petició de dimissió.

Durant aquest període de temps, el grup de l'oposició mai no tingué accés a cap document -planells, pressuposts, etc- de les dues obres esmentades. Fins i tot ara que és l'equip de govern, ha hagut de sol·licitar els documents al CIM per la seva consulta.

Quina ha estat aleshores la sorpresa quan s'han trobat amb unes partides pressupostàries de les obres que en absolut corresponen al que s'ha realitzat.

Com veurem de l'obra de Sa Canal s'han "estalviat" del pressupost unes obres que haguessin suposat unes despeses d'unes 465.500 pessetes, i de l'obra de la cotxeria del camió de fems unes 297.500 pessetes. No cal ni dir que, si bé aquestes partides no es realitzaren, sí que es cobraren.

Si no hagués estat pel canvi de govern a l'Ajuntament de Banyalbufar, ara segurament estariem parlant d'una tercera obra, la de sa Canaleta. Aquesta també fou adjudicada en ple a l'empresa Llabrés Feliu, la qual també subcontractà l'obra a l'empresa de l'ex-tinent de batlle. Teòricament aquesta obra també estava acabada, però l'actual equip de govern davant les evidències que no era així obliga a Llabrés Feliu que l'acabi. Ben segur que se'n penedeixen de la subcontractació realitzada.

Vegeu aquí les partides que, si bé s'han pagat i cobrat, no s'han realitzat en aquests edificis municipals.

OBRA DE SA CANAL NOVA

Pressupost total: 8'1 milions de pessetes

Falta:

- 1 finestra amb rajoles de vidre: 20.000 pessetes
- Arqueta de registre: 15.000 pessetes
- Xarxa general d'alimentació elèctrica (comptador): 60.000 pessetes
- 2 fluorescents: 16.000 pessetes
- 8 focus hal·lògens: 200.000 pessetes
- 10 metres de raïl per als focus: 70.000 pessetes
- 4 pilots d'emergència amb la seva instal·lació: 56.000 pessetes
- Termo de 30 litres -es posà un de 15 litres-: 15.000 pessetes aprox.
- Un extintor: 13.500 pessetes.

Altres no quantificables econòmicament:

- Un vidre romput des del dia de la seva col·locació
- Els vidres no són del gruix que toca
- Les rajoles haurien de ser de 20x20 cm. i són de 40x40 cm.
- No tractament d'oli de teca a la fusta.

Suma total:

465.500 pessetes aprox.

OBRA DE LA COTXERIA DE CAMIÓ DE FEMS

Pressupost total: 7'4 milions de pessetes

Mancaments:

- De parets aterracades, sols n'hi ha la meitat: 170.000 pessetes
- Portar corrent elèctric a la cotxeria: 150.000 pessetes.
- Xarxa d'aigua corrent: 40.000 pessetes
- Pintura d'una paret: 50.000 pessetes aprox.
- Llum d'emergència: 13.500 pessetes
- Farola exterior: 15.000 pessetes
- Extintor: 12.000 pessetes.

Suma total:

297.500 pessetes aprox.

Propòs, doncs, que tant les Facultats d'Economia i d'Empresariats com totes les acadèmies formatives d'empresaris amb ganes de menjar-se el món rebin a començament de curs el següent decàleg banyaibufari per seguir-lo al peu de la lletra:

- 1) Tenir una empresa constructora
- 2) Esser tinent de batle del PP a un poble preferentment petit
- 3) Fomentar l'adjudicació d'obres municipals mitjançant acord plenari a una empresa constructora del propi poble. Aquest tercer punt va encaminat a donar-li un fons legal i transparent a tota l'operació.
- 4) Tenir suficient *ars fotendi* per poder assaborir una subcontractació de l'obra.
- 5) Passar-se pels baixos el pressupost de l'obra, escatimant tot el possible.
- 6) Fer el mateix amb la petició de dimissió feta per part de l'oposició.
- 7) Amagar els planells i pressuposts de les obres, fent-los desaparèixer de les oficines municipals.
- 8) Desaparèixer del mapa quan s'ensuma un canvi de govern
- 9) Saber passejar pel poble amb la cara ben alta
- 10) Cal tenir molta barra

Finalment sols vull afegir que des de l'Ajuntament m'han informat que s'està estudiant les passes que cal donar per aclarir aquestes irregularitats, però topen de front amb el fet que l'empresa subcontractada no diposità una fiança. Així ara no es poden exigir responsabilitats. ■

EL CANT DE LA SIBIL·LA

Miquel Ambrós i Albertí

En un article que vaig publicar a *Ma'jil* ara fa dos anys presentant l' *Adoració dels Reis*, record que parlava del drama litúrgic en contraposició al misteri o representació medieval de caràcter religiós. Mentre el misteri era independent de la funció religiosa i se solia representar a les places, el drama litúrgic anava lligat als oficis divins del ritual cristià i era interpretat per clergues o acòlits (per això fins fa poc sempre era un nin el qui cantava la Sibil·la) i en formava part. A Mallorca ens ha arribat un vestigi del drama litúrgic en el cant de la Sibil·la, que abans es feia entre l'ofici de Matines i la missa del gall, el final del tercer nocturn concretament.

Segons una tradició molt antiga, quan va néixer Jesús a Betlem, fou cridada la Sibil·la d'Eritrea per tal que, amb la seva autoritat i solvència entre el poble jueu, pregonàs la notícia del naixement del Messies i el convencés d'aquesta veritat. Aquest passatge del naixement de Jesús havia estat representat amb gran solemnitat i majestuositat (un drama litúrgic), especialment en les grans catedrals. Tenim notícia que a l'any 1575 figurava a la Seu de Mallorca el cant de la Sibil·la.

El cerimonial que se seguia -i potser se segueix encara a Mallorca- és el següent. Cantades les matines al cor, s'organitzava una processó, en la qual intervenien la clerecia i el nin que feia el paper de Sibil·la. S'escollia un al·lotet de veu fina i ben timbrada. El vestien amb robes talars blanques, de seda fina, i el cofaven amb un casquet dels mateixos teixit i color. Duia a la mà una espasa que sostenia verticalment. Al so d'aires alegres que entonava l'orgue, es dirigien a l'altar on s'havia fet el betlem a adorar el Bon Jesús i escoltar les nades alegres que el cor cantava. L'infant que feia de Sibil·la, acompanyat de dos cirials, es dirigia a la trona mentre l'orgue feia unes bones sonades. Sostenint l'espasa enlaire i en posició vertical, enmig d'un silenci profund, sonaven unes notes greus d'introducció i la Sibil·la entonava els dos primers versets:

El jorn del judici
parrà el qui no haurà fet servici.

Després l'orgue es tornava sentir amb gravetat, tant per donar el to al cantador, com per mantenir un ambient de solemnitat i severitat propi de tota la cerimònia, i la Sibil·la anava cantant les estrofes de tothom conegudes. En acabar les estrofes, es repetien els dos primers versets i l'orgue tornava al tema iniciat a la introducció.

Pot semblar fora de to l'aire sinistre que es desprèn de les estrofes, llevat de la darrera que fa referència al naixement de Jesús. Tenint en compte que es tracta d'un poema medieval, reflecteix les pors i les angoixes del segle XIV i XV, perfectament descrites per Umberto Eco al *Nom de la Rosa*, filmades per Bergman a la pel·lícula *El setè segell*. Aquestes pors alimentaren l'ambient que tant turmentà Luter donant lloc a la Reforma Protestant amb l'eslògan conegut: "Només la fe salva".

Segons m'han contat, la Sibil·la donava un cop d'espasa en acabar i tallava els fils d'unes garlandes de coques que s'havien estès part d'amunt del temple, a tall d'ornament, com ara fan amb les neules de paper. Els escolans esperaven el moment de gràcia al peu de la trona. Així que les coques queien en terra, es precipitaven els uns damunt els altres per agafar-ne com més millor i menjar-se-les allà mateix amb una actitud gens reverent i poc religiosa. Si no hi havia coques, la Sibil·la tallava les neules. Ara que parlem de neules, la gent deia que les neules signifiquen les teranyines que penjaven del sostre i de les parets de la cova o l'estable on va néixer Jesús.

Va ser costum que les famílies riques i benestants s'encarregassin de vestir i preparar l'infant que cantava la Sibil·la, el qual anava a vestir-se a casa de la família que en tenia cura i des d'allà anava a l'església. Si en aquesta casa tenien betlem, abans de sortir s'enfilava a una cadira i cantava les estrofes que s'havia après. Era una mena d'assaig general abans d'estrenar-se.

El segle passat es tancava l'església durant la celebració, que durava dues o tres hores, de manera que ningú no podia sortir a no ser que es tractàs d'un cas d'urgència summa.

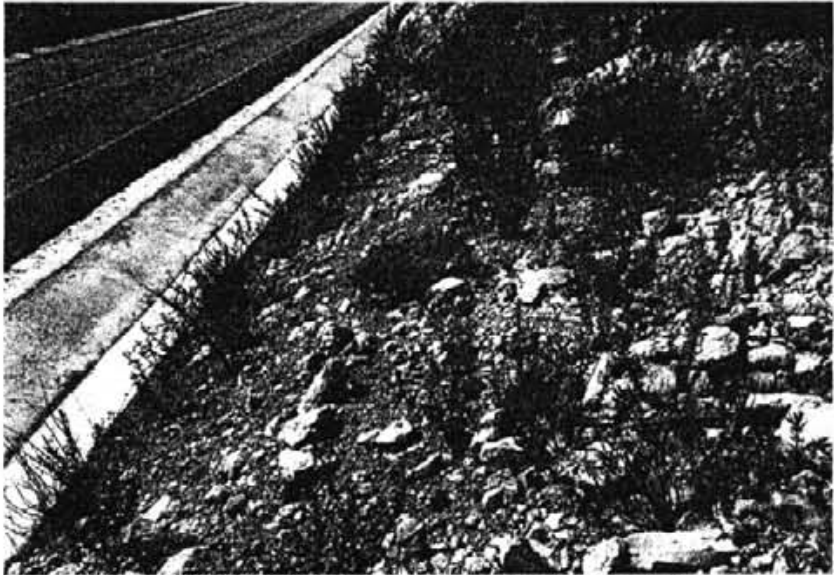
També m'han contat una tradició curiosa, fa molt de temps extingida. Dies abans de Nadal, els caçadors d'ocells paraven garbellets per tal d'agafar-los vius i els deixaven anar a la missa del gall al moment de l'adoració. Els caçadors anaven a l'església amb gàbies on duïen els ocellats que havien d'amollar. Si eren fadrins, els donaven a la seva al·lota. Llavors eren elles les que duïen les gàbies i amollaven els ocells o les penjaven en la decoració nadalenca. La gent de llavors estaven contents de sentir cantar els ocells durant el curs de la festa religiosa de la nit de Nadal, tota ella bulliciosa i alegre. ■

LA DIFÍCIL RECONQUESTA DEL PAISATGE

Uli Werthwein
Arquitecte paisatgista

Parlam de carreteres, d'autopistes i d'autovies. Fa uns quants anys que les tenim a Mallorca. És ver que al principi hi va haver -per manca d'informació i experiència- dures oposicions a la seva implantació, però amb el temps tots ens en servim i ens adonam dels seus grans avantatges.

Quan s'acaben els treballs a la carretera, abunden les pedres a la vora.

Cal raonar i estudiar el tema amb un poc més de profunditat per veure que precisament a l'illa les carreteres o les pistes d'asfalt, més o menys estretes o amples, són l'únic camí vàlid per a les comunicacions. Ens referim amb això a l'anar i venir de la gent, i sobretot al transport. El transport de tot! Si a Deià o Banyalbufar, a Pollença o a Alaró, prenem un refresc, comprem un paquet de sal a la tenda, el diari o un xupa-xup, TOT ha arribat a través del transport per carretera amb camió o furgoneta.

No hi ha alternativa. Pel que fa al transport de mercaderies, diuen que fa molts anys alguns pobles de Mallorca es comunicaven per mar, de port en port, i evidentment per terra a través de camins estrets aptes només per a animals de ferradura.

Fa anys que això ha canviat gràcies a les carreteres. Cada dia hi ha més a transportar i, si és possible, amb més rapidesa; això vol dir que el transport ha de ser més econòmic. És natural, doncs, que les carreteres d'antany resultin ara estretes, perilloses i quasi inservibles. Solució: la via ràpida. Més ampla, menys curves, millor paviment, més seguretat, més capacitat per al moviment de mercaderies i persones, tant si aquestes són del país, com visitants, residents o turistes.

Problema: La necessitat d'espai. Metres quadrats, quarterades, quilòmetres de superfície que es roben al paisatge.

Solució: La recuperació del paisatge i de la naturalesa. Posar remei a les ferides i endemeses que l'home fa amb les seves obres.

Els tallis a la muntanya deixen els sòls àrids i estèrils a flor de terra. L'única solució vàlida és que les plantes recuperin el lloc. És una solució lenta, però gratuïta quan no hi ha pressupost per a més intervencions.

Hi ha un adagi que diu: "Per fer una truita cal rompre primer els ous". Per fer millors carreteres cal robar metres al paisatge, tant li fa que sigui urbà, agrari, bosc o garriga.

El que no pot mancar és la voluntat, els tècnics i les empreses especialitzades per posar mà -i cap- en la tasca de re-fer, renaturalitzar l'entorn de les carreteres, autopistes i grans obres, com traçats de canals, vies de tren, ports, pedreres i zones pròximes als nuclis urbans, urbanitzacions, escoles, fàbriques, hotels i zones esportives.

Pel que fa a les carreteres i autopistes sempre hi ha prioritats que cal tenir en compte en aquests projectes paisatgístics.

Primer: la seguretat vial. Capítol molt extens i tècnic.

Segon: Els aspectes estètics del resultat del treball de renaturalització. Requereix coneixements profunds del lloc, l'entorn i els materials que s'han d'emprar.

Tercer: l'entorn biològic. Flora i fauna existents i la que s'hagi d'introduir.

El que passa és que sovint la bona disposició es queda a mig camí per manca de pressupost o de voluntat d'acció. Un cop acabades les obres de ciment i asfalt, n'hi ha que es donen per satisfets amb les millores tècniques que s'han obtingut i s'obliden de la resta. De tota

Els talls a la muntanya deixen els sòls àrids i estèrils a flor de terra. L'única solució vàlida és que les plantes recuperin el lloc. És una solució lenta, però gratuïta quan no hi ha pressupost per a més intervencions.

manera cal subratllar que, des que s'han començat a fer autopistes a Mallorca, no hi ha hagut cap organisme que hagi plantat tants arbres i arbusts com la Direcció de carreteres. Ni en urbanitzacions, poblacions o noves obres.

Tenim les zones verdes, mitjaneres, petites illes i enllaços, rotondes i voreres de les autopistes de l'Aeroport, Palma Nova, Marratxí-Inca. Al costat de les carreteres s'han plantat també arbres i arbusts, s'han renaturalitzat talussos i sécs de muntanya.

Un altre tema és el manteniment de tots els milers de metres de nova plantació en situacions sovint difícils i adverses per factors climàtics, de terres i accés. És hora de reconèixer un treball assidu que generalment no es nota. Es dona com un fet que la naturalesa és gratuïta i benèvola quan no sempre és així. ■

Les mitjaneres plantades amb arbusts i arbres. Les zones laterals de vegades es cobreixen de pins i arbusts propis del lloc.

LA REINA DEL BOSCO

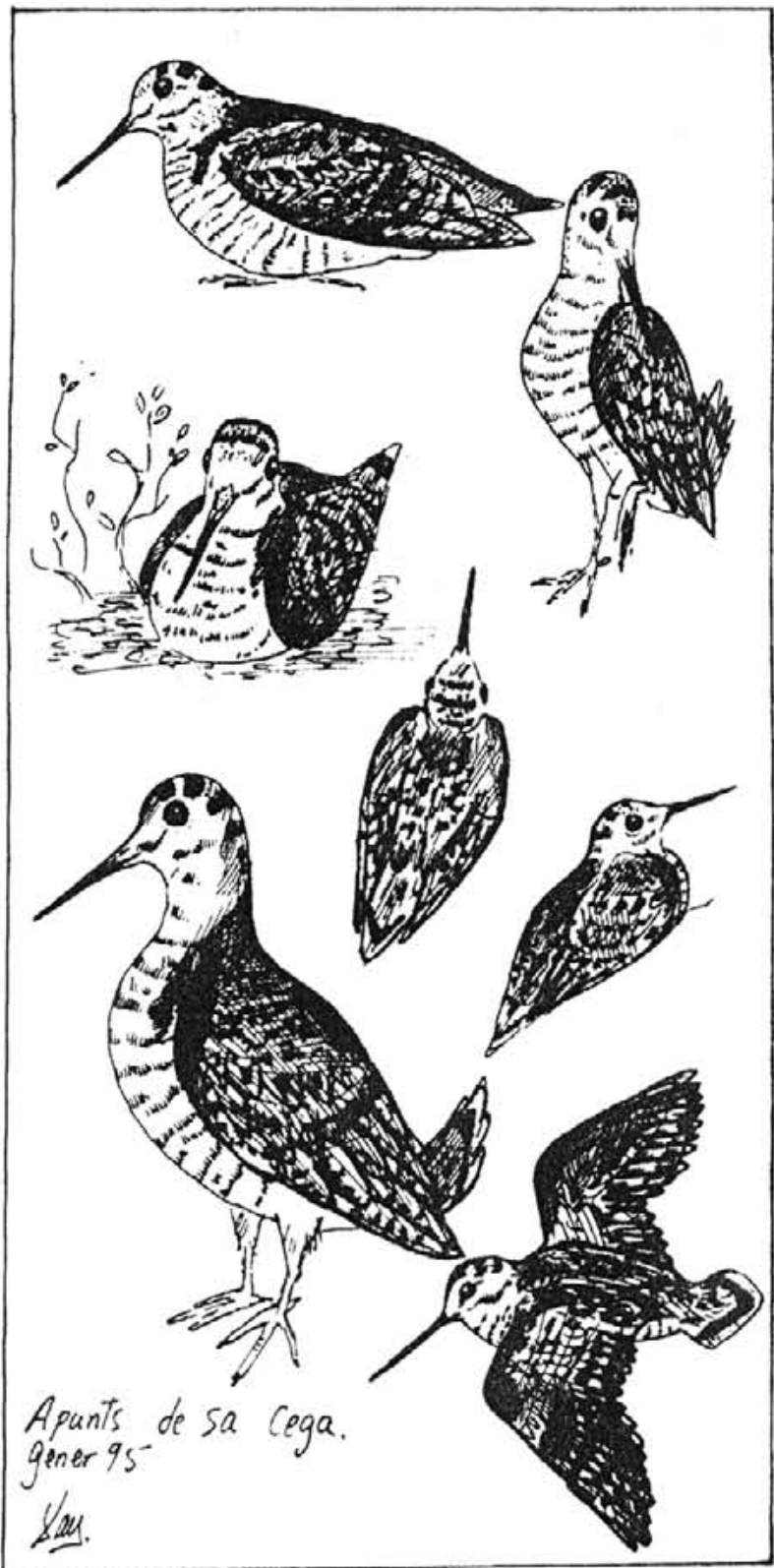
Xavier Cayelles

Ara que arriben els primers freds de l'hivern i les pluges banyen els nostres camps és moment de contemplar els ocells migratoris que ens visiten com cada any per passar uns mesos entre nosaltres. Entre aquestes espècies podem trobar als tords, als ropits, agrons, alguns mussols, milanes del Nord, etc. però només una d'aquestes aus passarà desapercibuda i ben segur que ens resultarà difícil la seva observació. Es tracta de la cega, en castellà "becada" o "chocha perdiz".

Més coneguda pels caçadors que pels propis naturalistes, la cega (*Scolopax rusticola*) pertany a la família dels Escolopàcids, integrats a la vegada a l'ordre dels Caradriformes, ocells caracteritzats per un llarg bec i costums semiaquàtiques.

Les mides de la cega són mitjanes, semblants a les de la perdiu, uns 34 cm. de llargària per 43-45 cm. d'envergadura alar. Presenta un plomatge que es confon amb l'entorn. Les parts superiors són marronques i les inferiors de color clar amb retxes més obscures. És inconfusible el seu cap: rodó, dotat de llarg bec i amb grans ulls disposats molt enrera i a dalt de tot.

Els joves són semblants als adults, però estan recoberts per un plomissol clar que desapareix amb la definitiva muda. Quant a l'hàbitat, es pot dir que la cega és un animal de costums forestals, típica de boscos caducifolis, especialment alzinars i zones de garriga amb presència d'aigua. Tot i que es distribueix per tot Europa i Àsia, no cria a l'illa, és tant sols un emigrant hivernal.

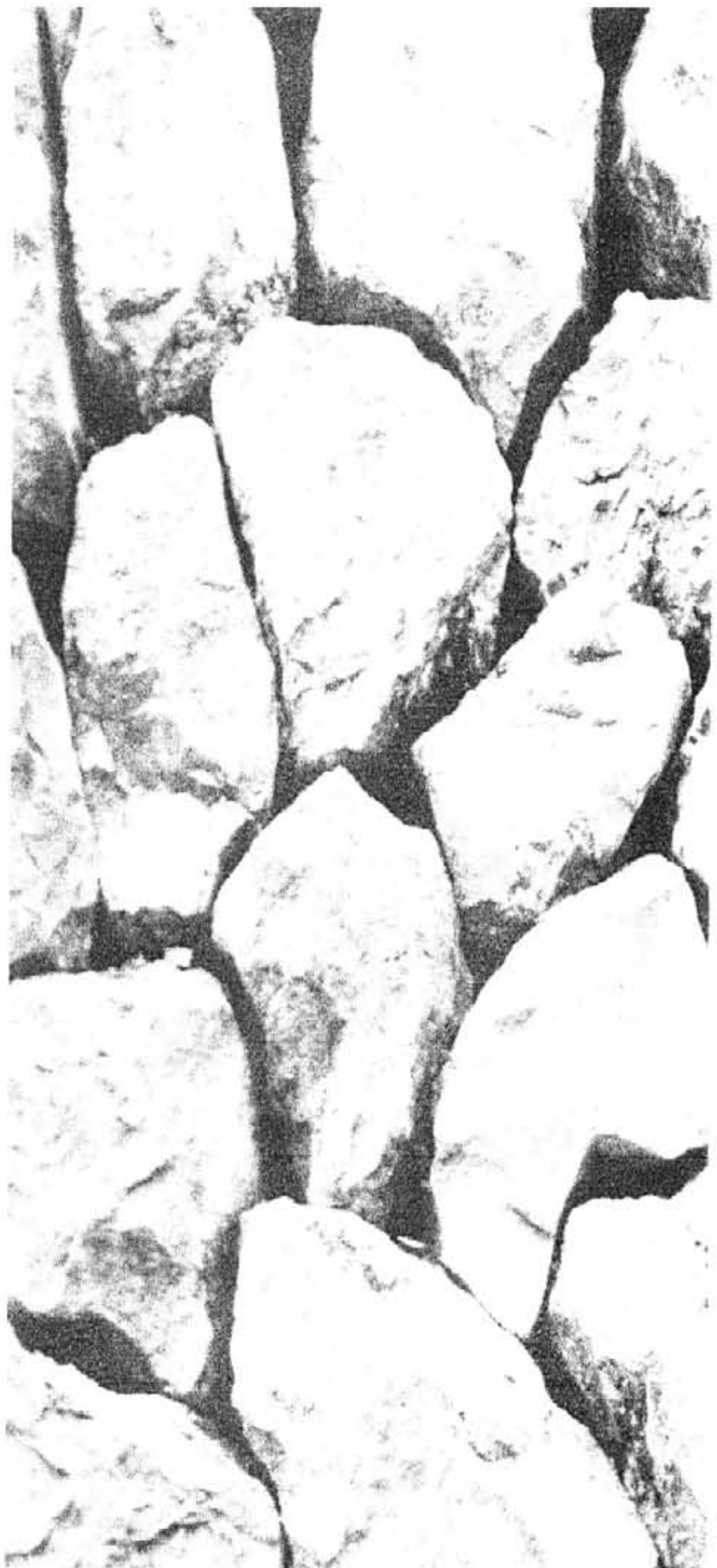

És un ocell crepuscular, que vola amb molta rapidesa entre els arbres amb el bec dirigit per avall. Sempre es posa arran de terra, lloc on es camufla perfectament. Té per costum quedar immòbil, no es mou encara que nosaltres estiguem ben al davant. Això sí, si l'intentem agafar o tocar, prendrà un vol tant ràpid que desapareixerà sense poder afinar-la. És al mateix terra on fa la posta, normalment dues a l'any constituïdes per 4 ous cada una (a vegades només de tres). La incubació és per part de la femella durant uns 20-23 dies però com ja he dit abans no cria a Mallorca.

Les cegues mengen bàsicament invertebrats (cucs de terra, aranyes, cargolins...) per això cerquen contínuament entre la fullaraca amb el seu bec sensible. Hi ha un vell refrany que diu: "No és nat ni naixerà qui niu de cega trobarà". Això fa referència a la no criança de la cega a l'illa. També es conta que quan els soldats d'Herodes encaçaven a la Sagrada Família les cegues cobrien les seves trepitjades. Segons els caçadors la cega és carn reial ja que antigament era privilegi dels reis i senyors. La seva caça és tant cotitzada que fins i tot en alguns llocs de França no se'n practica de cap altre tipus. Per els caçadors és la caça més difícil i emocionant, simplement excepcional.

Cal saber que dues plometes especials de les ales (una a cada costat) serveixen per dibuixar amb tinta xinesa. Puc assegurar que la qualitat és inigualable. ■

CRÒNICA D'UN NAUFRAGI

Benet Albertí Genovart

En plena primera Guerra Mundial quan el mar de les Balears era sovintejat per submarins alemanys a la recerca de vaixells de la flota aliada (recordem que a davant Banyalbufar el 1916 foren rescatats mariners anglesos d'un vaixell de guerra enfonsat per un submarí alemany) un gran temporal sacsejava les aigües d'aquest indret del mediterrani occidental durant els primers dies del febrer de 1917. En la matinada del 7 de febrer, el veler italià "Luigina Gi" de 1.700 tonelades i matrícula de la ciutat de Gènova no pogué resistir més les envestides de les ones i embarrancà davant les costes de Son Bunyola, entre la punta de s'Àguila i la del Cavall Bernat, en el lloc anomenat "es Peix Menut" molt aprop de la costa.

El vaixell, que anava aparellat com a brick-barca, havia sortit de Gènova el dia 4 amb un carregament de toves en direcció cap a L'Havana quan el temporal l'obligà a vorejar la costa francesa. Va sortir del port de Marsella i havent perdut els dos bots de salvament, l'àncora i mig desarborat finalment va naufragar en el lloc esmentat empès pel vent de component nord. El seu casc era d'acer i anava tripulat per 15 mariners dels quals sols se salvaren cinc. El seu naufragi va causar un gran impacte i repercussió a Banyalbufar. La gent gran encara recorda aquests fets, que tingueren un ampli ressò en la premsa de l'època. En el present article hem fet una reconstrucció dels successos a partir de la consulta dels diaris "Ultima Hora", "Correo de Mallorca" i "La Almudaina" d'aquells dies i de la informació de madò Catalina Ambrós de Ca'n Menut que, encara que era una nina en aquell temps, el seu pare feia feina de vinyola cuidant-se de les parres a Son Bunyola i s'assebentà bé dels fets.

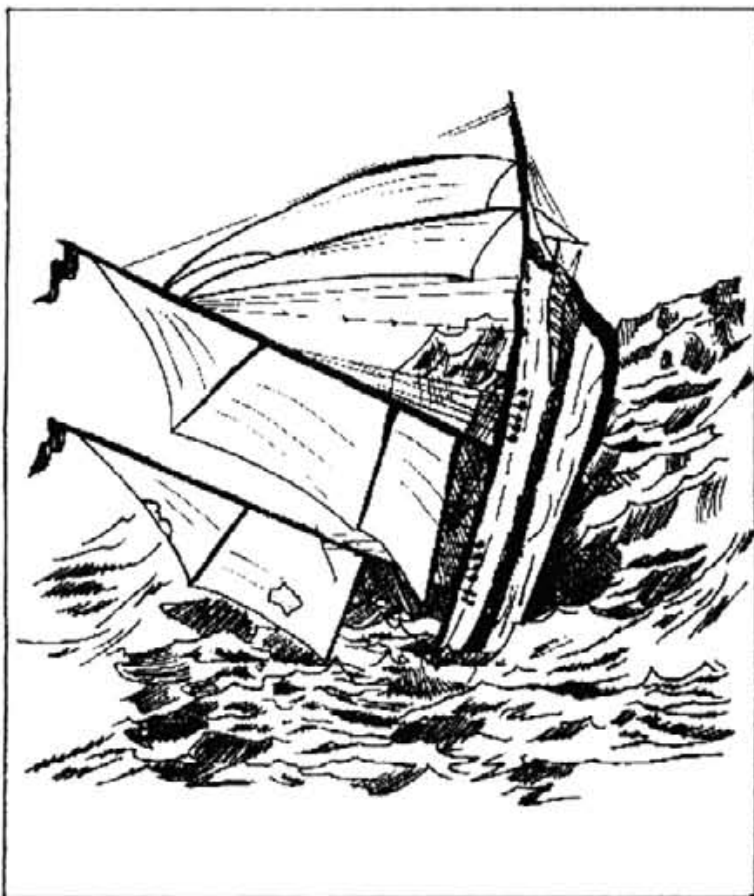
El "Luigina" va embarrancà devers la una de la matinada i el seu naufragi no va ser descobert segons la premsa fins a les onze o les dotze del migdia organitzant-se immediatament després el rescat dels supervivents. Durant aquest interval de temps que degué ser ben llarg i penós moriren ofegats 10 dels 15 mariners. (Val a dir que la gent a Banyalbufar diu que el naufragi fou descobert molt abans, quan encara no havia sortit el sol). Segons la versió facilitada pels supervivents i recollida per la premsa, just després d'encallar el vaixell cinc mariners, dels més forts i nadadors, es tiraren a la mar veient la costa tant aprop a uns 50 metres amb l'esperança de guanyar-la i demanar auxili. Tots cinc desaparegueren engolits per les ones o estavellats contra les roques mentres que els altres *"el capitán, piloto y contramaestre con los siete marineros restantes siguieron toda la noche y parte de la mañana en lo alto de los mástiles aguantando la lluvia y las furias del temporal"*. Devers les deu del mati el capità va voler provar fortuna tirant-se a l'aigua i també va desaparèixer. Més tard i fins a l'hora del rescat, la mar encara s'en va dur el pilot i el contramestre de l'embarcació.

Els primers en temer-s'en del naufragi foren uns carabiners, que avisaren amb un telegrama al Govern Civil per mitjà del batlle de Valldemossa, i en Bernat "ferrer" de Banyalbufar, que segons conta Catalina Ambrós, anava a ferrar les bisties de Son Bunyola amb el seu cavall. En un moment donat el cavall es va posar a remugar i a posar-se nerviós i amb això que mirant cap a la mar va veure els set o vuit homes enfilats al pal de l'embarcació. Aquest fet és confirmat per "La Almudaina" de 9 de febrer: *"A las once acertó a pasar por el camino inmediato el joven Bernardo Sastre montado en un pequeño caballo, por el modo de conducirse dicha bestia, le pareció que por allí cerca algo anormal sucedía, en efecto miró a la costa abajo y vió el naufragio... coincidió que de la parte de la punta llamada de "L'Àguila" una pareja de carabineros hacía disparos de fusil para ver de llamar la atención para que acudiera alguien en socorro"*. A partir d'aquí es va donar primer avís a Son Bunyola on la dona de l'amo, Amalia Mir, i els treballadors varen deixar *"la comida que tenían preparada, salieron a toda prisa hacia el lugar del suceso, por desgracia nada podían hacer, y vieron con horror como una ola arrebató a otro tripulante para despedazarle entre las rocas"* i després a Banyalbufar on s'organitzà de seguida el rescat.

Donat l'estat de la mar no es va poder botar cap embarcació des de La Galera perquè el temporal ho feia inabordable així que els patrons Josep Ripoll i Llorenç Picornell Cabot amb els mariners Joan Albertí "Ramell" i Llorenç Sastre "Ferrà" anaren cap al port des Canonge que per la seva configuració estava més arreserat del temps i, juntament amb el fill del pescador Boscana d'Esportes amb una barca de la seva propietat, varen intentar el salvament.

Gràcies a l'experiència marinera i perícia dels pescadors esmentats el perillosíssim rescat va ser gairebé un èxit encara que un dels sis tripulants del naufragi que quedaven no va poder resistir més i va caure del màstil morint ofegat tot just quan la barca s'apropava per rescatar-los. Així, seguint "La Almudaina" veim que diu: *"se hicieron a la mar, capeando el temporal con serenidad haciendo todos los esfuerzos posibles teniendo que dar gran vuelta mar adentro para evitar la resaca que les hubiera volcado, se acercaron a una distancia prudencial de la popa del barco embarrancado en el preciso momento en que un gran golpe de mar arrebatava a otro marinero a la vista de ellos y de más de doscientas personas que estaban en la orilla y nada pudieron hacer al desgraciado que desapareció entre las rocas. Quedaban cinco marineros"*.

Segons conta Catalina Ambrós "varen anar a rescatar-los des de cala Gata i tiraven cordes als mariners perquè es fessassin perquè així no s'ofegarien en pujar-los a bord. El més vell dels mariners era l'encarregat de fermar als més joves perquè de tant de fred que tenien i banyats que estaven que no podien ni fermar-se ells mateixos" tal era el seu estat després d'aguantar hores i hores des de el moment del naufragi aferrats al màstil de popa. Aquest fet és confirmat per la premsa que deia: *"El más viejo de unos 50 años de edad era el más fuerte, el más ágil y el que conservaba más serenidad, así que se presentó el primero para amarrarse, los salvadores con muy buen criterio tiraron de la soga y le dieron a entender que él debía ayudar a los otros que entumecidos por el frío no podían valerse, así lo hizo cuando venía la resaca amarraba a cada uno y lo tiraba al mar y lo recogían"*. Quan varen amarrar el darrer, que justament no sabia nadar, ja eren les dues y mitja del migdia.

Després, molta de gent va anar al Port des Canonge per ajudar a treure l'embarcació. Hi havia els regidors de l'Ajuntament de Banyalbufar Gaspar Darder, en representació del batlle que es trobava malalt, Jaume Cabot Palmer, Jaume Tomàs i el jutge municipal. També hi havia el metge del poble Ramón Vanrell y dues parelles de carabiners. L'amo de Son Bunyola Antoni Roca tenia preparat un carro i flassades per abrigar als supervivents i dur-los cap la possessió. Guillem Albertí, Jaume Mir, Miquel Cabot, Tomàs Ripoll dugueren aliments i es desferen de la seva roba per vestir als naufragats que no s'aguantaven drets. Antoni Tomàs, Antoni Barceló, Joan Tomàs i altres els dugueren a damunt l'esquena fins al carro que els duna a Son Bunyola. Allà, el dit Guillem Albertí, la dona de l'amo, Margalida Mir, Rosa Ambrós i altres seguien les indicacions del metge Ramón Vanrell per reanimar als supervivents. En poc temps es trobaren

recuperats després de donar-los friccions d'aigua calenta i unes bones tasses de café calent així com copes de rom.

El mateix dia el cònsul d'Itàlia a Palma, Mario Indelli, acompanyat del comerciant Jaume Sitges va partir cap el lloc del succés per parlar amb els mariners. Va informar que hi havia dos al lots de 15 anys i un nordamericà, únic de la tripulació que no era italià. Els nons dels supervivents eren Giuseppe Pietro, Damián Feder, Gorsadi Giobota, Leon Eudiu (nordamericà) i Tounet Alberti, curiosament aquest darrer amb el llinatge semblant al de molta gent de Banyalbufar. El cònsul va dir que els mariners romandrien a Son Bunyola fins que no es comprovàs que el vaixell estava definitivament perdut doncs no el podien abandonar encara. El dia 9 de febrer es realitzà la inspecció del "Luigina" que es trobava mig enfonsat per part del capità del vapor "Mallorca" Jaume Estarelles confirmant en el seu informe que estava completament perdut així com el seu carregament: "*Tiene toda la cubierta destrozada, los palos rotos y el casco, lo que está al descubierto está todo averiado y seguramente averiado debe estar toda la parte de estribor que es el lado sobre que descansa el buque*".

Així, el dia 11 de febrer al vespre s'embarcaren cap a Barcelona des d'on continuarien el viatge cap el seu país els cinc naufragats del veler italià "*salvados por abnegados marineros mallorquines*" segons comentava la premsa que ja havia dedicat grans elogis als rescatadors; "*entre dichos naufragos figura un anciano, que ayer se lamentaba amargamente de las penalidades sufridas estos últimos días y de las que viene sufriendo continuamente todo marino*". Mentrestant, els mariners italians havien estat allotjats colmats amb tota casta d'atencions a Son Bunyola i conta Catalina Ambrós que al principi aquests deien a l'amo que no el podien pagar perquè el capità, que havia desaparegut durant el naufragi, era el que tenia els doblers. Així mateix llegim al "Correo de Mallorca" de 9 de febrer que el comerciant de vins Pere Calafat "*residente habitualmente en Nancy, Francia, entregó a los naufragos, para que atendieran a sus necesidades más perentorias, la cantidad de cien francos*". Els altres dos diaris parlaven de 100 pessetes envers de francs.

El dia 12 de febrer, una vegada calmat el temporal, foren trobats dos cadàvers aprop del naufragi que no duïen cap documentació i que no pogueren ser identificats perquè els supervivents ja havien partit cap a Barcelona. A l'endemà es trobaren altres dos cadàvers, un d'ells amb un abric i embolicat en una senyera italiana. Aquest fet va fer sospitar que es tractava del capità encara que tampoc duia documentació. Tots ell foren enterrats al cementeri de Banyalbufar. El dia 21 de febrer la premsa publicava la troballa d'un altre cadàver, però aquesta vegada no a la mar sino a terra, dins el pinar de Sa Comuna des Lloscos devora del camí que dur cap a La Galera. Segons conta Catalina Ambrós ho va trobar una al.lota que anava a cercar estepes. El difunt duia dins les butxaques un troç de llana amb els colors de la senyera italiana, un portamonedes amb monedes de plata franceses i italianes, dos bitllets de 5 francs i un paper amb una inscripció escrita en llengua estrangera. Aprop del cadàver hi havia un salvavides de suro. Es va especular, amb raó, que era un dels mariners que es varen tirar a la mar el vespre del naufragi per arribar a terra. Aquest ho va aconseguir però degué quedar ben nafrat i extenuat i anant pel camí a les fosques es va desorientar veient els llums del poble per finalment caure per una pendent o redolant fins a devora uns garrovers on el trobaren mort. Es deia que segurament s'hagués salvat si hagués estat durant el dia.

El dia 9 de Novembre de 1918 l'Ayudantia de Marina d'Andratx comunicava a l'Ajuntament de Banyalbufar la concessió de 5 cèdules del Mèrit Naval amb distintiu blanc a Josep Ripoll, Llorenç Picomell, Joan Tomàs, Joan Albertí i Llorenç Sastre com a recompensa pel seu comportament en el salvament dels tripulants. Avui en dia les famílies encara conserven aquesta mena de "diplomes" així com unes medalles amb les que també foren recompensats.

Catalina Ambrós comenta que les restes del "Luigina Gi", durant un parell d'anys, foren aprofitades per uns bussos que anaven a fer feina al lloc del naufragi per treure el ferro del casc del veler. Feien explotar bombes per rompre el casc i obtenir la ferralla. L'explosió dels petards dins l'aigua convertí als bussos en involuntaris pescadors que es berenaven el peix agafat per les bombes amb les al.lotes que anaven de camí cap a Son Bunyola per fer feina a les parres i que s'aturaven allà per veure-los. D'aquesta manera suposam que de les restes del vaixell gairebé no deu quedar res o ben poca cosa. Trist final per una trista història! ■

SON BUNYOLA PROTAGONISTA DEL DEBAT D'AUTONOMIA

Jaume Albertí i Albertí

En el debat sobre l'estat d'autonomia celebrat al Parlament el passat mes d'octubre, l'hotel de luxe que el magnat britànic Richard Branson vol construir a Son Bunyola fou un dels temes que el president Jaume Matas i el cap de l'oposició del PSM Pere Sampol varen debatre.

A la transcripció que es troba al diari de sessions es reflexa com el president del Govern Balear Jaume Matas estava totalment desinformat del tema quan, per exemple, afirmà que l'Ajuntament de Banyalbufar no volia que a Son Bunyola s'hi construés un hotel de luxe, i que el batle de Banyalbufar no volia protegir el territori.

Per la seva banda Pere Sampol -més informat que el nostre estimat president- li replicà que l'Ajuntament de Banyalbufar no s'ha negat mai a la construcció d'un hotel de luxe a Son Bunyola, sinó a la urbanització de tota aquesta vall verge i intacta.

Emperò, el millor és que llegiu la transcripció de les rèpliques i contra-rèpliques que es feren els dos polítics, i vosaltres mateixos tregeu les conclusions.

Diari de sessions / Núm. 48 / fascicle 3, 15, 16 i 17 d'octubre 1996. Debat sobre l'orientació política general del Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

EL SR. SAMPOL I MAS

[...]

Sr. Matas? Les espectaculars marjades de Banyalbufar, aquells costers, plens d'alzines i pinars? No els ha de protegir, un poble que estima ca seva?

Sr. Matas, vostè és l'única persona que ha criticat públicament l'ajuntament de Banyalbufar per impedir la parcel·lació de Son Bunyola, per impedir la construcció de vint-i-quatre xalets dins un espai natural protegit. Una iniciativa valenta i exemplar d'un petit ajuntament de Mallorca que s'ha enfrontat a una poderosa multinacional per protegir el terme municipal més bell i més conegut de tot Mallorca, una iniciativa que ha merescut elogis de tota la premsa europea i de centenars de persones de tot el món que han enviat telegrams i cartes de felicitació a l'ajuntament de Banyalbufar. Només s'ha sentit una veu crítica: la del president de les Illes Balears.

Sr. Matas, és que ni la Serra de Tramuntana hem de respectar? Milionaris i doblers per comprar i per edificar els racons més bells de Mallorca en sobren, n'hi ha per tot el món, és que ho hem de vendre i urbanitzar tot, fins i tot el paradís de Banyalbufar o d'Estellencs? És aquest el seu projecte, és aquest el seu model, Sr. Matas?

[...]

EL SR. PRESIDENT DEL GOVERN

[...]

Com podem fer més eficaç la Llei d'investigació? Com podem minorar les propostes de l'atur? Com podem establir aquesta dicotomia d'economia, medi ambient, creixement, desenvolupament sostenible? Com podem actuar a les zones naturals? Com podem plantejar qüestions que ens preocupen a tots, i estic convençut que a vostè, com els possibles guetos d'estrangers que es poden establir a les Illes Balears? Li vull replicar..., replicar no és la paraula, li vull explicar una altra asseveració que, de cara a la galeria, vostè ha fet aquí amb rotunditat, la del Sr. Branson. Escolti, això no és així. Vostè no pot dir que l'única veu ha estat la del president. Vostè, respectuosament, té el problema que dur massa anys a l'oposició i s'ha tornat prepotent. Creu que té la realitat absoluta de tot.

(Remor de veus)

Vostè no pot tenir la realitat absoluta, ningú.... intentar transmetre aquesta realitat, ningú ha aixecat la veu contra aquesta actuació. Les paraules que vaig dir en aquell moment les puc repetir aquí, perquè les sostinc íntegrament. En aquestes illes és imprescindible arribar a un concepte de desenvolupament sostenible, però amb seguretat jurídica. Quan un senyor, com el Sr. Branson, que ha estat un exemple d'inversió hotelera, una inversió hotelera que ha cuidat els nostres costums, ha fet un producte de qualitat amb la mostra de Deià, ha fet un producte on ha invertit doblers per oferir un producte diferent, el producte turístic que aquestes illes necessiten per al futur, i quan un senyor, d'aquestes característiques, proposa fer una inversió, sempre que sigui dins la legalitat, quan aquest senyor proposa fer una inversió d'una instal·lació hotelera complint amb la llei, d'un hotel de cinc estrelles gran luxe, aquest

tipus d'inversió si està dins la legalitat, s'ha de propiciar, s'ha de fomentar i ajudar, perquè el contrari sols passa a llocs com Egipte i a Algèria, esper que no passi aquí. No podem tornar al segle XIX. Aquí fa pocs anys la gent passava fam, aquí no fa molts d'anys que la gent passava fam i nosaltres tenim l'obligació d'oferir als nostres fills un model equilibrat, que doni la seguretat de tenir un lloc de feina el dia de demà, i també a la gent de Banyalbufar. Això no és incompatible amb la preservació del medi ambient. Això no és incompatible amb mantenir el nostre medi natural, això no és incompatible amb protegir el territori, per això hem fet les lleis, per això tenim el territori protegit, per això feim unes directrius d'ordenació territorial, per això el convidem a seure-nos i a dissenyar el futur territorial d'aquestes illes. Però quan vostè aprovi una llei en aquest parlament, com la Llei d'espais naturals, i autoritzi unes determinades construccions amb aquesta llei, això s'ha de respectar, Sr. Sampol, això s'ha de respectar perquè això ho ha aprovat vostè i perquè això és seguretat jurídica.

[...]

EL SR. SAMPOL I MAS

[...]

Anem a Banyalbufar i al tema de Branson i tota aquesta qüestió. No es discuteix un hotel de cinc estrelles. Les normes subsidiàries de Banyalbufar permeten, d'acord amb el Pla d'ordenació de l'oferta turística, el canvi d'ús de totes les possessions de fora vila perquè es puguin restaurar i en puguin fer un ús econòmic, que pot ser un ús turístic, perquè possiblement amb l'activitat agrària no es podrien fer aquestes inversions. Això, al Sr. Branson, per fer un hotel de cinc estrelles a Son Bunyola, li han dit que sí, i li han dit que si presenta una alegació a les normes per poder ampliar el volum, li acceptaran, -encara sortia ahir als diaris, això-. Al que li han dit que no és a 24 xalets a dins un dels espais més bells i més privilegiats d'aquesta terra. Naturalment, dins una àrea natural d'especial interès, la LEN permet edificar dins parcel·les de 200.000 metres, això és el que l'ajuntament de Banyalbufar, assumint les seves competències d'ordenació del seu territori, vol limitar i vol elevar el sostre d'edificació per impedir parcel·les de 200.000 metres amb xalets, encara que siguin de multimilionaris, a la zona més fotografiada de Mallorca, que ha donat voltes per tot el món i que els turistes que l'han visitada i han seguit a les revistes del seus països que allò es volia urbanitzar i que hi havia un batlle valent, quan parlem que aquí no hi ha batlles valents que vulguin planificar el seu territori, han felicitat a aquest ajuntament, i li diuen: "vostè protegeixi el seu territori, que és un paradís". I el president de les Illes Balears ve aquí a parlar de creixement sostenible i de preservar el territori i ens diu que hem de tolerar, que hem de permetre que s'urbanitzi la Serra de Tramuntana... vaja, home. Quin model és aquest? Urbanitzar els cims de la Serra de Tramuntana, aquells alzinars que besen la mar, això fa empegueir, perdoni'm que m'indigni d'aquesta manera. Urbanitzar Son Bunyola, hi ha anat vostè? Aturi's passant amb el cotxe, aturi's i ho miri, és un pecat urbanitzar Son Bunyola.

[...]

SR. PRESIDENT DEL GOVERN

[...]

Sr. Branson, l'hotel era no, està publicat a un periòdic, està publicat portada d'un periòdic. Diu mentides el periòdic? Jo dic mentides? Està publicat a un periòdic. Vostè ha sortit aquí a dir que jo volia urbanitzar la Serra de Tramuntana. El Partit Popular, a la Serra de Tramuntana, per cert, tenc la sort d'anar-hi sovint, és exemplar, Sr. Sampol. Les mesures més protectores sobre ordenació territorial i urbanisme són dels dos ajuntaments del Partit Popular, Deià i Valldemossa, mesures de protecció, a Valldemossa, tres vegades per sobre el que és legal inicialment previst, tres vegades per sobre. Municipis del Partit Popular que són exemples de conservació del patrimoni, de la natura i del medi ambient. Nosaltres... vostè no pot aquí calumniar i dir que jo vull urbanitzar la Serra de Tramuntana, però, on s'ha vist mai? Jo li vull repetir el mateix, perquè no quedi cap dubte. L'hotel del Sr. Branson és un hotel que pot donar feina, mantenir la possibilitat que aquesta gent de Banyalbufar també tenguí dret a viure, també tenguí dret a tenir llocs de feina, i compatible amb un batlle que fa molt bé si vol preservar el seu patrimoni, nosaltres l'ajudarem, però això, no és així. Vostè vol llançar aquí un missatge que jo m'he oposat a aquest hotel, que jo he dit que sí a aquest hotel i que vostè diu que no, no, que jo vull urbanitzar tota la Serra de Tramuntana, no, si l'hotel compleix els requisits, és legal, és un hotel de luxe, de qualitat, de preservació de la nostra arquitectura, dels nostres costums, del nostre patrimoni, benvingut sigui perquè és una inversió a la qual hauríem de posar estores. I això és el que fa aquest president, i ben orgullós. Vull, ho he dit, futur per als meus ciutadans, no vull tornar al segle XIX, no vull parèixer-me a un país del nord d'Àfrica. No vull fonamentalismes, vull progrés, respectant el medi ambient, però progrés, desenvolupament sostenible, efectivament. Els criteris de la Serra de Tramuntana estan aprovats. Els hem aprovats. El Govern ha aprovat els criteris de la Serra de Tramuntana. De la cosa de Marratxí, no m'acusarà. És un soci seu, no és nostre, per l'amor de Déu.

[...]

PEDAZOS DE VIDA
Ana Seguí Cañamás

I

Vagabundo de calles estrechas
y malolientes.
Roto por todos lados, acibillado
por un millón de pensamientos,
deja su huella inerte : vida

Príncipe de la noche,
agasajado por el perfume del olvido
recorre el humo del aliento celeste.

Y a cada paso, golpeas el aire
que se escapa en volandas,
emitiendo una larga carcajada.

Manos desnudas, imponentes
yacen como muertas, balanceándose
al son de la música, tu risa.

Romántico cobarde, sierra los
recuerdos, jugueteas con la
flecha de hojalata.

Te estremeces y miras implorante
la figura regia de la luna.

Golpeas el aire una y otra vez,
impregnándote de vacío.

No deja de seguirte
la sombra de tu cuerpo maltrecho.

Vuelves la mirada.
Observo el dejo amargo de tus ojos,
ojos rebeldes, bañados en el
misterio donde no hay respuestas.

II

Pelo negro, ojos negros,
manos negras.

Las campanas de Santa María
cantan el cielo negro.

Sonrisa de media luna
despierta los surcos del tiempo.

Pelo negro, ojos negros,
manos negras.
Busca en el silencio, la
linda figura del viento.

El niño calladito escucha
el susurro de las hojas,
los insectos traviosos
le acarician la fina espalda.

Pelo negro, ojos negros,
manos negras.
Vaga por la senda negra
echando por boca sonrisas de estío.

El niño se acurruca
entre los juncos.

La madre enfadada grita
su nombre fiero.

¡Niño! ¡Deja de mirar el silencio
que se rompe la mañana !

Pelo negro, ojos negros,
manos negras.
Vigila las estrellas sentado
en la negra hierba.

¡Niño, deja de soñar despierto,
que los sueños, sueños son,
que no hay nada en la nada !

El niño vuela, vuela
y se duerme en el regazo
del sueño amigo.

Pelo negro, ojos negros,
manos negras.
Vierte su mirada abierta
a los confines del mundo.

III

Mi mar, mi mar azulado
de aguas templadas y cristalinas.

Mi mar, fuente sabia que vierte
amores imposibles.

Rebelde, de líneas insinuantes
y profundos hoyuelos.

Mi mar, con su sonrisa avispada,
inmensa que se pierde con el horizonte.

¿Falso, loco o, simplemente, niño?
Devorador de sueños y metas imposibles.
Cambiante como el color de mis ojos.

Cosmopolita, independiente, profundo,
coqueto, truhán, que ruge al viento
y grita el nombre del amado.

Mi mar, mi mar plateado y rizado
que atraviesa la barrera del sentimiento,
que abraza el alma desnuda.

Bohemio, con pinceladas románticas,
que ve pasar la vida, que nunca muere.

Mi mar, mi inolvidable mar azulado.

IV

Mis ojos en los tuyos,
un mar negro de ternura.
Lluvia y olas furiosas, naufrago
en aquella noche maldita.
Una lluvia incontrolable
en mi pecho.

Lluvia. Lluvia. Lluvia y fuego.

Mi piel, tu piel lejana, lejanas.
Brisas de sonrisas, que acoge
mis más profundos secretos.

Quisiera abrazarte y perderme
en cualquier rincón de tu cuerpo,
reposar el corazón en la dulzura
de tus palabras.

Lluvia. Lluvia. Lluvia y ausencia.

Una senda de la que nadie vuelve.
Y no pude siquiera abrazarte.
Te llevaste una parte de mí,
dejándome a merced de otros ojos.

Lluvia. Lluvia. Lluvia y viento.

Intenté olvidarte, borrar
tu recuerdo, llenar el vacío.
Olvidarte.
Esconder la herida, no
querer acordarme.

Lluvia. Lluvia. Lluvia y tu sombra tatuada
en mi pecho.

Amada, con tu sangre salada
en mis venas, no tendré miedo, nunca.

Corazón inmenso que latirá
junto a mi.
Una semilla y un cómplice,
abrazo que alcanza el infinito.

TARDOR A BANYALBUFAR

Jaume Albertí de Son Salvà

Quina és la raó, quina és la causa que Banyalbufar sigui un poble de fascinació activa i molt vasta fins al punt que ha meravellat i meravella tanta gent? L'enorme volum de turistes que aquesta tardor ha envaït el poble tots els dies fa entrar pels ulls aquesta fascinació. Aquesta tardor he observat amb especial atenció que el turisme no és igual que el d'estiu. El d'estiu és un turisme de sol i platja que únicament ens visita els dies ennuvolats o quan amenaça pluja. Aquest turisme no s'atura o s'atura poc, és gent amb escassos recursos econòmics i suporten les fredors de l'hivern amb l'única esperança que arribi l'estiu per agafar l'avió i plantar-se a Mallorca. Passat el temps de vacances, tornen al país d'origen amb la pell com una domàtiga de ramellet, com si haguessin volgut acumular tot el sol com a reserva per passar el fred hivern.

El turisme de tardor, en canvi, és tota una altra cosa. Té un poder adquisitiu més alt, no frissa i disposa de temps per observar, contemplar i fotografiar. El cotxe de lloguer o el propi constiuix l'eina bàsica per a fer-ho. Agegem-hi encara la guia o el mapa del qual no se separen i que generalment porta l'acompanyant del conductor.

Enguany el tràfic ha estat dens i continuat, molt superior al dels altres anys, segons la meua manera de veure. Els primers arriben cap allà a les deu del matí i no paren fins que el sol es pon.

Durant el dia l'animació és fins i tot extraordinària. El visitant es passeja pels carrers, puja les escales, no deixa racó sense visitar ni fotografiar, compra als comerços, menja i beu als restaurants i cafès. Quan la nit es presenta, la tranquil·litat i el silenci, la suavitat de l'aire i la frescor de la terra produeixen una distensió agradable. És el moment d'asseure's a la terrassa d'un bar o restaurant per passar-hi una bona estona i gaudir de la nit tardorenca.

La tardor, o sigui els mesos de setembre i octubre, és a Banyalbufar especialment deliciosa perquè la canícula inicia l'endolciment i apareixen les fines i agradables temperatures, les hores matinals són fresques i les tardes granades i madures. Un passeig per qualsevol dels indrets que envolten Banyalbufar o simplement fins a sa Torreta quan les primeres ombres de la nit comencen a projectar-se sobre la superfície de la terra i es pot gaudir una estona contemplant una posta de sol, especialment bella al mes de setembre, proporciona un espectacle plàcid i encisador. Els crepuscles tenen ara suspeses en l'aire unes llums de color difícilment descriptible, una claror saborosa, lenta, d'una morbidesa sucosa. Quan aquestes llums toquen, difoses, les velles pedres de les marjades o de les cases, daurades pel sol dels inombrables dies, agafen una qualitat irreal i semblen quedar silenciosament suspeses en un aire transfigurat i estremit. És una llum pastada en la calma de la terra. En les habitacions de les cases aquesta llum del crepuscle tendeix a convertir-se en llum de somni, dins de la qual les coses, els objectes, els mobles i tota mena d'utensilis passen transfigurats de la seva simplicitat lineal a un batec de vida densa.

Alguns dies han aparegut les primeres ruixades. Veure caure la pluja obliquament, travessant la llum de les tardes de setembre i octubre, veure com aquesta llum s'irisa ratllada per la pluja freda és realment fascinant. Les ruixades deixen les marjades brillants, suavitzen el verd de les plantes, mullen la llum moribunda suspesa en el vidre de les cases.

En una paraula la tardor a Banyalbufar és una pura delícia, un goig i un plaer.

PROU!
26. 9. 1996
Margalida Santaner

Jo que no tinc boca per dir-vos

PROU!!

A mi que me feren petita,
els vents forts i les tormentes
no em deixaren créixer.

Jo que no tinc braços per rebutjar
les vostres especulacions.

A mi que em mima en les fredes nits d'hivern
el lluminós braç d'Orió.

Jo que no soc més que el tros de la mare terra
que tots voltros estau gaudint.

A mi m'han criad rondalles de fades
les fortes ungles dels gegants m'aguanten les entranyes.

Jo no vull perdre la meva identitat
per quatre rals.

Digau-me què pensau fer de mi...

Contemplau lo hermosa que soc

tal com me feren...

Les
4
Reines

Reina de Bastos

Reina d'Espases

Reina de Copes

Reina d'Ors

La Reina d'ors

1

En Cargoler no dormia bé. El sol lliscava suaument per la teulada de la seva caseta, acariciant-la amb tendresa, sense acabar d'entrar. Era una caseta senzilla que constava d'una saleta que servia de menjador, cuina, sala d'estar i d'un dormitori on cabien només un llit d'una plaça i la tauleta de nit. Sota la finestra, que estava enfront del llit, hi havia una caixa per guardar-hi la roba. En una paraula, s'hi havia d'entrar amb calçador. Devien ser devers les vuit i mitja quan començà a aferrar el son... Somiava o algú tocava a la finestra? Va obrir un ull sense sortir de l'abaltiment, no sentí fressa de res, es girà i es tornà a adormir. El cridaven pel seu nom; per tant, no devia somiar. Féu estiraments i es va incorporar, però l'ensopiment el va rendir i li afluíxà els membres com si els tingués de serradís. El cos s'enganxava al matalàs. Va decidir no fer cas de la veu i continuar al llit. Els trucs augmentaven d'intensitat i la veu s'assemblava cada vegada més als crits d'un animal ferit. Finalment la va reconèixer: era la veu de n'Aleix. Es va llevar de seguida i va obrir la porta.

- Es conco ha mort -va dir i va caure tan llarg com era.

En Cargoler anà a cercar un pitxer d'aigua fresca i li va tirar per la cara.

- Em dius que es rector és mort?

- Sí, -i es posà a plorar.

- Beu-te això -li va donar mitja copa de conyac-. I ara explica'm lo que ha passat.

- Tots dormíem encara. Devers les set i mitja ens han despertat veus de dones dient que l'església estava tancada encara i volien saber si hi hauria missa. Ma mare s'ha aixecat i els ha dit que partissin cap a l'església; ella mateixa aniria a veure què tenia el seu germà. Ha tocat a sa porta des dormitori i no ha obtingut resposta. Ho ha provat unes quantes vegades amb el mateix resultat. Ha volgut entrar, però la porta estava tancada per dins. Llavors ha pujat a despertar-me demanant-me que, si no obtenia resposta, rebentàs sa porta. Ma mare estava tota trasbalsada i sa boca des cor, com deia ella, li feia mal. He actuat com es policies de ses pel·lícules: m'he llençat amb tota sa força contra sa porta, ha saltat es pany i hem entrat. Es conco jeia amb expressió serena, com si dormís, amb ses mans damunt es pit i sa boca entreoberta com si volgués dir qualque cosa. Era evident que feia unes quantes hores que havia mort.

En Cargoler el va escoltar atentament i començà a fer preguntes:

- Hi havia senyals de violència?

- No.

- Per tant, ningú no el pot haver matat.

- Amb sa portes des carrer i sa des dormitori tancades per dins?

- Estava bé de salut? Es marejava, s'acubava sovint o es queixava de dolor al pit? Vull dir si patia del cor.

- Tenia una salut de ferro.

Estava confós. No entenia perquè n'Aleix havia acudit a ell.

- Heu anat a cercar es metge?

- No.

En Cargoler va arrufar les celles. Ara sí que estava del tot confós.

- Per què? És lo més natural en aquests casos.

- Ma mare troba que, abans d'emprendre qualsevol acció, hem de xerrar amb vós perquè mos doneu un consell. Ningú encara no sap que sigui mort. Quan hem descobert el cadàver, jo he dit a ses dones que van a missa cada dia que se n'anassin a ca seva perquè el rector estava malalt. L'amo en Joan, feis el favor de venir ajudar-nos. Estam tan atordits!

L'al·lot tornava a plorar. En Cargoler el va abraçar i va deixar que les llàgrimes li mullassin la camisa. Tot el seu cos s'agitava a cada sanglot descarregant tota la tensió sobre les espatlles d'en Cargoler. Un jove, quan s'encara amb la mort, es queda sense recursos per la senzilla raó que la mort no entra en el seu món. Li és tan estranya que sembla que no

existeixi. Un cop es va haver esbravat, varen partir cap a la rectoria.

Trobaren n'Aina asseguda al capçal del llit del mort. El seu rostre era una màscara inexpressiva com si hagués mort algú desconegut. De fet havia decidit fer el cor fort davant l'impacte que la mort havia produït en el seu fill. Ja donaria sortida al seu dolor quan estigués sola. Ara, davant del fill, havia de demostrar que era forta.

En Cargoler li va donar el condol i començà a examinar el cadàver i l'habitació. Primer va escorcollar el bany, després l'habitació i finalment va obrir la tauleta de nit. Va treure del calaix un tub de barbitúrics i va comptar-ne els comprimits. Afinà l'ampolla buida que hi havia al costat de la tauleta i va ensumar-la. Mentrestant es podia tallar el silenci, que es va anar allargant durant tota l'acció d'en Cargoler. S'acabaria mai aquell silenci tan feixuc? Finalment el va trencar:

- Em sap greu es dir-ho. El Sr. Rector no ha tingut una mort natural. Aquí teniu les causes de la seva mort: l'ampolla i el tub de comprimits. M'he adonat que sobre sa tauleta de nit hi ha com un polsim blanc. Es tracta evidentment d'una espècie de cola que enganxa el tap amb so tub de barbitúrics. Això vol dir, per tant, que l'ha obert aquesta nit.

N'Aina es va estremir i va ofegar un crit. Els seus ulls eren dues boques de forn enceses. La pena es capgirava i mostrava l'altra cara: l'enuig.

- Aquest malparit de secretari l'ha empès an es suïcidi! -va dir.

- Podria ser un suïcidi, però també una imprudència. Jo m'inclinaria per això darrer. Encara que no conegués molt es teu germà, afirmaria que es seus principis morals no li haurien permès suïcidar-se. De tota manera em puc equivocar. Per tant, no usis paraules que el puguin comprometre. Per cert, qui és aquest malparit de secretari?

- Es secretari del bisbe. Ahir va venir a veure es meu germà per comunicar-li que el bisbe el destituïa de rector per conducta indigna d'un capellà i l'enviava a fer penitència no sé on.

En Cargoler es va quedar pensatiu uns moments. Era evident que algú desitjava fer mal al rector. Però qui? Certament al poble hi havia massa gent que xerrava sense saber el que deia i sobretot sense comprovar si el que deia era veritat. Havia sentit a les converses de cafè que part del poble veia amb mals ulls l'actitud tolerant del rector amb el seu nebot i la francesa, els quals vivien en concubinat i no se n'avergonyien. No era d'estranyar, doncs, que tot això hagués arribat a orelles del bisbe i aquest hagués actuat en conseqüència. Quin poble, Déu meu! Per què es passaven el dia murmurant i fent la pell als altres? I el bisbe era tan culpable com la gent. Per què no havia verificat la veritat de les afirmacions que corrien pel poble? Per tant, ja que havia armat tot aquest bullit, havia de trobar la manera de sortir-ne. Va proposar a n'Aleix que telefonés al bisbat, es posàs en contacte amb el secretari del bisbe i esperàs instruccions.

- És el que va fer n'Aleix. Va demanar pel secretari del bisbe i li va notificar la mort del seu oncle sense amagar-li les conclusions a què havia arribat en Cargoler. El secretari va reaccionar dient que havia de consultar el cas amb sa Excel·lència abans de prendre una resolució. Aleix va penjar el telèfon, però no hagué d'esperar més de quinze minuts. Quan el secretari va telefonar, digué:

- El Sr. Bisbe ordena que, per evitar un escàndol, mantenir intacte el nom dels ministres de l'Església i per al bé de la feligresia, Mn. Bartomeu Fiol ha mort d'un atac fulminant de cor. Ho has entès bé? Si el metge hi posa dificultats, que es posi en contacte amb mi.

N'Aleix va penjar i va comunicar la resolució del bisbe.

"Típic -va pensar en Cargoler-. Aquesta gent són l'hòstia per amagar la veritat quan van mal dades. S'excusen sota mentides piadoses, tal com ells anomenen la manca de sinceritat. Es tracta sempre que la façana sigui ben lluenta sense que importi gaire com estigui l'interior".

- Com mani sa Excel·lència -va comentar amb ironia en Cargoler-. Jo mateix aniré a cercar es metge i xerraré amb ell.

El certificat de defunció, signat pel metge i corroborat pel jutge, deia que el rector de Banyalbufar, Mn. Bartomeu Fiol i Esteve, havia mort durant la nit d'un atac de cor.

La notícia de la mort del rector caigué com una bomba a Banyalbufar. Tot el poble desfilà davant les seves despulles exposades a l'església i molts no anaren al camp a fer feina, sinó que es quedaren a l'església fent companyia a la família del mort. El rector, amortallat amb casulla morada, semblava que dormia plàcidament amb aquell somriure de beatitud que ell mateix havia intuït en l'àngel de la mort poc abans d'expirar. Els mateixos que l'havien bescantat, que l'havien criticat en vida, ara en cantaven les excel·lències. Fins i tot na Gendona féu la llegrimeta mentre afirmava que Mn. Fiol havia estat el millor capellà que havia tingut Banyalbufar. N'Aina i n'Aleix no es mogueren de l'església en tot el dia

refusant anar a dinar quan els amics hi insistiren. A toc d'avemaries, quan el sol es ponía, tot el poble acompanyà el cadàver al cementiri. Les campanes no deixaren de tocar mentre durà la cerimònia i el batlle acomiadà el rector en nom del poble amb paraules emocionades.

Na Mimí, que també va anar a l'església per acomiadar-se del rector, fou cridada a part per Cargoler. Li va aconsellar que no acudís al cementiri per evitar un escàndol semblant al que s'havia produït durant l'enterrament d'en Toni de sa Costa. Corrien veus pel poble -va afegir- que el rector havia mort pels disgustos que ella li havia donat. Ella se'n féu càrrec i se'n tornà a casa. Tant com li hauria agradat fer costat a n'Aleix i a sa mare durant aquests moments de tristor! Per quedar amb paus amb ella mateixa, va decidir de visitar-los aquell mateix vespre tard, quan ningú no la pogués veure.

Evidentment la gent va xerrar. Molts varen creure en la història d'un atac de cor, però uns pocs aventuraren una nova teoria: la del suïcidi. Era evident que la mort del Rector tenia relació amb la visita del secretari del bisbe, que segurament l'havia renyat per la seva negligència i covardia en l'afer de la francesa. Sempre l'havien tingut per un covard i, com a tal, no havia sabut afrontar la realitat i per això havia cercat la solució més fàcil: el suïcidi. Comentaris i xerradisses que sempre començaven igual: "M'han dit i dic..."

En tornar del cementiri, mare i fill es tancaren a la rectoria per agafar forces per a l'endemà quan en acabar el funeral tothom desfilaria pel seu davant donant-los el condol. A més, esperaven la visita de na Mimí, ja que en Cargoler els havia fet saber el propòsit de l'al·lot. Els dos estaven intrigats. Què els volia dir na Mimí que havia de visitar-los durant la nit?

N'Aina només begué un tassó de llet per sopar i n'Aleix menjà una truita d'un ou. Confiauen que d'un moment a l'altre s'obriria la porta i apareixeria Mn. Fiol com cada vespre quan tornava de resar el rosari. No s'havien fet a la idea que ja no vindria més, perquè un no s'acostuma mai a la mort.

N'Aleix devers les deu s'assegué a la balconada contemplant la mar invisible darrera la fosca. Volia reflexionar sobre aquell estiu tan mogut que s'estava acabant. Sí, havia conegut l'amor? A quin preu, però? En el seu cap, hi tenia un embull que no hi havia manera d'aclarir. Serien vius en Toni, en Bernat i el seu oncle si na Mimí no hagués vingut al poble? Era una pregunta que el turmentava. Per una banda estava convençut que ella no tenia res a veure amb aquelles morts; ara bé, hi estava embolicada d'una manera o d'una altra. Més valia rebutjar aquest pensament. Ningú no la coneixia tan bé com ell, ningú no sabia com ell fins a quin punt era capaç d'estimar, i una persona que estima no pot fer el mal. Per altra banda, potser sí que una malastrugança pesava sobre ella, que amb la seva presència provocava la realització de quelcom que existeix potencialment. I, si era així, no hauria d'haver vingut mai a Banyalbufar. L'al·lot s'inquietava i s'inquietava a mida que donava voltes sobre aquesta qüestió fins que va recordar la dama de la nit, i això el va tranquil·litzar. Ell l'havia vista dues vegades, havia parlat amb ella i, per tant, era ben real. Per què, doncs, s'amagava de dia i sortia de nit? Per què s'adreçava a ell precisament? Per la seva relació amb na Mimí! Ella era la causant de totes aquelles desgràcies. N'havia de parlar amb en Cargoler. Només ell podia tornar la pau al seu esperit.

Quan feien les senyes, van trucar a la porta de la rectoria. Era Na Mimí.

- Bona nit, Aleix -va dir ella i el va besar- Perdona'm que arribi an aquestes hores. Volia evitar *le bavardage* de sa gent.

N'Aleix es va sentir millor i la féu entrar. S'assegueren al menjador als dos balancins que hi havia a cada costat de la porta de la balconada. N'Aina va sortir de la seva cambra i va besar na Mimí.

- Em pensava que no vindries - va dir.

- *D'abord* voldria presentar *-comment dit-on?...- mes condoléances*.

- Vol dir es condol, ma mare, -digué n'Aleix.

- Sí, això. Vos vull dir també que apreciava molt *monsieur le curé*.

Era un bon home. Em sap greu lo que ha passat.

Per primera vegada n'Aina s'adonà que es parlava del seu germà en passat i una llàgrima aparegué en els seus ulls. Es va dominar per no entristir més el seu fill.

- Gràcies, moltes gràcies -va dir n'Aina-. No parlem d'allò que ja no té remei, sinó de lo que encara ha de venir. Supòs que sa teva estada en aquest poble ja s'acaba.

- *Oui*. Tornaré a París així que me deixin.

- Has pensat en so meu fill? Perquè no pot venir amb tu. És massa jove, i no sé si després d'aquest estiu podrà viure sense tu.

- Hi he d'anar tota sola.

- I tu què hi dius, Aleix?

Aquest estava cap cot. S'ho temia. Acabaria l'estiu i na Mimi se'n tornaria a França i potser l'oblidaria. Si almanco l'hagués mirat com excusant-se abans de respondre! Va dir:

- Res.

Es féu silenci durant una estona fins que n'Aina va parlar:

- Mira, Mimi. Com que tu em caus molt bé, et vull fer una pregunta. Segur que, essent una dona de món, has conegut molts homes i has jugat amb ells perquè això és normal en s'ambient on et mous. Ara bé, no juguis amb so meu fill! Per tant, contesta'm. És un més de sa teva llista de conquestes?

Na Mimi es tornà vermella. No s'esperava aquesta reacció d'una dona que acabava de perdre el seu germà. S'escurà la gargamella i va dir:

- *Madame*, s'amor des seu fill és lo millor que m'ha passat en sa meva vida. L'estim. No dic que l'estimi com no havia estimat ningú, perquè ell és es primer homo que estim de veritat, però no pot venir amb mi a París. De moment, almanco.

- Això em basta.

N'Aina va respirar alleujada mentre n'Aleix alçava els ulls i sostenia una bona estona la mirada amorosa de na Mimi. Es va aixecar i la va abraçar, però ella no s'hi va tornar.

- Què tens, Mimi? Estàs blanca i tremoles tota!

- Tenc por. He vingut a veure-us no solament per donar es condol, sinó perquè tenc por. A cas Marquès hi ha fantasmes, me pareix. Dues o tres vegades he vist una ombra que ronda de nit per sa carrera o pes jardí. Tot d'una vaig pensar que eren imaginacions meves, però aquesta nit sé ben cert que no ho són. De cas Marquès fins a can Fura he tengut sa impressió que no estava tota sola. M'he girat i m'ha paregut veure algú que em seguia. Jo diria que era una dona, i ara no sé si s'està esperant a fora. Per tant, veniu amb mi a Cas Marquès, no me deixeu tota sola! Na Bet és a Puigpunyent, perquè son pare està molt malalt.

N'Aina va ajuntar les mans i se les va posar davant la boca. El seu cap estava sospesant els pros i els contres de la proposició que li feia na Mimi.

- No -va dir-. No estaria gens bé que avui, precisament avui, venguéssim a dormir a ca teva. Tot es poble ho sabria i no ho comprendria de cap manera. Queda't aquí a dormir i demà, quan tothom sigui a l'església, surt sense que ningú no et vegi. És igual si dorms a s'habitació des predicador o a sa des meu fill. Voltros mateixos. I ara me'n vaig a jeure, que estic molt cansada i demà també passaré lo meu.

Va desaparèixer dins la seva cambra. N'Aleix agafà na Mimi per la mà i la féu pujar a l'habitació. No feren l'amor. S'adormí com un nit petit en els braços de na Mimi. Va somiar amb veu alta. De vegades cridava el seu oncle i d'altres esbufegava com si tingués por d'algú. Es va despertar dues o tres vegades amarat de suor. En sentir els braços de na Mimi que l'envoltaven es calmava i es tornava a dormir.

A les deu es féu el funeral per l'ànima de Mossèn Bartomeu Fiol i Esteve. L'església va quedar petita. La gent ocupava part de la plaça; per això el secretari del bisbe, assistit pels rectors d'Esporles i Estellencs, celebrà el funeral amb el cancell obert. El cor parroquial alternà amb les veus estridents dels dos Tonis, el de cas Cosi i el de ca s'Hereu, especialistes en misses de difunts. La desfilada de condol durà més de vint minuts. A n'Ainà no li caigué cap llàgrima. Estava trista i enfadada alhora pel fet que el secretari hagués tingut la barra de presidir la cerimònia. N'Aleix va estar absent tota l'estona, com si tot allò no tingués res a veure amb ell.

2

Després del funeral en Cargoler se n'anà al bar, demanà un conyac i s'assegué a la taula del racó. Tenia el pressentiment que no s'estaria sol gaire temps, encara que no sabia qui seria el seu company. Va repassar mentalment els darrers esdeveniments: el descobriment de les antigues relacions del Marquès i n'Apagallums, el viatge del misser Segura a París i la mort del rector. Se sentia molt mal a pier, però també es considerava un privilegiat, per ser l'únic del poble que estava al corrent d'un secret que -ara ho sabia del cert- l'ajudaria a descobrir la veritat. Se sentia també aclaparat per la responsabilitat de saber més coses que els altres. Què en faria de la informació? Parlar-ne amb les interessades? Temia llur reacció, no tant la de n'Apagallums, com la de na Mimi. Valdria més, doncs, esperar la informació del misser per tenir una visió de conjunt de

tot aquell misteri. Féu memòria de la carta del Marquès i recordà que una frase determinada l'havia excitat fora mida. Ara havia oblidat quina. Així, doncs, hauria de tornar a llegir la carta. Tenia uns quants trumfos a la mà, però en necessitava més per jugar amb intel·ligència les cartes.

A les deu i mitja, mentre tothom era al funeral, Na Mimi va sortir de la rectoria i, cercant una tranquil·litat que no tenia, va passejar fins a la Torre des Verger, s'assegué al pedris sota el pi i escampà la vista, que va quedar fixa en la punta de sa Dragonera. "Déu meu -pensava-, quina bellesa! Per què els homes l'embruten amb la seva maldat?" Recordava, en efecte, que aquella mar calma temps ha estava tota agitada per les lluites dels pirates i nadius i tota envermellida per la sang dels qui queien en la lluita. Pensava en el penyal que sostenia la Torre, testimoni de més d'un suïcidi, i s'estremí tota. Quines energies conflúen en aquell indret aparentment tan idil·lic? Les mateixes energies que havien dut la mort al poble. Potser per això el fantasma que rondava la casa no era més que una manifestació d'aquestes energies. De sobte la por la va sacsejar, es va aixecar i se'n tornà al poble sense saber ben bé què hi faria. Quan va passar per la plaça, estava quasi buida. Només dos o tres grupets de dones seguien fent tertúlia. Va creure convenient animar-se una mica i va entrar al bar. En veure en Cargoler tot sol a la taula del racó, se sentí una mica millor i s'hi acostà:

- *Bonjour*, Joan!

- Hola, guapa! Ara sé que t'esperava a tu.

- I ara?

- M'he assegut aquí esperant algú, però no sabia qui i ara veig que ets tu.

- A tu et necessit precisament.

Na Mimi va demanar una malvasia, es va treure un mirallet de la bossa i va repassar el maquillatge. Uns tocs de carmí a la boca i una mica de color a les galtes li revifaren la cara. Els seus ulls, pendents d'en Cargoler, lluien amb el color verd dels camps a primavera. Els homes del bar la fitoraven amb la mirada. Què es creia aquesta pudenta? No ha dit bon dia a ningú i se n'ha anat de dret an es betzol d'en Cargoler. Al fons tot era desig de repassar-se-la, un desig que mai no veuriem satisfet.

- Joan -va dir ella-, estic molt espantada. Crec que em tornaré *folle* si no hi poses remei. Fa dos dies que estic sola a casa perquè na Bet és a Puigpunyent a cuidar son pare. Quan es fa fosc, crec veure ombres que ronden per sa casa. Anit vaig anar a sa rectoria, com et vaig dir, i estic segura que algú em seguia. M'hauries d'ajudar.

En Cargoler es va animar. Es començava a avorir tot esperant la informació del misser. De tota manera no li vingué gens de nou. Intuïa que l'ombra anava per ella.

- T'ho va parèixer o n'estàs segura? -va preguntar.

- Bé, ahir quan veia es poble, em vaig girar perquè sentia fressa darrera meu i vaig veure una dona. No sé si em seguia o era qualcú que tornava a ca seva.

- Idò, per què has dit que algú et seguia?

- Perquè despús-ahir, quan tancava sa porta des carrer, em va parèixer veure una ombra que fugia cap an es jardí. M'imagin que es tracta des mateix fenomen. Te puc assegurar que a penes vaig dormir. Més encara. De matinada crec haver sentit renou per dins sa casa.

- N'estàs segura?

- No estic segura de res. Només són sensacions.

- Nineta, així no farem res. Si t'he de ajudar, necessit fets, coses que puguem tocar, veure o sentir. Et tenc per una dona valenta que no està per brocs i, a més, curiosa. No comprenc per què no t'aixecares per comprovar si es renous eren... sensacions, com tu dius, o qualque cosa més.

- També som poruga, sobretot quan estic tota sola -Va agafar el tassó de malvasia i se'l va empassar tot, deixà que el vi li perfumàs la boca i l'estòmac i va mirar fixament en Cargoler-. És ver. Som *une fille* que toca de peus a terra, només crec en lo que veig, però fa dies -per no dir setmanes- que sent sa presència de forces invisibles en aquella casa. D'ençà de sa mort d'en Toni exactament. Esper tornar a París ben prest i voldria deixar l'*affaire* de sa casa enllestit.

- Ara tindràs ocasió de venir sovint a Banyalbufar amb aquesta casa.

- No la vull. Per això, quan pugui parlar amb l'avocat, li diré que la compti com una peça més des patrimoni de *monsieur le Marquis* i la doni a qui vulgui. Ni tan sols la vull vendre.

- No veus, dona, que...?

En Cargoler es va mossegar la llengua. Havia estat a punt de dir-li que ella era potser l'hereva natural del Marquès, ja que no havia tingut cap fill legítim, però es va frenar a temps. Millor així. Encara no havia arribat

el moment de dir-li la veritat i, com si això fos poc, era néta del Marquès per via il·legítima. Mai no havia reconegut sa mare com a filla.

- Què anaves a dir, Joan? -va demanar na Mimí.

- Res. Volia dir que... m'estranya que no vulguis sa casa. Està molt ben situada, ha estat testimoni des teu amor i potser és més teva de lo que et penses.

- No t'entenc, Joan.

- Ni falta que fa. Ja ho entendràs quan sigui hora.

- Has parlat d'amor. És ver que estim n'Aleix, però què és l'amor?

Un sentiment, una passió, una simple atracció física? Conec tantes persones enamorades que es juraren amor etern, que haurien donat sa vida un per s'altre, i han acabat tirant-se es trastos pes cap? Saps per què? Sa passió s'havia estroncat, o s'atracció física, o vés a saber què.

- Te trob molt cínica avui?

- No, cínica, no; més aviat realista i certament bastant trista per tot lo que ha passat en aquest poble. I ara me n'he d'anar.

En Cargoler es va aixecar i va pagar. Va proposar a na Mimí que, en lloc d'anar-se'n a cas Marquès, l'acompanyàs a sa caseta de sa Pera de s'Ase. Dinarien junts, i ell mateix li preparia un plat que es lleparia els dits: bacallà amb ciurons, brou de peix i una picadeta d'all i ametles torrades.

- Es bacallà -saps?-, gras i fort de gust lliga molt bé amb sa suavitat sedosa des ciurons.

Es va aturar a sa Taverna i va comprar una ampolla des millor vi blanc que va trobar.

- Ets un cuiner excel·lent. Si ho hagués sabut, t'hauria agafat a tu. Una companyia masculina sempre és necessària en una casa, i no t'ho prenguis amb segones -va dir Na Mimí somrient.

- Gràcies, però no et facis il·lusions. Només sé fer uns quants guisats de peix, sopes i truita de patates. Te cansaries de menjar sempre lo mateix.

Els dos acabaven de dinar, se sentien satisfets amb sa panxa plena i alegres després d'engolir-se tota l'ampolla de vi. S'assegueren a sa carrera sentint a la cara el llebejol que jugava amb les ones com un infant entremeliat. A poc a poc s'adomiren i Na Mimí va somiar en fantasmes, que l'encalçaven, l'agafaven i la fermaven al rellotge de paret de ca seva i el pèndol li obria un trenc entre la gorja i els pits. Es va despertar gemegant.

- Ni dormint estàs tranquil·la -va dir en Cargoler-. Jo només he becat uns minuts (a sa meva edat això basta), i t'he observat. Sa por et desfigurava sa cara; per això he decidit no deixar-te sola. Com que aquí estariem massa estrets i jo no vull perdre es cap, vendré amb tu a cas Marquès i m'hi estaré mentre no tenguis na Bet.

- Gràcies, Joan. No esperava menys de tu.

Na Mimí el va mirar amb tendresa. En Cargoler es va ficar a la caseta per fer café i encendre el seu segon havà del dia.

Es fill de l'amo de can Pico passà per davant la caseta. Baixava al portet per adobar ses xarxes abans de calar-les. Quan va veure na Mimí, es quedà mirant-la i li va dir:

- Jo t'ho faria millor. Segur que an es vell ja no se li aixeca.

En Cargoler va sortir més encès que un misto:

- Pau, em vols fer un favor? Posa't sa llengua dins es forat des cul.

En Pau féu una riallota i seguí escales avall. Abans va picar l'ull a na Mimí com dient: "Vine a pescar amb mi". Na Mimí el va seguir amb sa mirada fins que desaparegué dins una alcova. "Pobre Pau, va pensar! És bon al·lot, ben plantat i simpàtic. No ha faltat mai als balls dels dissabtes, però s'ho creu massa. Mai no m'embolicaria amb ell". En Cargoler sortí amb dues tasses de café i el cigar a la boca, s'assegué i, després de beure un glop i fer una bona xuclada, va dir:

- Mimí, parla'm de París. Si t'he d'ajudar, voldria conèixer-te una mica més.

- Oh! No tenc una vida massa interessant.

- Això, deixa-ho per mi.

Na Mimí fixà la mirada en l'hortitzó i no digué res. Estava neguitosa i a la defensiva. No li agradava parlar de la seva vida privada amb gent que, per simpàtica que fos, a penes coneixia. Tot i ser una dona gelosa de la seva intimitat, l'home que tenia al costat li infonia una certa confiança perquè veia en ell el pare que havia perdut dos anys abans. Féu un esforç per vèncer els seus escrúpols i va començar a contar la seva vida.

- En néixer jo, ma mare va morir a Sòller. Potser perquè es seu poble estava massa ple de sa presència de ma mare o potser perquè anava massa curt de doblers, mon pare partí cap a París quan jo tenia quasi dos anys. Hi tenia un amic que feia feina en una companyia de transports, i aquest li trobà feina a s'empresa on ell treballava. Així mon

pare, un anys més tard, coneixia París tan bé com Sòller. Per lo que em va dir, mentre ell conduïa camions per París i *environs*, sa dona des seu amic em cuidava. En complir tres anys, em va posar d'interna en un orfenat de monges. Record amb emoció es diumenges d'aquells primeres anys: *mon père* em venia a cercar després d'esmorzar i passàvem es dia passejant per París. Si feia mal temps, em quedava a casa d'en Biel, s'amic de mon pare, a jugar amb sos seus fills. Vaig estar amb ses monges fins que acabà sa segona guerra mundial. Anys difícils aquells; a penes veia mon pare. Havia abandonat s'empresa i feia de xofer a compte des alemanys. No pensis malament d'ell. No es va ficar mai en política; simplement feia feina per aquell que millor el pagava.

Va demanar un conyac. Necessitava animar-se. Se'l begué d'un cop fent una carussa de fàstic. Continué:

- Un diumenge, quan jo tenia sis anys, en plena guerra, vaig conèixer an es pis de *mon père* una dona que s'havia escapat d'Espanya per por a ses represàlies des vencedors de sa guerra civil. Era mallorquina, es feia dir *mademoiselle Lienart* tot i parlar un francès horrible i estava ficada en la *résistance*. La vaig veure una vegada només; per això vaig pensar que havia estat víctima des nazis, però quina sorpresa vaig tenir quan la vaig retrobar al cap de disset anys. *Mademoiselle Lienart* i na Bet puigpunyentina són sa mateixa persona. Més grassa i canviada, però es mateixos ulls, blaus com la mar i freds, sense gens de sentiment. Per estar-ne més segura, es mes de juliol, vaig telefonar a París per demanar *renseignements* sobre ella. Em contestaren dient que n'havien perdut sa pista a partir de s'agost de 1944. No he parlat amb ella d'aquella trobada ni li he demanat si m'ha reconegut. Com que no és beneita, segur que sí. M'ha dit que també ella va estar a París durant sa segona guerra i que s'hi va jugar sa vida. No m'agrada gens aquesta dona. Em mira sovint amb ulls inexpressius i somriu d'una manera estranya.

Na Mimí féu una pausa. Es va aixecar i s'acostà a la vora del camí. Veié en Pau de can Pico que adobava les xarxes. Ell va alçar el cap i li va somriure.

-Quan vulguis pescar amb jo, no has de fer res més que dir-m'ho -va dir.

En Cargoler pegà revinglada i s'acostà a la vora:

-Escolta, Pau. Jo també tenc una barca. Si na Mimí vol anar a pescar, l'acompanyaré jo.

Na Mimí tomà al seu lloc:

- *Après la libération*, mon pare va viure els anys difícils de la postguerra fent contraban i reuní un petit capital. Amb aquests doblers comprà es baixos i es primer pis d'un edifici del *boulevard St. Michel*, on va obrir un restaurant amb molt d'èxit. Es seus escaldums de *dindon* feien furor.

- I això que és?

- Un estofat fet amb carn d'una espècie de gallina negra amb so cap vermell.

- Ja ho entenc. Escaldums d'indiot.

La veu de na Mimí va agafar un to de melangia quan va continuar:

- An es deu anys vaig entrar a l'*école de danse de l'Opéra* de París i hi vaig estudiar fins an es 18. M'hauria agradat guanyar-me sa vida formant part d'una companyia de ballet, però és molt difícil entrar en una bona companyia i som massa ambiciosa per pertànyer a una de mediocre o provinciana. Vaig deixar l'*Opéra*, i ara estic ballant al *Moulin Rouge*. No és que necessiti es doblers. Mon pare em deixà un petit capital i som propietària des restaurant; per tant, es beneficis són per a mi. -Sospirà com si s'hagués tret un pes de sobre-. *C'est tout*.

- Realment és tot? -va preguntar en Cargoler.

- *Oui*. Ja t'he dit que sa meva vida de París no és massa interessant. És clar que he tingut experiències, emocions, decepcions i èxits, tant professionals com personals, que no tenen res a veure amb aquest poble ni amb lo que hi ha passat aquest estiu. Per tant, m'estim no parlar-ne.

-Cap objecció -va dir en Cargoler-. M'has ajudat molt revelant-me que na Bet va conèixer ton pare a París. Un detall a tenir en compte. Quan ella em contà sa seva vida, no me'n digué res.

El sol es trobava a mitja altura i la mar era una temptació difícil de resistir. Na Mimí va esperar que en Pau sortís a pescar i va baixar al port de sa Pera de s'ase, es va despullar i va nedar més de mitja hora tal com sa mare la posà al món. En Cargoler se la mirava des de sa seva caseta i no pogué evitar un sotrac interior quan la veié tota nua. La sang li circulava rebent per les venes produint-li una excitació sexual. "Cony de mossa -va pensar- Si fos més jove, t'assegur que oblidaries n'Aleix".

3

En Cargoler es va instal·lar a cas Marquès. Ocupà l'habitació de l'esquerra que hi havia a una punta del passadís. Era una cambra amb un llit, tauleta de nit i guarda-roba. Encara que ningú no els usàs, no hi mancaven la ribella de mirall ovalat i el cubell d'aigües brutes. El Marquès naturalment havia fet reformes a la casa contruint dues cambres de bany: una adossada a l'alcova matrimonial, que ocupava na Mimí, i l'altra just davant l'habitació d'en Cargoler. Així usava el bany, un luxe que només havia conegut els anys d'estada a Amèrica. Per rentar-se a sa seva caseta, havia d'encalentir aigua al foc i omplir un cossi que tenia. Les cases de Banyalbufar que tenien aigua corrent aquells anys es podien comptar amb els dits d'una mà. De dia matava el temps cuinant el menjar a les hores de costum i fent herba o cavant el jardí, sempre a l'aguait de qualsevol moviment o renou que sortís de la normalitat. De nit es quedava assegut a l'entrada de la casa, assegut en una butaca que traslladava des de la sala d'estar, amb els ulls ben oberts i les orelles ben atentes. A mitja nit i devers les tres de la matinada feia una ronda pels voltants de la casa, baixava fins a la carretera, anava a sa Vinya d'en Colom i pujava cap al pinar des Rafal, s'hi aturava una estona i tornava a cas Marquès passant per sa Caseta des camp. Un cop s'havia avesat a la fosca, era com els moixos, que de nit hi veuen com de dia. No se li escapava res. Fins i tot un moviment de fulles o una remor produïda per una mata o un arbust feia que s'aturàs i examinàs l'indret. Durant els tres primers dies no va veure ni sentir ningú.

La vida del poble havia tornat a la rutina de cada any. Els porxos estaven plens de ramells de tomàtiques, la verdor de les marjades s'anava perdent i els propietaris o amitgers desfeien les barraques de tomàtiques amuntegant canyes i politxons per a la pròxima anyada. Els pescadors sortien a pescar pàmpols, llampugues i verderols i s'obrien les escoles sota la direcció de Donya Maria per a les nines i del mestre de torn per als nins. Quines hores tan pesades aquelles! Haver d'aprendre les nocions elements de gramàtica i aritmètica, de geografia i història, haver de cantar l'himne nacional d'Espanya mentre s'hissava la bandera constituïa una autèntica tortura per a aquells infants. Les nines cantaven tot jugant: *Fuera, fuera, protestantes! Fuera, fuera, la nación! Que queremos ser amantes del Sagrado Corazón.* Eren els anys de "formación del espíritu nacional". De Na Mimí, tots en parlavaen. Les nines, convenientment adoctrinades per la mestra, sabien que havien de fer tot el contrari del que ella feia i mantenir-se pures fins a l'hora de casar-se si no es volien veure menyspreades pel seu promès i quedar deshonorades per tota la vida. Els bergantells de tretze i catorze anys discutien sobre com devia ser la vagina de na Mimí ("sa cotorra", deien ells) i es desafiaven a veure qui la tenia més grossa per si mai li havien de fer un favor.

Tot esperant un nou rector, el capellà d'Estellencs s'encarregava també de Banyalbufar. N'Aina havia anat a Palma a fer net el pis que hi tenia i preparar-lo per al moments que hi anirien a viure; n'Aleix estudiava per acabar el batxillerat. Fins aleshores s'havia examinat com a lliure; quan abandonassin el poble, miraria d'entrar a l'Institut. Això, si no hi havia altre remei, ja que no havia perdut les ganes d'anar-se'n a París amb na Mimí. París, una ciutat que ell imaginava gran, bonica, plena de llum i rendida als peus de la seva estimada. Havia de ser una delícia viure-hi. És clar que no seria cap carga per a ella. Estava disposat a acceptar qualsevol treball. La qüestió era estar amb ella i fer l'amor cada dia. Ai l'amor! Era una beguda que mai li apagava la set; ben al contrari, quant més en bevia, més set en tenia. Per cert feia dies que no havien estat junts al llit, una eternitat! Sentia una mena de pessigolleix a l'entrecreix. L'havia de veure aquell mateix dia.

La vida a cas Marquès era plena de monotonia, que cap esdeveniment ni sensació nova no alterava. Na Mimí a penes sortia a causa de la por que sentia per primera vegada en la vida. Sort que la presència del vell pescador la reconfortava; si no, s'hauria desesperat. Quant a en Cargoler, aviat es cansà de fer sempre el mateix; per això el matí del quart dia, després de passar la nit sense dormir, va agafar els ormeigs de pesca i se'n va anar a la Pera de s'ase. Es passà a la mar més de quatre hores sense pescar ni un peix i avorrit tornà a terra. El caporal Manzano, que s'estava banyant, va sortir de l'aigua i el va saludar:

-Ja era hora. Fa més d'una hora que t'estic esperant. No he vist sa teva barca i he deduït que eres a pescar. Per això no me n'he anat.

-Què vols? -va remugar en Cargoler mentre amarrava la barca. Estava de mal humor, no tan sols per haver perdut miserablement el

temps, sinó també per haver d'aguantar aquell torracollons.

-Xerrar una estona.

-Anem a sa caseta.

S'assegueren un davant l'altre observant-se mútuament i examinant amb atenció la intensitat de la mirada, els canvis d'expressió i els gestos, com dos gallis de brega a punt de picar-se les crestes i arrencar-se les plomes.

-Me pareix que perds facultats -va començar en Manzano-. Ha passat un mes i mig des que en Toni fou assassinat i quasi un des que en Bamat fou apunyalat, i estam igual que es primer dia. No saps res encara.

En Cargoler va grunyar. Se li encenia la sang i estava a punt de renegar com només els pescadors saben fer, però es va contenir. Recordava el vell adagi xinès segons el qual "Qui crida no té mai raó". Conscient que la raó estava de la seva banda i que havia treballat bé, es va mossegar la llengua i va dir:

-No som ni policia ni guàrdia civil. Me limit a fer una investigació privada només perquè m'ho va demanar en Cosme, un bon amic meu. Això no impedeix que tu i es teus investigueu pes vostro compte. Supòs que ho heu fet i no heu arribat més enfora que jo. Per tant, estam cabals.

Féu una pausa. La seva mirada es va perdre sense objectiu fix. A poc a poc els ulls se li il·luminaren com els d'un infant la nit de Reis.

-No, no estam cabals -va dir-. Vos duc un cert avantatge. Crec saber qui és s'assassí o es assassins.

-Aquí només n'hi ha un, d'assassí -replicà en Manzano-. Ja he tramès es meus informes an es jutge instructor i estic esperant s'ordre de detenció.

-Sé en qui penses. En na Mimi. I sé que no tens ordre de detenció perquè es jutge no veu motius suficients per detenir sa francesa. Gràcies a Déu, es jutges són més intel·ligents que certs servidors de s'ordre públic.

-Gràcies pes compliment -va dir entre dents en Manzano. No li va pegar per respecte a l'edat. En Cargoler es va adonar de la ràbia que el rosegava.

-Maties, calma't i pensa amb so cap. Abans d'acusar na Mimi d'assassinat, hauries de cercar es mòbil, s'ocasió i sobretot, com deien es juristes d'Amèrica, *cui prodest*, o sigui, a qui beneficia s'assassinat. Començant per lo primer, na Mimi no tenia motiu per assassinar cap des dos.

-Com que no? Na Mimi va matar per protegir-se ella i es seu capellonet de ses conseqüències d'haver abandonat en Bernat. Pensa que era un jove violent, disposat a tot per fer valer es seus drets sobre na Mimi.

-I per què es va carregar en Toni?

-He sabut que la va acompanyar a Palma i a Sóller fa uns dos mesos. Pentura es va assabentar en aquesta ocasió d'algun secret que na Mimi no vol que se sàpiga.

En Cargoler es va posar a riure. No entenia com un curt com en Manzano podia investigar un assassinat. Va dir:

-No diguis dois, Maties. Si, és ver que la va acompanyar a Palma i a Sóller, però hauràs de demostrar quin és es secret inconfessable de na Mimi. En quant a en Bernat, ella partirà cap a París i assumpte liquidat. No necessita matar per desfer-se d'un amant; el deixa i prou. En tot cas seria s'amant qui mataria per no perdre-la.

En Manzano va quedar sense paraula. Reflexionant sobre el que li havia dit l'altre, va haver de reconèixer que tenia raó. De tota manera no es volia donar per vençut.

-En s'assassinat d'en Toni, hi ha una cosa que m'inquieta. Només na Mimi podia aconseguir que en Toni s'aixecàs des llit aquella nit.

-Exacte. Aquest fet podria explicar tot lo que ha passat si en coneguèssim es rerafons. Per què en Toni es va aixecar aquella nit? Qui el féu aixecar? Aparentment només na Mimi ho podia fer, perquè es seus pares també eren dins es llit. Després de donar-hi voltes i més voltes, he arribat a una conclusió.

-Quina? -va demanar en Manzano. La curiositat l'excitava.

-Si te l'exposàs, no t'ho creuries. És una conclusió massa estrafolària, però de moment no en tenc d'altra. Per tant la faig servir com a hipòtesi de feina. Quan es misser Segura tomí de París, sabré si es confirma aquesta intuïció meva.

En Cargoler s'abocà una copa de conyac i n'oferí una altra a en Manzano. Era una manera de dissimular el seu neguit. Feia més d'una setmana que en Segura havia partit cap a París i no li havia enviat a dir res ni havia tornat encara. No, no tardava certament, però què passaria si els fets es precipitaven abans que ell tornàs? Va encendre una cigarreta, va xuclar i deixà anar anelles de fum entre ell i el seu interlocutor com si la cortina de fum que els separava fos una cortina de ferro. Amb

veu rogallosa per mor del fum que li pessigava el coll va dir:

-Maties, quan investiguis un crim, demana't sempre qui és qui en treu profit. En es nostro cas és clar que na Mimí no en treu cap profit, des assassinats. En canvi, si ella desaparagués, qualcú hi guanyaria molt. Aquí tens una pista excel·lent per anar envant. Ah! Si jo descobresc s'assassi, no passis ànsia. Tu seràs es primer a sebre-ho. Si no tens més preguntes a fer-me o més assumptes a tractar, deixem-ho per avui. -Va mirar es relloge de butxaca-. Són les dotze i me n'he d'anar a cas Marquès. Na Mimí deu estar impacient.

En Manzano se'l va mirar embadalit i va dir:

-Vols dir que tu també te la tires!

En Cargoler el tallar en sec:

-A cas Marquès, hi estic esperant s'assassi, i res més.

En Manzano es tornà vermell. Només li volia fer una broma innocent, i el vell s'ho havia pres malament. Va demanar excuses, es va aixecar i sense dir adéu se'n va anar per amunt. En Cargoler va acabar de fumar i va partir també.

Mentrestant a mig mati n'Aleix tocava a la porta de cas Marquès. Va haver d'esperar una estona: Na Mimí encara jeia i, abans de baixar a obrir, va mirar per la finestra qui era. Es va posar una bata sobre el camisó i va córrer escales avall. N'Aleix la va rebre amb els braços oberts i obrint la bata li acaricià els pits mentre la besava.

-No encara, -va dir ella-. Tenc gana- A més, l'amour cau més bé després de berenar.

Es va banyar, es va perfumar i va baixar a fer el berenar. Només duia un camisó de fantasia que transperantava el cos. La taca negra del sexe excità fora mida n'Aleix. Begueren un cafè amb llet, acompanyat de torrades amb mantega i mel, i pujaren a l'alcova no sense tancar abans la porta de l'entrada. N'Aleix es despullà i començà la festa.

-L'amor es qüestió de pell que llisca sobre la pell i l'acaricia golosa, és la duresa que penetra la mollesa, és la sang calenta que posa en tensió els músculs fins a desfer-se en espasmes involuntaris.

-Calla, beneita! - i li va tapar la boca amb un bes ardent. La va penetrar amb tendresa enfonsant el cap entre els seus cabells. Es quedaren un moments immòbils, com si el temps s'hagués aturat. Llavors a poc a poc ell va començar a moure's lentament, suaument. Ella el va estrényer fort amb els seus braços gaudint de la sensació meravellosa de sentir la duresa del membre en el seu si.

-M'agradaria estar sempre dins tu -va dir ell-, mentre els batecs del cor dels dos amants s'anaven accelerant. N'Aleix estava a mercè d'ella fins que va notar que a ella li venia l'orgasme. Va gemegar, i els dos cossos es vinclaren per la força del plaer. L'èxtasi de l'amor els va embolcallar i continuaren abraçats durant una bona estona. Es varen separar i se n'anaren tots dos a la banyera on continuaren jugant fins que varen sentir la veu d'en Cargoler que cridava des de baix na Mimí. Es vestiren ràpidament i, relaxats de tantes tensions, varen donar el bon dia a en Cargoler, que els va somriure. Sabia, en efecte, que acabaven de fer l'amor. Ho duien escrit a la cara.

4

La nit expirava lentament i donava pas a l'albada. En Cargoler se'n va anar a dormir i tot d'una agafà el son. N'Aleix dormia a la rectoria, perquè no volia deixar sa mare tota sola. El vent va girar a gregal, que convertí la mar en una olla a pressió. Les ones s'esbertaven contra les roques i tot Banyalbufar feia de caixa de ressonància. Les cases de cas Marquès semblaven un gegant solitari que lluitava amb el vent. S'hi sentia el murmur de les fulles i el brogit de les branques que es vinclaven per l'investida de l'aire en moviment. Al porxo de la casa unes persianes copejaven violentment contra la finestra. Una ombra arrecerada sota el lledoner esperava i s'anava impacientant a poc a poc, perquè la mullena la feia tremolar de fred. Des de dintre obriren la porta. L'ombra va entrar. Dues persones, la qui havia obert la porta i l'ombra, realitzaren ràpidament la seva tasca. Ningú no es va adonar de res, protegits com estaven pel renou del vent i de la pluja. Un cotxe esperava a la carretera, s'hi ficaren dues figures: una d'elles portava l'altra en braços. La que havia obert va tancar la porta de les cases, i el cotxe va arrencar mirant de no fer massa soroll, enfilà la carretera de Palma i, passat Son Valentí, va girar a la dreta endinsant-se pel camí de ferradura que recorre les possessions de la part alta del poble.

Devers les nou en Cargoler es va despertar. Tot era silenci a la casa, tant que semblava buida. Es va rentar i va baixar a la cuina no sense assegurar-se abans que na Mimí estava bé, guaitant a la seva cambra. Es va tranquil·litzar en comprovar que dormia plàcidament. Sense saber per què s'havia despertat intranquil. El cor li deia que el silenci i la normalitat de la casa eren només aparents. Es féu un cafè amb llet i va escriure un bitllet a na Mimí per dir-li que no l'esperàs a dinar. Havia de fer unes visites i no sabia a quina hora estaria llest. Va sortir malgrat la pluja insistent, es posà un sac pel cap i es calçà unes botes de goma que havia trobat a la caseta d'eines. La humitat calava els ossos; potser per això semblava que l'hivern hagués arribat abans d'hora. En Cargoler es va aturar a cas Cosí i va demanar un conyac doble. Després de xerrar una bona estona amb els pocs homes que es trobaven al local, va pujar an es Penyal i va tocar a la porta de n'Apagallums. La va trobar asseguda davant la foganya amb una olla que bullia. La casa feia una pudor forta, tant que entabanava. En Cargoler, tot i tenir tan bon nas, va ser incapaç d'identificar-la.

-Què cerques per aquí? -va remugar ella en senyal d'enuig-. És hora de dinar i no sé si et vull convidar.

Tenia realment tot l'aspecte d'una bruixa. No s'havia fet encara "sa coa", com deien ses dones majors d'aquells temps; així els seus escassos cabells blancs li cobrien desordenadament mitja esquena. Era el reflex del foc o els seus ulls que canviaven de color com els de na Mimí? En Cargoler hauria jurat que els ulls de n'Apagallums tenien el color de l'oliva pansida, però ara tenien un color estranyament violeta. La va observar durant una estona i va arribar a la conclusió que aquest tret confirmava el parentiu entre la vella i la jove.

-No, no he vingut a dinar -va dir-. Només vull xerrar amb tu... Si vols -va afegir.

-No sé de què.

Les paraules de n'Apagallums, més que sons articulats, semblaven grunys.

-Tenc una rondalla molt interessant per contar-te.

N'Apagallums va alçar el bufador de canya per atacar en Cargoler, però ell li va endevinar la intenció i li va estrényer el braç prement-lo amb força pel canell.

-Amb jo no t'hi posis, Maciana. Som més fort que tu i et guanyaré. Val més que m'escollis.

La va amollar i es va asseure. Ella continuà a la vora del foc vigilant l'olla. Va amollar les següents frases lentament observant l'efecte que feien en ella.

-Sé que na Mimí és sa teva néta, s'única que tens. Per què no me n'havies dit res?

N'Apagallums estava pàl·lida malgrat la proximitat del foc. Si l'haguesin punxada, no li haurien trobat sang. S'ho esperava tot d'aquell home menys això. S'aixecà, agafà la botella d'aiguarent, s'hi amorrà i féu unes quantes glopades. S'eixugà els llavis amb la punta del mantó i va dir:

-No diguis dois, Joan.

-Saps molt bé que no en dic cap, de doi. Tenc una carta des Marquès (la va escriure poc abans de morir), que confirma lo que t'he dit. Si no me creus, vine quan vulguis a ca meva i la podràs llegir. Més encara. An es funeral des Marquès vares ser s'única que va plorar. Aquell dia vaig començar a lligar caps.

A n'Apagallums, els ulls li espirejaven i l'emoció li trencà la veu. S'anava desinflant malgrat ella.

-De joves, es Marquès i jo vàrem ser amants. Llavors era molt guapa, i no aquest secall que ara veus. Em pensava que ningú no ho sabia.

-Dóna gràcies a Déu que només ho sàpiga jo. Prest o tard na Mimí ho haurà de sebre.

-No, per l'amor de Déu no ho facis. Un al·lota tan distingida com ella s'empegueria d'una padrina com jo.

-Pentura no.

-O no m'has mirada bé? -Una llàgrima li regalimava per la galta.

En Cargoler intentava comprendre-la. Sempre l'havia impressionat l'orgull de la gent senzilla. Callen per no molestar les persones que estimen. Recordant converses passades amb na Mimí, va dir:

-Un dia es presentà an es poble un senyor de París amb una nina de dotze o tretze anys i et va venir a veure. El vares conèixer tot d'una?

-Sí. Era es meu gendre. Es anys no havien passat per ell. Potser tenia més panxa. El coneixia de quan era es xofer des vell Marquès.

-I sa nina?

-Era evident que era sa seva filla, perquè se li assemblava molt. Ell em va dir que i com havia mort sa meva filla. Jo no en sabia res perquè es

vell Marquès havia prohibit que m'avisassin. Jo ja no existia per a sa seva família. Ell sí que s'hi va presentar, per consolar es viudo que li havia fet de xofer. No el vaig perdonar mai, an aquella mala ànima. Només un home sense entranyes pot impedir que una mare vagi a s'enterrament de sa seva filla. Vaig demanar an es meu gendre si es Marquès jove, o sigui, es *meu*, hi havia assistit. Em va dir que tampoc.

N'Apagallums va esclatar en plors. En Cargoler la va deixar plorar. Estava segur que aquella dona per primera vegada en la seva vida es podia desfogar i desfer-se d'un pes que li afeixugava el cor. Li féu llàstima. A partir d'ara no se'n riuria, no; la respectaria.

-No vas sospitar que sa nina que acompanyava es teu gendre pogués esser sa teva néta?

-De moment no. Acabava de saber que sa meva filla havia mort de part.

En Cargoler trobà molt estrany que Na Maciana no hagués sabut res de sa seva filla. Havien passat més de quaranta anys del seu naixement quan la visità el seu gendre.

-No l'havies vista mai.

-Sí, una vegada només, quan ja era una al·lota i feia de criada a cas Marquès. Em va visitar perquè la fes avortar. Jo la vaig conèixer perquè era sa meva estampa, i li vaig llevar aquesta idea des cap. Com que m'havien fet renunciar a ella amb amenaces, no vaig gosar a dir-li que era sa mare. No sé qui la féu venir a ca meva. No la vaig tornar a veure pus. Per tant, aquella nina podia ser o bé sa meva néta o filla d'una segona dona des meu gendre. Son pare la féu ballar i se li va alçar es vestit. Llavors vaig veure a sa cuixa dreta es mateix senyal de naixement que jo tenc i tenia sa mare. Aquell moment vaig estar tan contenta que l'hauria abraçada i me l'hauria menjada a besades. Em vaig frenar. Si son pare no li ho havia dit, tampoc jo no ho faria.

Va treure l'olla del foc i la va destapar. L'olor de verdures bullides va omplir l'estança. Va llescar pa, féu dos munts de sopes, les va posar dins dos plats i les va escaldar. Va treure d'una alfabieta un grapat d'olives trencades. Els dos varen dinar sense dir-se res.

- Joan -va dir n'Apagallums mentre escurava- m'agradria que guardassis aquest secret.

- El guardaré mentre ses circumstàncies no m'obliguin a revelar-lo. Na Mimí es troba en un gran perill i pentura serà necessari explicar-li lo que tu i jo sabem.

En acabar d'escurar, na Maciana agafà una beca, féu café i va posar sa botella d'aiguardent damunt sa taula.

Continuaren xerrant fins a mitjan horabaixa. En Cargoler recordava molt bé el contingut de la carta del Marquès, per tant, va anar comentant amb ella els episodis que ja coneixia i la posà al corrent dels que ignorava. Ella confirmà que l'únic home que havia estimat i amb qui havia tingut relacions era el jove Marquès. Sempre l'anomenava així malgrat haver mort als vuitanta anys. En efecte, quan el recordava, els anys no passaven i el difunt marquès era un jove ben plantat i apassionat de vint-i-sis anys. Sí, anava a fer vacances a Banyalbufar. Ella no l'havia visitat mai. S'estimava més conservar-lo en la memòria tal com era quan s'enamoraren.

En Cargoler s'ho va rumiar una bona estona abans de fer-li la pregunta següent. Després de pensar com l'enfocaria, va tirar pel dret.

-És ver que l'amo vell de sa Costa et va prendre ses dues marjades que t'havia donat es Marquès?

-Sí. Mal rebenti a l'infern, es vell porç! No només ell. Tots es de seva família també.

-En Cosme no en té sa culpa. Va ser son pare que te la va prendre.

-Es fills han de pagar es pecats des pares si aquests no ho han fet.

-Per tant, no vas lamentar gens sa mort d'en Toni, es seu fill, i nèt des qui et prengué ses marjades, no és ver?

-Ben al contrari. És s'única alegria que he tengut aquests darrers anys.

N'Apagallums se'l va mirar amb aires de triomf.

En Cargoler va arrufar el nas. No li agradava l'actitud de na Maciana. Massa odi. "L'odi -va pensar és com un volcà. De moment veus sa muntanya tranquil·la, però, quan manco t'ho esperes, esclata i sembra la mort". Començava a veure-hi clar, les seves sospites s'anaven confirmant

-Una advertència! -Va dir mentre s'aixecava-. S'odi és un mal conseller. Me'n vaig a fer una altra visita. He de xerrar amb en Guiem de can Pico

Na Maciana es va estremir, o potser s'ho va imaginar en Cargoler? Segur que n'Apagallums tenia es seus secrets també amb aquell home.

-T'ha enviat a demanar? - va preguntar ella amb veu tremolosa.

-No. Certament no estarà gens content de veure'm.

En Cargoler la va observar atentament, però aquesta vegada no va reaccionar. Es va posar dos dits d'aiguardent a sa tassa de café i se'l begué d'una glopada. La pluja jugava a ping-pong sobre les teulades i el vent anava amainant.

5

Abans d'entrevistar-se amb en Guiem de can Pico, s'havia de concentrar i posar en ordre les seves idees referents al cas que portava entre mans. Amb el temps que feia no podia anar a ca seva ni a cas Marquès; arribaria ben xop. Aniria al bar, a can Font o a cas Cosí? No li convenia gens; necessitava silenci i estar lluny de mirades indiscretes. I s'hi anava a sa rectoria? Segur que n'Aina, que estava en deute amb ell, el comprendria i li deixaria una cambra on pogués estar sol.

Tancat al despatx de la rectoria, va agafar paper i llapis i sense presses, a mida que anava reflexionant sobre els esdeveniments, va prendre els següents apunts:

Primer. A en Toni de sa Costa, l'havien estabornit i injectat aire a les venes provocant-li un col·lapse. Era clar que la garrotada no l'havia matat; per això va caldre la injecció. Es tracta, doncs, d'un assassinat amb premeditació. Per què? La gelosia queda descartada per la senzilla raó que l'únic capaç de sentir-se gelós per les relacions de la víctima amb na Mimí era en Bernat, que al seu torn també ha estat assassinat. També es pot matar perquè l'assassí té un secret que no vol que es destapi per la raó que sigui. Jo conec el secret del Sr. Marquès i n'Apagallums, l'avia de na Mimí, un secret que no té res a veure amb en Toni; per tant, l'assassí no pot haver actuat, empès per la por. Hi ha amors que maten, i els experts en diuen crim passional. Una teoria improbable, perquè només na Mimí podria matar per amor i, quan es produí el crim, ella ja havia ensumat n'Aleix i no tenia cap rival que li pogués prendre en Toni. Finalment un pot matar per odi. Uep! Això ja són figures d'un altre paner. Pel que sé, l'única persona que ha manifestat clarament el seu odi per la família de la víctima és na Maciana. Objecció: en Toni no s'hauria aixecat a les dues de la nit per seguir-la. A més no la veig capaç a la seva edat de tenir la força suficient per pegar-li una troncada.

Segon. En Bernat pudent, apunyalat vora la cisterna de cas Marquès. Aquí sí que hi cap la por com a mòbil. Si hi ha una relació entre els dos assassinats, cosa força probable, l'assassí va actuar per fer callar en Bernat. Aquest devia sospitar d'ell o fins i tot l'havia vist. Objecció: el pitxer d'aigua amb dormissons sobre el brocal de la cisterna.

Tercer. N'Aleix ha vist una dama misteriosa, i m'ho crec. Gent del poble també l'ha vista, i això no sé si m'ho he de creure. Per què ha parlat només amb ell? Per les seves relacions amb na Mimí, evidentment. És real aquesta dama o producte de la fantasia d'un al·lot poruc i amb la mala consciència després de transgredir la norma de la moral convencional? Estic convençut que ell l'ha vista i ha parlat amb ella.

Quart. Na Maciana consulta les cartes de tarot i surt la reina de bastos. Al cap de poc, a en Toni li enverguen garrotada, que el deixa sense sentits i facilita la seva mort. Na Maciana consulta de nou les cartes i surt la reina d'espases. Al cap de poc en Bernat mor travessat per una espasa. Casualitat o tot ha estat preparat?

Cinquè. Na Mimí, néta del Marquès de Bellpuig -cosa que tothom ignora-, apareix pel poble. Es pot afirmar que, si no hagués vingut, no hauria passat res del que ha passat? Quin paper hi juga? En Manzano creu que és el botxi; jo crec que és la víctima.

Sisé. Es van trobar potades fresques de ca al lloc del crim. L'únic que té ca és el veí, en Guiem de can Pico, el qual ben entrada la nit visita n'Apagallums unes setmanes més tard. Segurament perquè no volia que el vessin. Per altra banda n'Apagallums ha perdut el remuc quan jo li he dit que volia xerrar amb ell.

En Cargoler va doblegar el full que havia escrit i se'l va posar a la butxaca. D'ençà que havia sortit de la casa de na Maciana tenia aquella olor enganxada al nas i a la roba fins i tot. Una olor que no identificava, però típica de la muntanya de Banyalbufar. No, no podia ser olor de camamilla, perquè era massa forta. Quina herba hi havia que fes aquesta olor? Va recordar que havia vist n'Apagallums que baixava de s'Arbossar o, cosa improbable, de sa Mola. Sa Mola, sa Mola... És clar que sí. S'olor era de ruda. Per què la feien servir les "bruixes" dels pobles? Entre altres coses, per avortar. No havia dit na Maciana que la seva filla li havia demanat un avortiu, cosa que ella havia refusat? Senyal, doncs, que ella ajudava a avortar a les dones que li ho emanaven. I per què ho feien les dones de pobles com Banyalbufar? Certament per encobrir embarassos ignominiosos. Va donar gràcies a n'Aina i va partir cap a can Pico. Continuava plovent, però ni se'n va adonar de tanta via que feia. El va trobar al celler netejant una bóta.

-Necessites ajuda?

-Joan, no m'emprenyis més. Ja va bastar s'altre dia.

-Idò, mira com són ses coses. Jo sí que en necessit, d'ajuda, i tu ets s'únic que me la pot donar. -Es va asseure a un tamboret-. Saps què? Per què no bevem un tassionet d'aquest vi que guardes aquí dins i xerram una estoneta?

En Guiem féu mala cara. Va estar a punt de treure'l del celler i pegar-li una puntada de peu, tot i saber que no li serviria de res. En Cargoler era molt caparrut i tard o prest tornaria. Valia més, doncs, enllestir d'una vegada. Va omplir dos tassons de vi, i en Cargoler el va anar assaborint a poc a poc, perquè era un vi de primera.

-No fa molt anares a veure n'Apagallums, no és així?

-I quin mal hi ha?

-Cap. Simplement no entenc per què hi anares tan tard.

-De dia, faig feina jo.

-No, no va ser aquest es motiu, tal com ho veig jo. No volies que et vessin entrar a ca na Maciana. Tothom sap que no vos xerrau ni vos saludau des que es propietari de sa Marina, en Cosme vell, li va prendre ses marjades i se les féu seves. Llavors tu feies feina per a ell.

En Guiem es va engolir el vi d'un sol glop. Les mans li tremolaven i se'n va servir un altre tassó.

-No t'importa es motiu per què hi vaig anar.

-Et fa res que te'l digui?

-Me'n mor de ganes -va grunyar.

A partir de les dades que tenia, com és ara: les potades del ca al lloc del crim, les sortides nocturnes d'en Guiem, la conversa de l'altre dia que el féu suar de bon de veres, la seva visita a n'Apagallums, l'olor de ruda que impregnava la casa d'aquesta, en Cargoler s'havia construït una teoria molt propera a la realitat.

-Fa uns quants anys la teva filla, una atractiva joveneta de quinze anys, va quedar embarassada amb gran disgust de sa família. Sa millor manera d'evitar una vergonya pública era fer-la avortar. Per això l'enviaves a n'Apagallums perquè amb ses seves arts i potingues provocàs el despreniment del fetus. N'Apagallums hi va accedir, però abans et féu signar un document que sa teva filla avortava per voluntat pròpia o per pressions de sa família. Amb aquest document n'Apagallums es cobria ses espatles si mai s'arribava a descobrir. Es anys passaven, i no hi pensares més fins que arribà sa fatídica nit des 14 d'agost passat. Tu, com cada dimecres, anares a cercar s'aigua i segur que et trobares amb unes persones an es camí d'anada o de tornada. He comprovat s'hora que tu sols sortir i coincideix amb sa d'assassinat més o manco. On? No ho sé, però no devien ser molt enfora de sa Marina. Llavors no li donares importància, però es mateix dia, a mig dematí, vares sebre que s'havia comès un assassinat a sa caseta. De moment no estaves segur de lo que havies de fer: si havies de dir o no a sa Guàrdia Civil qui havies vist aquella nit. Te vares tranquil·litzar amb s'excusa que això no era cosa teva i no volies complicacions amb sa Guàrdia Civil. Sa mala consciència no et deixava viure, sobretot quan te varen dir que hi havia hagut un altre crim. Mentrestant t'havies trobat amb so nebot des capellà i havies vist una dona que xerrava amb ell. Recorda s'incident des xal. A poc a poc tengueres por pes fet de no haver denunciat lo que havies vist a sa Guàrdia Civil i perquè això et podia convertir en còmplice. Vaig venir a xerrar amb tu, i sa teva por va augmentar. Aquella mateixa nit anares a conversar amb n'Apagallums i ella, per motius que jo no et destaparé, et va amenaçar al·ludint an es document que li havies signat. Tenc raó o no?

En Cargoler s'havia tomat més blanc que la paret, les mans li suaven i tot ell tremolava; per això li va caure es tassó de vi de ses mans. Amb el cap cot va contestar que sí, que podia haver anat així la cosa. En Cargoler es guardava l'espetic final. Només era una conjectura i va tirar pel dret. Era l'única manera d'agafar-lo desprevintut.

Ara bé -va continuar-, no acab d'entendre per què tens tanta por que es descobreixi s'embaràs de sa teva filla i s'avortament posterior, fins al punt de consentir que quedin impunes dos crims, a no ser que... I ara voldria que tu acabassis sa frase. T'advertesc que m'imagin es final.

En Guiem notava que una suor freda amarava tot el seu cos. Va lluitar uns moments amb si mateix. Parlaria o callaria? Per una banda tenia ganes de contar-ho tot, sobretot a un home com en Cargoler que, per molt empenyós que fos, ningú no el podia acusar mai de xerrador o d'indiscret. A més, havia de treure's aquell pes de la consciència d'una vegada! Per altra banda la vergonya li travava la llengua.

-Em promets -va dir- que no en parlaràs amb ningú?

-No puc prometre res quan hi ha sang pes mig. Dignes lo que hagin de dir, i veurem lo que faré.

En Guiem va sanglotar. L'havia feta massa grossa i no gosava dir-ho.

-Ès que... és que... jo vaig embarassar sa meva filla. Només de pensar-hi, m'entren calfreds d'oi per jo mateix. No entenc lo que em va passar ni ho entendre mai. La vaig forçar tres vegades.

Es va tapar la cara amb les mans i sentia el cor a la gola.

En Cargoler va tardar a contestar. Estava pensant quin ús faria d'aquesta revelació. Ja començava estar tip d'haver d'aguantar els secrets del altres, però ell s'ho havia cercat. És clar que la conducta d'en Guiem era abominable, però ell no volia jutjar el comportament dels homes. N'havia vist tantes i de tan grosses per aquests mons de Déu que res no li venia de nou. Va considerar que, no essent ell policia ni l'encarregat de remenar la merda dels altres, era millor no parlar de l'incest i li féu aquesta proposta:

-D'acord, no ho diré a ningú. Es teu nom no sortirà en es procés ni lo que veres sa nit d'agost. Faré veure que jo mateix hi arribat sense ajuda d'altri. Amb una condició, però. M'has de dir qui vares veure aquella nit.

-I si n'Apallums xerra?

-No ho farà. També ella té molt a amagar. Mira que et dic: pentura esqueixarà es document que li signares.

Fent un esforç i amb veu tremolosa en Guiem va amollar tot el que li cremava les entranyes.

- La nit del 14 d'agost vaig anar a cercar s'aigua, com cada setmana, i vaig trobar a sa Cova des gats en Toni acompanyat d'una al·lota. No la vaig conèixer perquè era fosc. A ell sí, perquè em va dir bona nit. Quan tornava de s'aigua, vaig anar directament a can Pico i em vaig aturar a sa carrera per fumar un cigarret. Es ca em va fugir, i li vaig anar a darrera. El vaig trobar que lladrava davant sa caseta de sa Marina. Com que havia vist en Toni, no en vaig fer cas, vaig fermar es ca i vaig tornar arrere. Havia caminat unes cent passes quan vaig sentir renou. Em vaig girar i vaig veure dues dones que sortien de sa caseta. Una era s'acompanyant d'en Toni; el vestit de color clar m'ho indicava. No els vaig veure sa cara, ni a ella i a s'altra; estaven massa enfora. Això sí, vaig notar que una era més alta i grassa.

-I no t'has parat a pensar qui podia ser s'acompanyant d'en Toni.

-The dit que sa fosca m'impedí d'identificar-la, però pes posat diria que era sa francesa.

-N'estàs segur?

-Segur, no. Pareixia sa francesa.

-Molt bé. Mira, farem un pacte tu i jo. No direm res del que mos hem contat aquesta nit. -En Cargoler estava una mica trastomat. Calia dissimular i mantenir la posició-. Com és que no m'ho digueres tot d'una? Potser hauríem evitat un segon assassinat -Es va aixecar i es va abocar un tassó de vi. Se'l va beure d'un cop-. Bon vespre!

En Cargoler havia rebut un cop molt dur. Si en Guiem tenia raó, li tirava per terra tota la seva teoria. Va enfilel el camí de cas Marquès tot rebutjant la idea que na Mimí fos l'acompanyant d'en Toni. No tenia cap sentit. Havia de ser la dama de la nit, però tampoc no tenia sentit. En Toni no hauria seguit una desconeguda, a no ser que... Una vegada més hauria d'esperar que el missser Segura tomàs.

Va trobar la porta de cas Marquès tancada amb clau, va tocar i -quina va ser la seva sorpresa!- li va obrir na Bet.

-No t'esperava.

-He tornat aquest horabaixa amb so correu. Mon pare es troba millor. Sé que has fet companyia a na Mimí. Ja no et necessita perquè som aquí. He fet un bolic amb ses teves coses, que trobaràs dins s'entrada.

-No ets tu que m'has de dir que me'n vagi, sinó na Mimí. Deixa'm xerrar amb ella.

-Na Mimí s'ha retirat a sa seva habitació i no vol veure ningú. No faig més que complir ordres.

-Almanco deixa que em quedi fins demà dematí. No em veig amb cor d'anar a sa caseta amb so temps que fa.

Tot i que era una excusa per poder parlar amb na Mimi l'endemà, na Bet no ho va captar i li va dir que es podia quedar. Quan tothom dormia, en Cargoler es va aixecar, va anar a la caseta de les eines, va cercar pertot fins que va trobar un ferro prim. Amb molta traça el va doblegar per un extrem, va partir cap la cambra de na Mimi i féu saltar el pestell. Na Mimi dormia profundament. Amb molta cura va destapar-la, li alçà el camisó, encengué un misto i a la seva claror en va tenir prou per constatar que no hi havia cap senyal de naixement a la cuixa dreta, tot i que la cara era de na Mimi. "Ja m'ho pensava", va dir per ell mateix. Tornà a la seva habitació i intentà dormir, però fou impossible. Al cap de dues hores prengué consciència del perill que corria si es quedava a aquella casa. Es va aixecar i menyspreant la pluja i el mal temps tornà a la seva caseta. Féu tots aquests moviments amb la destresa d'un moix vell i ningú no va sentir res. Sota la porta de la caseta hi havia un telegrama. Era d'en Segura, que li comunicava que ja havia tomat de París i que el volia veure de seguida.

Continuarà..

SUPERINK

DE N'EMFAR.

El Telèfon Mòbil

Ès gratuït !!

